تیپی شانۆی ئاشتی کەرکوک

کتێبی ژمارە - 1

فەرهەنگی زاراوەی شانۆیی

وەرگێڕان و ئامادەکردنی

کاردۆ

2006

ناوی کتێب: فەرهەنگی زاراوەی شانۆیی

بابەت: زاراوەی شانۆیی

ناوی وەرگێڕ و ئامادەکار: کاردۆ

لە بڵاوکراوەکانی تیپی شانۆی ئاشتی کەرکووک- 1

دەرهێنانی هونەری و بەرگ: فهد شوانـــی

هەڵەچن: فریاد ئەحمەد

تایپ: شیلان ئەنوەر

چاپخانە: ئارابخا- کەرکووک

چاپی یەکەم- 2006

لەکتێبخانەی گشتی هەولێر ژمارەی سپاردنی(384) ساڵی(2006) دراوەتێ

www.pertwk.com

پێشکەشە بە:

گیانی تژی لە میهروئارامشی باپیرم

نەتکم وخاڵم

تیپی شانۆی ئاشتی

«گەر ئەو ناوانەی سەرەوە نەبوونایە منیش نابووم»

پێش دەستییەکی کورت:

لە مێژەدرکم بەوە کردووە کەیەکێك لە کەم وکوڕییەکانی شانۆی کوردی نەبوونی فەرهەنگێکی شانۆییە بە زمانی کوردی* دیارە ئەوەش بووە تە هۆی ئەوەی کە شانۆکاری کورد دووچاری نامۆ بوون بێت بەرامبەر بەو دنیایەی کە بەردەوام کایەی تێدا دەکات , لە ڕاستیدا بەو پێیەی کە خودی خۆم تە ڤلی دنیای شانۆم دەتوانم بڵێم بە داخەوە زۆرینەی شانۆکارانی لەمەڕ خۆمان بە دەگمەن ئاشنای هەندێك لە زاراوە شانۆییەکانن ،هەندێك پێیانوایە "شانۆ" تەنها سە کۆیەکە و نمایشتی لەسەردەکرێ ،بەبێ ئەوەی بزانن کەبە سەدان زاراوەی لێدەکەوێتەوە و زۆربەی ئەو زاراوانەیش خودان ڕەهەند گەلێکی جیاوازن ،هۆکارەکەیشی وکو پێشتر ئاماژەم پێدا دەگەڕێتەوە بۆ نەبوونی فەرهەنگێك کە بەزمانی کوردی زاراوەکان شرۆڤەبکات .. ژبەر ئەوە هزرم هەمیشە دنەیدەدام کە (معجم المصطلحات الدراميه والمسرحيه_د.ابراهيم حماده) وەربگێڕمە کوردی ،لێ دەپاش ئەوەی کە سەرچاوەگەلێکی ترم بەرچا و کەوت بەتایبەتی (معجم المصطلحات المسرحية_سميرالجلبى)بۆم دەرکەوت کە

www.pertwk.com

زاراوەگەلێکی زۆرهەن لە فەرهەنگی یەکەمدا باسنەکراون ،بۆیە بڕیارمدا کە هەردوو فەرهەنگەکە پێکەوە ئامادەبکەم و وەریبگێڕمەسەر زمانی کوردی،ئەمە جگە لەوەی کەچەندین زاراوەی ترم لەڕێی گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا دەستکەوتووەو خستومنەتە سەری ..سەبارەت بەچۆنێتی وەرگێڕانەکەش بەپێی توانا هەوڵمداوە زاراوەکوردییەکان لە ئینگلیزییەکەیەوە وەربگێڕم کەدەکاتە سەرچاوە بنەڕەتییەکەی خۆی، لێ هەندێ جارناچاربوومە وپەنام بردووەتە بەر عەرەبییەکەی ،لە بابەت ڕاڤەکردنەکەشییەوە تەنها لە عەرەبییەوە وەرمگێڕاوە لەبۆ هەردووکیشیان سودم لەچەندین فەرهەنگی زمانەوانی و هونەری و ئەدەبی بینیوە لەوانە:

المورد انكليزي_عربي (منيرالبعلبكى) المنجد عربي _عربى (منير البعلبكى)

فەرهەنگی کوردستان کوردی _کوردی (گیوموکریانی) هەنبانە بۆرینە _ فرهنگ کردی _ فارسی (هەژار)

فەرهەنگی جاف ئینگلیزی _ کوردی (ئیحسان جاف)

قاموسی زمانی کوردی / کوردی _ کوردی (زەبیحی)

فەرهەنگی زاراوەی ئەدەبی/ کوردی _ ئینگلیزی، ئینگلیزی _ کوردی (بەختیارسەجادی _ محەمەد مەحمودی) لەدوماییدا خوازیارم کە توانیبێتم لەچوارچێوەی ئەم ئەزموونەمدا سودێکم بە "شانۆو شانۆکاری کورد" گەیاندبێ.

*مێژوی ئامادە کردنی ئەم فەرهەنگە دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی (2000) کەتاکو ئەو دەمە کتێبخانەی کوردی لە فەرهەنگی شانۆیی بێبەش بوو بەڵام خۆشبەختانە لە ساڵی(2004)دا کامەران سوبحان کتێبێکی لەو بارەوە بە چاپ گەیاند.

A

پەیوەست بوون الاندماج Abandon

کاتێکە کە ئەکتەر دەچێتە ناخی ئەو کارەکتەرەی ڕۆڵی دەبینێت.

شانۆی ئابی مسرح آبي Abbey Theatre

ناودارترین شانۆکانی (دبلن)ە و سەنتەری بزاڤی شانۆی (ئێرلەند)ییە.

شانۆی بێهودە اللامعقول– العبث Absurd, Theatre of The

لە پەنجاکانی سەدەی ڕابردوو بزاڤی بێهودەیی لە (ئەوروپا)دا گەشەی سەند. ڕێبەرانی ئەم بزاڤە پێیان وابوو کە بوون (الوجود) خودان چ ئینتیما و میتۆدێك نییە, و چ واتایەکی (بابەتی)شی نییە. بەم پێیە خودی مرۆڤ ئەو بێ لایەنییە لادەبات و واتایەکی گونجاوی بۆ دەدۆزێتەوە. کاتێك کە دەوترێت (فلأنە ڕەفتار, یا ئەوی دی نامۆڕاڵییە)

www.pertwk.com

نەك لەبەر ئەوەی بەهایەكی بابەتییانە لە ئارادایە و رەفتارەكانی مرۆڤی پێ پێوانە دەكرێن, بەڵكو لەبەر ئەوەی مرۆڤ خۆی پێوانەی لەبۆ مۆڕاڵ داناوە. هەر بۆیە ئەو رێباز و پرۆگرامانەی كە خەڵكی لەبۆ بالأكردنی رۆحی خۆیان دەستنیشانی دەكەن بێ واتان, چونكە ئەو بەهایەی كە نموونایەتی لەسەر بونیاد دەنرێت هیچ كاتێك بوونیان نییە چونك (راستیی بابەتیی) بوونی نییە. سارتەر, و كامۆ وای بۆ دەچن كە مرۆڤ دەبێت, خۆی بۆ خۆی پشكنەری ئەو بەهایانە بێت كە رەگەڵیدا هەڵدەكات نەكو جلەوی خودی خۆی بداتە دەستی چەمكە بووماوە (متوارپە)كانی كۆمەڵگاوە.

كانبۆرە, قارەمان, پاڵەوان بهلوان Acrobat

كەسێكە كە لە شانۆگەرییەكدا چاوەنترس و پاڵەوانی بنوێنێ.

ستودیۆی ئەكتەران استديو الممثلين Actors Studio (Stras Berg)

(ئیلیا كازان) و (لی ستراسبێرگ) و چەند كەسێكی تر لە (نیویۆرك)دا دروستیان كرد بۆ ئەوەی ئەكتەر لە رێی كاری تیپگەرییەوە بتوانێت پەرە بە ئەزموونەكانی خۆی بدات.

رووناكی جەختكردن اضاءة توكيدية AccountLighting

ئاراستەكردنی رووناكییە رووەو شوێنێكی دیاركراو بەمەبەستی جەختكردن لەسەر بوونی (رووناكی).

ئامادەكردنی شانۆیی المسرحة Aclaptaion Dramatic

دەردەست كردنی دراماتیك

1–دووبارە نووسینەوەی دەقی شانۆگەرییەكە, و هەروەها رێكخستن و سازاندنیەتی دەگەڵ باروودۆخی ئەو كاڤارەی كە تێیدا پێشكەش دەكرێت.

2–ئامادەكردنی چیرۆكێك یا نۆڤلێتێكی درێژە بە شێوەی دەقی شانۆیی.

دەنگییەكان الصوتيات Acoustics

ئەو فاكتەرانەن كە دەبنە هۆی ئافتاوی و گەیاندنی دەنگ. بەشێك لە لێكۆڵەران وای بۆ دەچن كە ئەكتەری (گریك)یی جۆرە دەمامێكی بەكار بردبێ, كە دەمێكی تایبەتیی هەبووبێ و دەنگی زەبەلاح كردبێتەوە. وەلێ زۆربەی ئەو لێكۆڵەرانە پێیان وایە كە هۆڵی شانۆی یۆنانی خۆی لەخۆیدا فاكتەری گەیاندنی دەنگەكان بووبێت ئەویش دەگەڕێتەوە بۆ چەند سۆنگەیێك.

1–بوونی بەربەستێك كە دەكەوێتە لە پشتی بینەرەوە.

2–ئەو دەڤەرەی كە شانۆگەرییەكەی لەسەر پێشكەش دەكرا (دەنگ)ی رووە و سەرەوە دەنارد چونك بینەران لە بەرزیی دادەنیشتن.

3–هەر لەبەر ئەوەی شانۆی یۆنانیی میچدار نەبووە زایەڵەیەكی ئەوتۆشی دروستنەكردووە تاكو دەنگەكان لێك جوودا نەكرێنەوە.

پەردەی شانۆنامە, بەش الفصل Act

یەكەیەكی سەرەكییە لە بۆ پێكهێنانی شانۆگەرییەك كە كردە (فعل) گشتییەكەی بۆ چەند یەكەیەكی ستراكچەریی دیار كراو دابەش بووبێت, هەروەها دەشێ (بەش) بكرێتە چەند یەكەیەكی ستراكچەریی چكۆلانە ئەوجا پێیان دەوترێ دیمەن یا بینراو (مشهد).

www.pertwk.com

درامای نواندن — **دراما التمثيل** — **Action Drama**

ئەو شانۆییەیە کە بۆ نواندن نووسرابێت.

پشوو — **استراحة** — **Act Inter Missio (Interval)**

پشوویەکە دەکەوێتە نێوان بەشەکانی شانۆگەرییەکەوە.

ئەکتەری مێ — **ممثلة** — **Actress**

رەگەزی مێ شانۆی رۆمانی هێنایە سەر شانۆ, و هەمیشەش رۆڵی ئافرەتێکی بێئابڕووی پێدەدرا.

ئاستی نواندن — **المستوى التمثيلي** — **Acting Level**

ئاستەکانی نواندن بە دانانی زنان (مصگبە) لەسەر تەختەی شانۆکەدا دروست دەبن.

ئەکتەر — **ممثل** — **Actor, Performer**

ئەو کەسەیە کە لە شانۆگەرییەکدا رۆڵێك یا زێتر دەنوێنێ. لە سەرەتاکانی درامای (گریك)دا و لە سەدەی شەشەمی (پ. ز) (تسبس) ئەکتەری یەکەمی هێنایە ئاراوە بۆوەی لەتەك (کۆرس)دا رۆڵی خۆی ببینێ, فێجا (ئەسخیلۆس) ئەکتەری دووەم و (سۆفۆکلیس)ش ئەکتەری سێهەمی داهێنا ئیدی بە جارێك بەرەوی بە مەرگەساتی (گریك)دا. ئەکتەر لەلای یۆنانییەکان بریتی بووە لە کەسێکی هۆزانڤان و جێی متمانەی خەڵکی. وەلێ لەلای رۆمانەکان رۆڵی شانۆیی بە کۆیلە و کەسانێك دەدرا کە لە نێو کۆمەڵدا خودان دەنگ و دۆرێکی خراپبن. لە سەدەکانی ناوەڕاست و چەرخی راپەریندا ئەکتەران کەسانێکی (گەڕۆك... دەرۆزەکەر... جادووگەر.. پێخواس) بوو بەهەر

حاڵ ئەکتەر جگار دژایەتیی دەکرا تا ئەو رادەیەی کە کڵێسای فەرەنسی بڕیارێکی دەرچوواند کە ئەگەر ئەکتەرێك گیانی لە دەست بدات ئەوە نابێت ئایینیانە لە گۆڕ بنرێت.. بەڵام لە کۆتایی سەدەی نۆزدەدا پێناسەی ئەکتەر گۆڕاو بوو بە ئۆرگانێکی رێزلێنراوی نێو کۆمەڵگە.

ئەکتەری بەڕێوەبەر — **الممثل المدير** — **Actor Manger**

ئەو ئەکتەرەیە کە شانۆیەك بەکرێ دەگرێ, یا بەڕێوەبەرایەتیی تیپێك دەکات و رۆڵە سەرەکییەکانی ئەو شانۆگەرییانەی کە خۆی دەیانهێنێتە بەرهەم تەنیا بۆ خۆی دەیانسپێرێ.

بەهرەی نواندن — **موهبة التمثيل** — **Acting Talent**

کاریگەرییەکی تەواوی هەیە لەسەر کەسێتیی ئەکتەر, و دەشتوانرێت لە میانی ئەو بەهرەیەوە پەرە بە توانستی نواندنی ئەکتەر بدرێت.

کردەی شانۆیی — **الفعل المسرحي** — **Action, Stage**

مەبەست لەو چالاکییە جەستەییانەیە کە ئەکتەر لەسەر سەکۆی شانۆدا ئەنجامیان دەدات. ئیدی گەر باوێشکێك, یا ورتەیەك, یا پەیڤاندنێك بێت.

جۆرەکانی کردەی جەستەیی:

کردەی بەرەواژیی	**فعل معكوس**	**Reversed Action**
کردەی هەڵکشان	**فعل صاعد**	**Rising Action**
کردەی هاوکات	**فعل متزامن**	**Simultan Action**
کردەی داکشان	**فعل هابط**	**Instantaneous Action**
کردەی مەودادار	**فعل ممتد**	**Long Action**

www.pertwk.com

مۆسیقای نێوان بەشەکان **موسيقى بين الفصول** **Act- Tune Music**

پارچە مۆسیقایەك بوو لە هاوێری بەشەکاندا دەژەنرا.

نواندن **التمثيل** **Acting**

پیشەی (ئەکتەر)ە.

ناوچەی نواندن **منطقة اللعب** **Acting Area (Space)**

ئەو بەشەیە کە نواندنی لەسەر دەکرێت.

کردەی دراماتیك **الفعل الدرامي** **Action,Dramatic**

رووەو پێش چوونی رووداوی نێو گرێچنەکەیە

کارا خوازیی **مذهب الفاعلية** **Activism**

جۆرێکە لە رێرەوی گوزارشت خوازیی و پێی وایە کە شانۆ دەبێت چارەسەری قەیرانە کۆمەڵایەتییەکان بکات.

سەرپێی کردن **الاقحام** **Ad-Lib**

ئەو چەند وشەیەیە کە ئەکتەر لەکاتی بەرجەستەکردندا دەیخاتە سەر تێکستەکە.

تەقلە رووناکیی **مزجة ضوئية** **Additive Lighting**

تێکەڵ کردنی دوو رووناکییە دوو رەنگی جیاوازیان هەبێت.

مەودای جوانیناسی **المباعدة الجمالية** **Aesthetic Distance**

مەبەست لە دۆزینەوەی بۆشاییەکی جوێکەرەوەیە لە نێوان کارە هونەرییەکە و بینەرەکەیدا واتا دەبێ چەشنە مەودایەکی هەستیارەکیی ئافەریدە بکەین لە نێوان پێداویستییە کردەوەییەکانمان و ئەوەی کە کارە هونەرییەکە دەیوروژێنێت. بۆیە ئەو بینەرە زاتدارەی کە لە رەفتاری ژنەکەی خۆی بەگومانە.. ناتوانێت هەستە تایبەتەکانی خۆی لە ساتی بینینی شانۆگەریی (عوتەیل)دا فەرامۆش بکات و ڤێجا وەکی هەر رووداوێکی ژیان تێی دەڕوانێت نەك بەرهەمێکی هونەریی. وەلێ مەبەستش لە (مەودا) ئەوەنییە کە بینەر بابەتییانە لە خود دابڕێت, بەڵکو مەبەست دوورە پەرێزییە لە کارە تایبەتییەکانی خودی خۆی بینەر بۆوەی بە ئاوەزێکی فراوانەوە بڕوانێتە کارەکە.

پاشبەند **تلحيقة** **After- Plece**

شانۆگەرییەکی کورتە, یا سەمایێکە– پاش تەواو بوونی شانۆگەرییە سەرەکییەکە نمایشت دەکرێ.

کارتێکردنی یادەوریی **الذاكرة المؤثرة** **Affective Memory**

یەکێکە لەو ستایلانەی کە (ستانسلاڤسکی) بانگەشەی بۆ کردووە. کە ئەویش بریتییە لە ئافەرید کردنەوەی هەستەکان لەسەر شانۆدا. بەواتایەکی دی ئەکتەر لەسەر شانۆدا ئەزموونەکانی ژیانی تایبەتیی خۆی دەهێنێتەوە یاد لەبۆ خوڵقاندنی هەستە راستەکییەکان.

شانۆگەرییبانگەشە کردن لەبۆ یاخی بوو

مسرحية الدعوة إلى التمرد **Agit- Prop The Atre**

www.pertwk.com

لە بەرایی (سی)یەکانی سەدەی بیستەم لە (ئەوروپا) و (ئەمریکا)دا هاتووەتە ئاراوە و لەسەر بنەمایەکی (مارکسی)یانە بانگەشەی لە بۆ یاخی بوون و شۆڕشی کۆمەڵایەتیی دەکرد

Agon المساجلة مشت ومڕ

مەبەست لەو سەر بتدۆ (مجادلە)یەیە کە دەنێوان دوو کارەکتەری جیاوازدا دروست دەبێت کە لە کۆمیدیای دێرینی یۆناندا باو بووە. وەلێ لە سەردەمی نڤاردا زاراوەکە واتای ململانێی نێوان دوو کارەکتەر دەگەیەنێت لە ساتێکی جەخاراویدا.

Alienation Estrangement التغريب نامۆ بوون

چەمکی (نامۆ بوون) هەمیشە پێوەندە بە شانۆی (برێخت)ەوە (1898- 1956) گەرچی خۆیشی داینەهێناوە. نامۆ بوون لەلای برێخت (نامۆ کردنی- باو-)ە (جعل المألوف غريباً) کە ئەویش توانستێکە بینەر ناچار دەکات کە چتێکی باو و متۆ (مألوف) بە نامۆ بزانێت.

Allegorcal Play مسرحية مجازية شانۆگەریی خوازە

مەبەست لەو شانۆگەرییەیە کە واتایەکی دی لەودیوی چیرۆکەکەیەوە بەرجەستە دەبێت. کەسێتیی لەم چەشنە شانۆگەرییانە چەند تایبەتمەندییەک لەخۆ دەگرێت لەوانە:

1-کارەکتەر چ رەهەندێکی کۆمەڵایەتیی و سایکۆلۆژیی نییە.

2-بەرجەستە کردن و دەستنیشان کردنی ئایدیایەکی پەتییە وەکو (چاکە, خراپە, یەکسانیی, ژێرکەوتن و... هتد).

تیپی ئەستێرەکان ممثلوا مسرحية كلهم نجوم All- Star Cast

شانۆگەرییەکە کە ئەکتەرەکانی مەزن و ناسراوبن.

ئەکتەری سەرجەم رۆڵەکان

ممثل قادر على اداء جميع الادوار All- Round Actor

ئەو ئەکتەرەیە کە لە توانستی دایە سەرجەم رۆڵەکانی نێو شانۆگەرییەکە بنوێنێت.

ناسازیی مێژوویی التناقض التأريخي Anachronism

ناتەبایی مێژوویی

باسکردنی رووداوێک, یا بەکار بردنی کارەکتەرێکە, لە رۆژیارێکی دیار کراودا, بە مەرجێ ئەو کەسە, موڵکی ئەو رۆژیارە نەبێت. وەکی زانراوە (شەکسپیر) لە چەند شانۆگەرییەکیدا ئەم ناسازییەی بەکار هێناوە.. بۆ نموونە لە شانۆگەریی (شا- جۆن- 3/ 1592)دا وشەی تۆپ (مدفع)ی بەکار بردووە لە کاتێکدا ئەو جۆرە چەکە لە سەردەمی رووداوەکانی شانۆگەرییەکەدا دانەهێنرا بوو.

Antagonist Villain الخصيم دژە پاڵەوان

ئەو کەسێتییەیە کە دژایەتیی پاڵەوان دەکات.

Antecedent Action الحدث السفلي کردەی رابوریو

نمایشت کردنی رووداوی رابردوو یا نهۆیە.. ئەمیش پاژێکە لە (دەرخستنی دراماتیك).

www.pertwk.com

دەسپێك ابتداءة Antelude

کورتە شانۆییەك بوو لە شانۆی (گریك)دا بەر لە نمایشتکردنی شانۆییەکی درێژ خایەن پێشکەش دەکرا.

دژە تەشق الانهباط Anti- Climax

دیالۆژێکە, یان دیمەنێکە لە ناکاوێکدا روودەدات, و لە ئاستی دیالۆژ, و (کردە) کاریگەرەکانی پێشووتر کەم دەکاتەوە.

دژە شانۆ اللامسرح Anti Theatre

بزاڤێکە پتر هەوڵ بۆ شیکردنەوەی دۆخ و سروشتی شانۆیی دەدات وەك لە نمایشتکردنی چیرۆکێکی شانۆیی.

ناسینەوە التعرف Discovery Anagnorisis

یەکدی ناسینەوەی دوو کەسە پاش دابڕانێکی درێژ خایەن.

هەڵکشان تصعید Anabasis

هەڵکشانی کردەکانە رووەو تەشق (ژروە).

ئەپۆللۆنیەن الابوللونیة Apollonian

نیشتە لە کتێبی (لەدایك بوونی تراژیدیا– 1872)دا پێی وایە مەرگەساتی یۆنانیی کە هەمیشە بە هێوڕ و سەنگین و زرنگ وەسپ دەکرێ... دەر ئەنجامێکی خۆرووی هزرێکی هێمنانە نییە... گەر شانۆگەرییە جەخاراوییەکە باس لەو رەوشتە بەرز و جوانانە دەکات ئە

(ئەپۆللۆ)ی خواوەندیی هونەرەکان چاودێریان دەکات, ئەوە خودی مەرگەساتەکە قەرزار باری (دیونیسۆس)ی خواوەندەی (مەی)یە و چاودێری هەراگەریی و هزری (شێتانە)یە... بەم پێیە تراژیدیای یۆنانیی ئاکامی تەڤلێکە لە خۆشنوودییەکی هەراگەریی (دیرنیسیۆس)ی توندڕەو و لە هۆشمەندیی و دادوەریی (ئەپۆللۆن)یی. نیشتە و ویستی هزر بکاتە هاودژی حەز (غریزە) و پێشکەوتنیش بکاتە هاودژی سروشتی سەرەتایی.

پێشبەری شانۆ جبهة المسرح Apron= Fore Stage, The Blak

بەرایی شانۆ... ئەو بەشەیە کە رووەو بینەرە.

رەخنەی ئەرستۆیی النقد الارسطي Aristoterian Criticism

مەبەست لەو رەخنەیە کە لەسەر شرۆڤە و خوێندنەوەکانی (ئەرستۆ)دا بینا دەکرێت. هەروەها ئەم زاراوەیە بە هاودژی رەخنەی ئەفلاتۆنی دادەنرێت.

شانۆی بازنەیی مسرح الارینة Arena Theatre

شانۆی ئەرێنا

بەو شوێنە بازنەیی یا شێوە بازنەییە دەوترێت کە دەکەوێتە ناڤەڕاستی نمایشتگەکە و نمایشتی لەسەر دەکرێت بینەرش لە دەورووبەریدا دادەنیشێ و تێی دەڕوانێ.

رەوانبێژی سلامة النطق Articulation

www.pertwk.com

دەربڕینی وشەکانە بە ڕەوانیی و بێ هیچ ئاڵۆزییەك بێگومان ئەمەش لە تایبەتمەندییەکانی ئەکتەری سەلیقەیە.

کۆمیدیای خۆکرد   ملهاة التصنع   Artificial Comedy

بەو (کۆمیدیا)یە دەوترێت کە ڕەنگدانەوەی کۆمەڵگاییکی خودان ئاکاری خۆکرد بێت.

هونەر بۆ هونەر   الفن للفن   Art For Arts Sake

ڕێبازێکی جوانخوازییە لە هونەردا. سەرەتا شاعیری ئەڵمانیی گۆتە (1811 -1872) وەکی شۆڕشێك بەکاری هێنا دژ بە بەکار بردنی هونەر لە پێناوی گوزارشت کردن لە خود. بە بۆچوونی ئەو ئامانجی هونەر دەبێت بۆ خودی هونەر بێت. کەسانێك وا لە ڕێبازەکە تێگەیشتبوون کە وەکی فۆرمێکی هونەریی دنەی وێژە دەدات لەبۆ قوتار بوون لە پرنسیپە ئاکارەکییەکان چونکە تەنێ بڕوای بە هونەرایەتیی هونەر هەیە, هەروەها کۆمۆنیزمەکانش سەرزەنشتی ئەم جاڕدانەیان دەکرد کە هەوڵی جودا کردنەوەی هونەری دەدا لە خزمەتکردنی کۆمەڵگە. گەرچی ئەم سوژەیە لە بواری شیعرەوە هاتە ئاراوە وەلێ هەندێك لە درامانووسان بە دەنگییەوە هاتن و پشتگیرییان لێدەکرد, وەکی: مترلنك, ئۆسکار وایلد.

هونەرمەند, هونەرکار   فنان   Artist

کەسی خاوەن خهونەر, یا کەسێك کە سەرگەرمی هونەر بێت.

کەنارگیریی, تەریك بوون   التجنيبية   Aside

پاژێکی تاکە کەسییە, بە دەنگێکی بیستراو لەبۆ خودی خۆی یا بینەر دەیلێتەوە کە تێیدا گوزارشت لە پلان, و مەبەست, و سۆزی خۆی دەکات بە مەرجێ لە جێیەکی چۆڵ و تەنیاش بێت (واتا هەر جێیەکی چۆڵی سەر شانۆ). وەلێ سەبارەت بەو ئەکتەرانەی دی کە لە کاتی کانارگێڕییەکەدا لەنێو دیمەنەکەدان ئەوە بەهیچ جۆرێك گوێ بیستی قسەکان نابن یا هەر گوێیان لێ نییە.

یاریدەدەری دەهێنەر   مساعد المخرج   Assistant Director

ئەو کەسەیە کە هاریکاری دەهێنەرە لە ساتی دەرهێناندا.

بینەر   المشاهدون   Attendace

ئەو کەسەیە کە ئامادەی بینینی شانۆگەرییەکە دەبێت.

درامای ئۆگستیی   الدراما الاوغسطية   Augustan Drama

دەگەڕێتەوە بۆ (ئۆگستس)ی قەیسەری یێکەمی قەڕاڵستانی (امبراگوریە)ی ڕۆمانیی کە لە ساڵی (27- 14) فەرمان ڕەوایی کردووە. لەم سەردەمەدا وێژەی ڕۆمانیی بەهۆی نووسینەکانی ئۆڤید, و هۆراس, و فرجیلەوە گەیشتە ئاستێکی فرە بەرز.. بۆیە گەر وێژە لەهەر سەردەم و شوێنێکدا گەشەداربێ, و لە ئاستێکی بەرزدا خۆی بنوێنێ دەشێ ناوی لێ بنرێت (ئۆگستیی).

هۆڵی دیتن   قاعة المشاهدة   Audiforium

ئەو کاڤار (ناوچە)یە کە بینەرانی لێ دادەنیشن بۆ بینینی شانۆگەرییەکە

www.pertwk.com

B

Baking **بطانة منظرية** **دیمەنی ناو پۆش**

ئەو دیمەنەیە کە لەسەر دیمانەیێك یا پارچە کۆتاڵێك دەکێشرێ و بینەر لە رێی دەلاقەیێکەوە دەیبینێ وەکو- دەرگا, پەنجەرە, وهتد...

رووناکی دوواوە, پشتەوە
BackingLight **اضاءة البطانة الخلفية**

دەکەوێتە ئەودیوی بەرچاوگەکان (المناظر)ی سەر تەختەی شانۆ, کە لە میانییەوە تیشکی خۆر دروستدەکرێت

Baby Spot Light **کشاف صغیر** **رەوشەنکاری چکۆلانە**

سەرچاوەیەکی رووناکیی چکۆلانەیە کاری ناردنی رووناهییەکی جەخت کراوە بۆ سەر ئەکتەرێك یا دەڤەرێکی سەر تەختەی شانۆکە.

Back Stage **الحجرات الخلفية للمزرح** **ئەودیوی سەکۆی شانۆ**

ئەو کاڤارەیە کە دەکەوێتە ئەودیوی تەختەی شانۆوە و بریتییە لە ژووری ئەکتەر, و جلك, و ئارایشت, و هۆڵەکانی مەشق, و پشوو.

Bar Bell **جرس الستارة** **زەنگی پەردە**

زەنگێکە بینەران لە دەستپێکردنی شانۆییەکە ئاگادار دەکاتەوە.

Bardo latry **الوثنية الشكسبيرية** **شەکسپیر پەرستی**

بەو کەسە دەوترێت کە شەیدای شەکسپیر بێت تاڕادەی پەرستن.

Balance **التوازن المسرحي** **هاوسەنگیی**

هاوسەنگ کردنی بەرچاوگەی شانۆییە لە رووی دابەش کردنی (جوڵەی شانۆیی, و کارەکتەر, و رەنگ, و سێبەر, و قەبارە, و رووناهیی).

Ballet **بالية** **بالێ**

چەشنە سەمایەکی واتا بەخشە لەگەڵ مۆسیقادا ئەنجام دەدرێت.

Balcony **الشرفة** **بانیژە, هەورەبان**

دەڤەرێکە بینەری لێ دادەنیشێت, دەکەوێتە بەرزایی هۆڵەکەوە.

Balloon **النسابة** **بیرچوونەوە**

www.pertwk.com

هەندێجار ئەکتەر لەکاتی نواندنیدا چەند دێڕێك یا چەند بزاوتێکی لەبیر دەچێتەوە.

پاشینە, پاشەکی (باکراوند) خلفية- ظهار Background

1- بەرچاوگەکانی پشتەوە.

2- دەنگەکانی پشتەوە.

3- ئەو دۆخە کۆمەڵا سیاسییانەیە کە ڕووداوەکانی نێو شانۆییەکە باسی لێوە دەکەن.

پەردەی پاشینە ستارة خلفية Back Drop

پەردەیەکە وێنەی لەسەر کێشراوە بەسەر ناوچەکانی پشتەوەی سەکۆکەدا شۆڕ دەکرێتەوە بۆ ئەوەی ئاسمان یا هەر دیمەنێکی سرووشتیی نیشان بدات.

تیۆری باکۆنیی النظرية البيكونية Baconian Theory

لە سەدەی هەژدەدا سەری هەڵداوە و پێیوایە نووسینەکانی شەکسپیر بەرهەمی (فرانسیس بیکۆن)ن (1561- 1526) و (شەکسپیر)ش جگە لە جوتیارێکی نەخوێندەوار هیچی تر نەبووە, وەلی لەپاشاندا بەهۆی نەبوونی بەڵگەیەکی بڕوا پێکراو و ئەم (تیۆر)ە لەناو چوو, و بێ ئەوەی لە ئاستی ئەو بنووسە مەزنەش کەم بکاتەوە.

پێکەنینی هەڵەشەیی ضحكة طائشة Bad Laugh

ئەو پێکەنینەیە کە بینەر لە ساتێك یا هەڵوێستێکی شانۆییدا دەریدەبڕێت بێ ئەوەی ئەو هەڵوێست (موقف)ە شایەنی ئەو پێکەنینە بێت.

تەختەی پەتیی مرزح عار Bare Stage (Naked)

مەبەست لەو ساتەیە کە تەختەی شانۆکە چۆڵ بێت و چ دیکۆر و بەرچاوگەیەکی لەسەر نەبێت.

پاڵەوانی بارۆکی البطل الباروكي Baroque

گرنگترین شەقڵەکانی ئەم پاڵەوانە لە لای بیرکۆرنی (1606- 16684) ئەمانەن:

هەڵچوون.

سۆزگەرییەکی هەڵایساو.

لەگەڵ پاراستنی نەریتی شکۆمەندیی مەرگەسات (تراژیدیا) پێکهاتنی چەمکی (بارۆکی) لە هەست کردن بە مەزنیی و درك کردن بە کۆتایی ژیان دەگەڕێتەوە بۆ دوو سۆنگە:

پێشکەوتنی زانست.. بەتایبەتیی گەردوونناسیی کە بۆ مرۆی سەلماند (زەوی) سەنتەری نموونەیی شکۆداری گەردوون نییە.

دروستبوونی وڵاتە تازەکان و پشت گوێ خستنی چینی پرۆلیتار, و سەرهەڵدانی بیروکراتییەتێکی مەرکەزیی زلهێز.

گاڵتەجاڕیی ژووری نووستن تمثيلية فراش Bedroom Farce

گاڵتەجاڕیی رایەخ

پاژێکی گاڵتەجاڕییە هەڵوێستێکی بریندارکەر لەبۆ حەزی گشتی دەخاتە روو.. ئەو هەڵوێستەش لە ژووری نووستندا پیشان دەدرێت.

قاقای پێکەنین ضحكة ساخنة Belly Laugh

www.pertwk.com

پێکەنینێکە بینەر دەکانگای دڵییەوە سەبارەت بە ڕەزامەندیی خۆی بەرامبەر بە دیمەنێك دەربدەبڕێت.

نمایشتی خێرخوازیی عرض خيري Benefit Performanc

نمایشتێکە قازانجەکەی دەدرێتە ئەکتەرێکی نێو شانۆگەرییەکە, یا ئەکتەرێك کە وازی لە شانۆ هێنابێ, یاخود دەدرێتە خێزانەکەی.

نمایشتەکانی ئینجیل مسرحيات الكتاب المقدس Bible- Histories

ئەو نمایشتانەن کە بابەتەکانیان لە ئینجیلەوە وەردەگیران.

میکانیکسی ژیاریی المكنية الاحيائية Bio Mechanics

سستمێکی ڕاهێنانە دەرهێنەری ڕووسیی (مایر هۆڵد) دایهێناوە بۆوەی ئەکتەر لەسەر تەواوی ئەو ئەرك و فەرمانانە ڕابێت کە لە لایەن دەرهێنەرەوە پێی ڕادەسپێردرێت

تاریك کردنی ناکاو اظلام سريع Black- Out

تاریك کردنێکی ناکاوە لەبۆ ئیفێکتی دراماتیکیی وهەروەها بواردانێکیشە بۆ بەخێرا گۆڕینی بەرچاوگەکان.

تاریك کردنی ناکاو اظلام سريع Black- Out

تاریك کردنێکی ناکاوە لەبۆ کارتێکردنێکی دراماتیکیی و بواردانێکشە بۆ خێرا گۆڕینی بەرچاوگەکان.

سازشکردنی جوڵە مواءمة حركية Blend

سازاندن و ڕێکخستنی بزاوتی جەستەی ئەکتەرە بۆوەی هاوشانی ئەکتەرەکانی تر بجوڵێ و چالاکی جەستەیی بنوێنێت.

کورسی کوێر كرسي مسرحي اعمى Blind Seat

ئەو کورسییەیە کە بینەری لەسەر دادەنیشێ و تەنێ بەشێکی دیار کراوی تەختەی شانۆکەی لێوە دیارە.

شانۆگەریی تۆقاندن (زەهلەبردن)

مسرحية ارعابية Blood &Thunder Play

پارچە نمایشتێکە تژییە لە دیمەنی کوشتن و خوێن ڕشتن, و تۆقاندن, و ئاڵۆزیی.

شانۆی گەرماوەکانی خوێن

مسارح حمامات الدم Blood Tup Theatre

ئەو (شانۆ)یانەیە کە نمایشتەکانی سەبارەت بە کوشتن و تیرۆر, و چاندنی ترسە لە ناخی بینەردا.

باژەن الة المؤثرات الرياحية Blower

ئامێرێکە باژەنێکی زەبەلاحی بە قەدەوەیە و دەنگی (با) درووست دەکات

خاڤك, کۆبە البرقع Border

پەردەیێکی ئاسۆیی درێژە, دەکەوێتە پشتی کەوانەی شانۆوە. کاری ئەم (خاڤك)ە شاردنەوەی بۆشایی سەر شانۆکەیە.

www.pertwk.com

درامای بۆرژوازیی   الدراما البرجوازية   Bouregois Drama

ئەو شانۆگەرییە مەرگەسات ئامێز و شێلگێرانەیە کە لە بنەڕەتدا دەگەڵ کەسێتیی و قەیرانەکانی چینی ناوەڕاستدا هەڵس و کەوت دەکات.

شانۆی بۆلشۆی   مسرح بولشوي   Bolshoi Theatre

شانۆی نیشتمانییە لە (مۆسکۆ)، لە ساڵی (1774)دا دامەزراوە و دوو هەزار بینەر لەخۆ دەگرێت.

شانۆگەریی بۆلیڤارد   مسرحيات البولفار   Boulevard Drama

ئەو بەزمەساتانەن کە لە فەرەنسادا بە مەبەستی قازانجی دارایی نمایشت دەکرێن.

بۆنێس   بَوْن   Bones

کانزایێک بوو لە شێوە دراودا، کاربەدەستانی شانۆ ئینگلیزیی بۆ هاوەڵ و دۆستانی ئەکتەر درووستیان دەکرد. بۆوەی بەبێ پارە و پول ئامادەی شانۆگەرییەکە بن.

لۆگ   لوج   Box

کوردییەکەی و عەرەبییەکەی لە (loge)ی فەرەنسییەوە وەرگیراوە کە دەڤەرێکە دەنێو هۆڵی شانۆدایە بۆ بینینی شانۆگەرییەکە بینەری لێدادەنیشێت چونکە نرخی پسوولەی ئەم دەڤەرە هەرزانترە.

سەربازی بەرزفڕی درۆزن
الجندي النفاخ- المتباهي   Braggart Soldier

کارەکتەری سەربازێکە شانازی بە پاڵەوانێتییەکەوە دەکات کە لە داهێنانی خەیاڵی خۆیەتی.

داگرتەکی خزمەتگوزاریی   حوامل الخدمة   Bridge Service

چەند زنانێکی هەڵواسراوە کارمەندانی رووناکیی یا بەرچاوگەکان لە رێی ئەم زنانانەوە دەتوانن کاری خۆیان بە ئاسانیی ئەنجام بدەن.

برۆدوای   برودواي   Broadway

ئەو شەقامە گشتییەیە کە دەکەوێتە ناوچەی شانۆ بازرگانییەکانی (نیویۆرک).

رایەڵ   عارضة خشبية   Btten (Bat)

پارچە دارێکی ئەستوور و درێژە لە مێچی تەختەی شانۆکەدا بە ئاسۆیی تا رادەیەکی دیار کراو شۆڕ بۆتەوە بۆ ئەوەی ئامێرەکانی رووناکی و پاژی بەرچاوگەکانی پێوە هەڵواسرێن.

شانۆگەریی بێرلێسک (تەوساویی)   مسرحية برلسّية   Burlesque

1- لاسایی کردنەوەی کارێکی وێژەییە لە رێی شێواندنییەوە بە چەشنێکی گاڵتەجاڕیانە.

2- لاسایی کاریی گاڵتەجاڕیانە.

کار، ئاخێز، جووڵە   الشغل الحركي   Business

www.pertwk.com

ئەو کار و چالاکییانەیە کە ئەکتەر لەسەر سەکۆی شانۆ ئەنجامیان دەدات.

Buskin **البوسكين** **بوسكين**

1- شانۆگەریی تراژیدیی. 2-نواندنی تراژیدیی.

C

Cacting, Distribution **توزيع الادوار** **دابەشکردنی رۆڵ**

هەڵبژاردن و دیارکردنی ئەو ئەکتەرانەیە کە رۆڵەکانیان پێ دەسپێرن.

Capsule Play **مسرحية كبسولية** **شانۆگەریی سیخناخ**

شانۆگەرییەکە رووداوەکانی لە دەڤەرێکی تەسك و تەنگدا بەرپا دەبن.

Catastrophe **الفجيعة** **دوایین هەنگامە**

ئەو رووشەیەیە کە کۆتایی بە ململانێی نێو شانۆگەرییەکە دەهێنێت.

Cameo Part **دور ماسي** **رۆڵی رووژەیی**

ئەو رۆڵە لاوەکییەیە کە ئەکتەرێك بەرجەستەی دەکات و دەبێتە مایەی سەر سوڕمان.

.

Catch Flies **حركة صيد الذباب** **بزاڤی راوە مێش**

چەند جوڵەیەکە ئەکتەرێك ئەنجامی دەدات بۆ ئەوەی سەرنجی بینەر بەلای خۆیدا رابکێشێت. ئەم کارەش بە سەرپێیەکی نادرووست دادەنرێت.

Cackle **القوقاة, الثرثرة** **بەس بێژیی, زۆر بڵێی**

بەو ورتانە دەوترێت کە ئەکتەر لە ساتی بیرچوونەوەی دیالۆکەکانیدا دەیکات.

Catharsis **التطهير** **پاکژبوونەوە**

پاکژ کردنەوەی سۆزەکانە دەرێی بەزەیی و ترسەوە (یا پاکبوونەوەیە لەو هەستانە). ئەرستۆ لە پێناسەی تراژیدیادا پاکژ بوونەوە بە سوودمەندییەك دەزانێ کە لە ئەنجامی بینینی مەرگەساتەکەدا بەرجەستە دەبێت.

Call Board **لوحة الاعلان الداخلي** **ریکلامی ژوورەوە**

www.pertwk.com

هامارێکە نووسراوی ڕێنمایی یا تێبینییەکانی تایبەت بە کارمەندانی شانۆگەرییەکی لەسەر هەڵدەواسرێت.

Cavalier Drama الدراما الفوارسية درامای سوار چاکیی

جۆرێکە لەو شانۆگەرییانەی کە لە (سی)یەکانی سەدەی (17) لە ئینگلتەرادا هاتووەتە ئاراوە. ئەم درامایە سەبارەت بە جەنگی نێوان دوو وڵات دەدوا, و هەوڵی چارەسەر کردنی ململانێی رامیاریی دەدا.

Censor Ship الرقابة چاودێرگە

ئەو لایەنەیە کە چاودێریی شانۆگەرییەکان دەکات و سانسۆریان لەسەر دادەنێت

Ceiling سقف میچ

کوتاڵێکی پەیتکراوی ئاسۆییە دەبێتە مێچی بەرچاوگەیێکی ناوەکی (داخلی) هەروەها بۆشایی ئاسمانی سەکۆی شانۆکە دەشارێتەوە.

Character الشخصية کارەکتەر

ئەو کەسە زیندووەیە کە بەشداری لە ڕووداوەکانی نێو شانۆگەرییەکە دەکات و ئەکتەر دەچێتە پێستییەوەبێسو هەر (کارەکتەرێك تایبەتمەندیی خۆی هەیە لەوانە:

DynamicCharacter کارەکتەری بگۆڕ
MinorCharacter کارەکتەری لاوەکیی
StaticCharacter کارەکتەری نەگۆڕ
LeadingCharacter کارەکتەری سەرەکی
StockCharacter کارەکتەری کلێشەیی

کارەکتەری جێگر

Characters Representing Groups or forces الشخصيه النائبه

کارەکتەرێکە دەبێتە سیمبوڵێك بۆهێزی دەسەلاّت و کارەکتەرگەلێکی تر کە لەسەر شانۆدا دەرناکەون بۆ نموونە: لە شانۆگەریی (ماکبێس)دا (ماکدۆف) هێمایەکە بۆ بزووتنەوەی شۆڕشی (سکۆتلەندا).

Childrens Theatre مسرح الاطفال شانۆی منداڵان

شانۆیەکە تایبەتە بە نمایشتکردنی شانۆگەریی منداڵان.

Chorus الجوقة کۆرس

دەستەیێکی سترانبێژە, یا سەماکەرە, یا بێدەنگە لە نواندندا بەشداریی دەکات, یا سەبارەت بە ڕووداوەکان دەدوێ, یاخود دەگەڵ ئەکتەرەکاندا قسان دەکات, هەندێ جارش بە بێدەنگییەکی گوزارشتکار بوونی خۆی دەسەلمێنێ.. بەکارهێنانی کۆرس لە یۆنانەوە گوێزراوەتەوە بۆ ڕۆمان و لە مانیشەوە بۆ ئەلیزابیسییەکان.

Childrens Star النجم الطفل منداڵی ئەستێرە

مەبەست لەو ئەکتەرە منداڵەیە کە لە نێو خەڵکدا ناسراوە.

Charaterization تصوير الشخصية وێناکردنی کەسێتیی

ئافرێدەکردنی شێوەی کارەکتەرێکە لەمیانەی وێناکردنی تایبەتمەندییەکانییەوە وەکو:

Sex ڕەگەز

www.pertwk.com

سایکۆلۆژییەت.

باری کۆمەڵایەتیی و هتد.

شانۆگەریی مێژوویی   مسرحيات المؤرخات   Chronicle Plays

دەردەستکردنێکی دراماییە لەبۆ رووداوە مێژووییەکان- ئەویش لە زنجیرە شانۆییەك یا تاقە شانۆگەرییەکدا دەگەڵ جەخت کردن لەسەر رووداوە سەرەکییەکان.

باربوکاری گریکیی   الخرجوس- الممول الاغريقي   Choregus

هاووڵاتییەکی دەوڵەمەند بوو ئەرکی کڕینی جل و بەرگی شانۆیی و دابین کردنی کرێی راهێنانەکانی (کۆرس)ی دەگرتە ئەستۆ, وەنێ (ئەکتەر) میریی چاودێری دەکرد.

کلاسیسزم   الكلاسيّة   Classicism

یەکەم کەس کە ئەم زاراوەیەی داهێنا نووسەری لاتینیی (ئۆلیۆس گێلۆس) بوو, ئەوە بوو لە سەدەی دووەمی زایندا کتێبێکی نووسی و تێیدا دوو دەستەواژەی بەکار هێنابوو:

* (Scriptor Classius) بنووسی دەستندە: واتا ئەو نووسەرەی کە بۆ هەمووان دەنووسێ.. وەلێ لە سەدەکانی ناوەڕاست و چەرخی راپەڕیندا وشەی (Classius) چەمکی دی جیاوازی لێبووەوە وەکو:

ئەو کارە گریکیی و لاتینییە دێرینانەی کە لە پۆلی (Classes) نێو خوێندنگە, و پەیمانگە, و دانیشگاکاندا شایستەی خوێندنەوە و راڤە کردن بوونە.

نواندنی کلاسی   تمثيل اتباعي   Classica Acting

شێوازێکی نواندنە لە ڕێی سەنگین کردنی ئاخێز و هەڤپەیڤینەکانەوە کەوشەنەکانی واقیع دەبەزێنێت.

تراژیدیای کلاسی   المأساة الكلاسية   Classical Tragedy

مەرگەساتێکی گریکیی, یا رۆمانیی یاخود هەر تراژیدیایەکە کە بابەتی گریکیی, یا رۆمانی دەخاتە روو.

بڕین, کورت کردنەوە, کرۆك کردن   التجزيز   Clip

درکاندنی دیالۆکە بەر لەوەی ئەکتەری بەرامبەر وتە و دیالۆکی خۆی تەواو کردبێت.

قۆشمە, خەمڕەوێن   المهرج   Clown

ئەو ئەکتەرەیە کە رۆڵی کارەکتەرێکی خەمڕەوێن و پێکەنیناوی دەبینێت, و هەندێجار لە دووتوێی تەوسەکانییەوە پەند و قسەی نەستەق دەردەبڕێت. بڕوانە شانۆگەریی (رەشەبا 1611)ی شەکسپیر.

درامای خوێندنەوە   المسرحية القرائية   Closet Drama

شانۆگەرییەکە کە بۆ خوێندنەوە نووسرابێت نەك نواندن.

شانۆگەریی خورج و شمشێر

مسرحية العباءة والسيف   Cloak- and- Sword Play

www.pertwk.com

شانۆگەرییەکی رۆمانتیکییە لە سەدەی شازدە و حەڤدە لە (ئیسپانیا)دا پەرەی سەندووە. ئەم شانۆگەرییە تژی بووە لە فاکتەری وروژاندن وەکی:
پاڵەوانێتیی، زۆرانبازیی، دڵداریی بە پەنهانیی. کارەکتەرە پۆزەتیڤەکان زێتر خورجیان لەبەر دەکرد و شمشێرێکشیان بەلا قەدەوە دەبەست. کۆتایی هەمیشە گەشدار و خۆشنوود بووە.

تەشق ذروة التأزم Climax

ساتی ئاڵۆزیی، و یەك لایی کردنەوەیە. ڤێجا کردەکان رووەو گۆڕان دەچن، ئەشێ لە نێو شانۆگەرییەکدا تەشقی سەرەکیی و چەندین تەشقی تری لاوەکی هەبن.

تەڤلە شانۆیی المسرح المزجية Conamination

ئامەدەکردن و نووسینەوەی شانۆگەرییەکە بە پشت بەستن بە دوو شانۆگەری بنەڕەتیی.

جل و بەرگی شانۆیی الازيا و المسرحيه Costume,Theatical

ئەو جل و بەرگەیە کە ئەکتەر لە ساتی نمایشدا لەبەری دەکات.
پۆشاکی نواندن لە ئاهەنگ و بۆنە ئایینیەکانی نەتەوەکانی پێشوتر، تا رادەیێك هێماگەرییانە بووە.. بۆ نموونە هەر خوداوەندیێك جلکی دەستندەی خۆی هەبووە.
ئەکتەری تراژیدیای گریکی، جگە لە دەمامك و پێڵاوی تایبەت بە نواندن دوو جۆر پۆشاکی بەکار دەهێنا:

چیشن (chiton) بریتی بوو لە پۆشاکێکی درێژی درەوشەداری کەمەر پشتێن... ئەم جۆرە پۆشاکە خەڵکی ئەسینا لەبەریان دەکرد.
هەروەها پۆشاکی تایبەت لەبۆ (میر، شوان، دەرۆزەکەر، جەنگاوەر، بەکار دەبرا) بەلاّم لە شانۆیی یە گاڵتەجارییەکاندا دوو جۆر جلك بەکار دەبرا.
لە تراژیدیای (رۆمان)یشدا پتر جل و بەرگی یۆنانی بەکاردەبرا و لەبری (chiton) (Synmata) یان بەکارهێناوە، وەلێ لە (کۆمیدیا)دا جل و بەرگ پێکهاتەی شێوازێکی یۆنانی و تارادەیێکیش هێماگەرییانە بووە بۆنموونە:

جلکی (سپی) بۆ پیرەمێردان بەکارهێنراوە.
جلکی (خۆڵەمێشی) بۆ مێملان.
جلکی (زەرد)یش بۆ ستەمکاران بەکارهێنراوە

خۆکرد الافتعال Contrived

بەو (کارەکتەر... رووداو... کۆتایی)یە دەوترێت کە نووسەر بێ گونجاندن یا بێ هیچ پێ قایلبوونێك درووستی دەکات.

درامای جەفەنگ ئامێز دراما ملهوية Comed Drama

پاژە شانۆییەکە خودان ئایدیایەکی مەزنترە لە بەزمەسات وەلێ کۆتاییەکی خۆشنوودی هەیە.

رەورەوەی رەنگ عجلة الالوان Colour Wheel

رەورەوەیێکە چەند پالاوتەیەکی (رەنگ)ی لەخۆ گرتووە، لە ساتی بەکار هێنانیدا رەنگی جۆراوجۆر دەبەخشێت.

www.pertwk.com

سەرەك كۆرس **قائد الجوقة** **Cory Phaeus**

ئەو كەسە بوو كە لە دراماى گريكدا كۆرسەكەى بەڕێوە دەبرد.

شانۆگەرييەكانى خەرگا **مسرحيات البلاط** **Court Plays**

لە سەردەمى راپەرينەوە تاوەكو بەرپابوونى شۆڕشى فەرەنسا ئەم جۆرە شانۆييە لە ئيتاليادا باو بووە ئامانجيشى بەسەر بردنى كات و خۆشنود كردنى (شا) و دارو دەستەكەى بووە.

شانۆگەريى كۆڤێنتراى **مسرحية كوفتري** **Coventry Paly**

كۆڤێنتراى شارێكە لە (يوركشير) كە ئەويش دەكەوێتە نێوەندى (ئينگلتەرا). لێكۆڵەران ديرۆكى (42) شانۆگەريى ئاينيى دەگەڕێننەوە بۆ شارى تاين كە گوايە بەرهەمى ئەو دەڤەرەن.

شانۆگەريى بازرگانيى **المسرح التجاري** **Commercial Theatre**

ئەو شانۆييە كە بايەخ بە قازانجى داراييى دەدات و هەميشە ئاستى هونەريى و هزريى فەرامۆش دەكات.

شانۆى كۆلۆسيۆم **مسرح كولوسيوم** **Colosseum**

يەكێك بوو لە شانۆ دێرينەكانى (رۆما) شوێنى پەنجا هەزار كەسى تێدا دەبووەوە.

شانۆى كۆمەڵگەيى **المسرح المجتمعي** **Community Theatre**

تيپێكى شانۆييە پێكهاتووە لە ئارەزوومەندانى شانۆ و نمايشتەكانشى پتر لە (دێى) يا ناوچەيەك پێشكەش دەكات.

كارەكتەرى هاودژ **الشخصية الضدية** **Counter Player**

كەسێتييەكە دژايەتى پاڵەوانى شانۆگەرييەكە دەكات.

كردەى بەردەوام بوون **الحدث المتصل** **Continuos**

بەردەوام بوونى گەشەسەندنى كردەكانە.

كۆميديا , بەزمەسات **الملهاة- الكوميديا** **Comedy**

سەرچاوەى بەزمەسات دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ئاهەنگە ئاينييانەى كە گريكەكان بەناوى (كۆمۆس)ەوە لەبۆ (ديۆنيزيۆس)ى خوداوەندى فەڕ و شاديى سازيان دەدان. مێژووەكەشى دەگەڕێتەوە بۆ نيوەى يێكەمى سەدەى شەشەمى (پ. ز). گەرچى لە سەرەتادا كۆميديا لە ئاستێكى نزمدا بووە وەلێ لەسەر دەستى هونەرمەندى گريك (ئەريستۆفانيس 448 پ. ز- 388 پ. ن) گەيشتە ترۆپك و بوو بە هونەرێكى سەربەخۆى فرە مەزن. هەر بۆيە (ئەريستۆفانيس)ش بە پێشەواى ئەم هونەرە دادەنرێت. كۆميدياى شيعريى گريكيى بەپێى ديرۆك و رووى پەرەسەندنييەوە بە چەند قۆناغێكدا تێدەپەڕێت:

أ- بەزمەساتى دێرين: زۆرينەى كارەكانى (ئەريستۆفانيس) دەگرێتەوە.

ب- بەزمەساتى ناوەند: مەبەست لەو بەرهەمانەيە كە لە ماوەى (400- 300)ى بەر لە زايين هاتوونەتە ئاراوە.

ج- بەزمەساتى نڤار (نوێ): بەرهەمەكانى ميناندەر لەخۆ دەگرێت (343- 291 ب. ن).

لە تايبەتمەندييەكانى كۆميديا:

www.pertwk.com

1- پێوەندییەکی راستەوخۆی دەگەڵ ژیاندا هەیە و گرنگییەکی تەواو بە کێشەکانی نێو کۆمەڵ دەدات.

2- تەریك بوون و دوورە پەرێزیی مرۆ بە رەوا نازانێت و هەمیشە بایەخ بە کۆمەڵ و چینەکانی نێو کۆمەڵگا دەدات و لەمەڕ جیاوازییەکانیانەوە دەدوێت.

3- بە پێکەنین دەست پێدەکات و بە سەرزەنشت و گلەییەوە کۆتایی پێدێت.

کۆمیدیای بارودۆخ ملهاة المواقف Comedy Of Situation

بەزمەساتێکە زێتر پشت بە بینا کردنی گەڵاڵەی دراماتیکیی دەبەستێت وەك لە پشت بەستن بە وێنا کردنی کەسێتییەکان. هەروەها نووسەر بایەخ بەو دۆخانە دەدات کە دەبنە مایەی پێکەنین.

کۆمیدیای پیلان (فرڵداغ) ملهاة التدسيس Comedy Of Intrigue

بەزمەساتێکە بایەخ بە گەڵاڵەیێك دەدات کە لەسەر فرت و فێڵ, و پیلان دانانی گاڵتەجارییانە بینا کرا بێت.

کۆمیدیای رەفتارگەرایی الملهاة السلوكية Comedy Of Manners

لە سەردەمی ژیانەوە لە (ئینگلتەرا)دا سەری هەڵداوە.

لە تایبەتمەندییەکانی ئەم کۆمیدیایە:

1- لەسەر تەڵەکەبازیی و پێوەندیی سۆزداریی ناشەرعیی بینا دەکرێت.

2- رەخنە لەو رەفتار و داب و نەریتە کۆمەڵایەتییانە دەگرێت کە چینە ئاریسۆکراسەکان پەیڕەویان دەکەن.

کۆمیدیای سەرپێی

الملهاة المرتجلة Commedia Dell Arte Improvised Comedy

چەشنە کۆمیدیایێکە تێکستەکەی لەلایەن ئەکتەرانێکی پسپۆڕ و بەسەرپێیی دێتە بەرهەم. رەچەڵەکی ئەم چەشنە دەگەڕێتەوە بۆ مێژووی دێرینی رۆمان, وەلێ لە سەدەی شازدەهەم لە (ئیتالیا)دا باو بووە, پاشان لەوێوە رووی کردووەتە وڵاتە ئەورووپییەکانی دی. لەم کۆمیدیایەدا چەند کارەکتەرێکی کلێشەیی نەگۆڕ دەکاتەوە وەکو:

- دۆتتۆر: کەسێتییەکی پۆلۆنییە لاسایی دکتۆر دەکاتەوە.
- ئارلێکون: کەسێتییەکی لاوەکییە نۆکەری پانتالوونە و کەسێکی فێڵباز و گاڵتەجارە.
- کاپیتانۆ: سەربازێکی درۆزنە و هەمیشە شانازیی بە پاڵەوانێتییەکانییەوە دەکات.
- سکارامۆچ: نۆکەرێکی ئاژاوەبگێڕە.

کۆمیدیای سرووشتە چوارینەکان ملهاة الامزجة Comedy Of Humours

شانۆگەرییەکی بەزمەساتی رەخنە ئامێزە تێیدا کردەی دراماتیکیی پشت بە وێنا کردنی کەسێتییەك دەبەستێت کە خاوەنی خویەکی تایبەت بێت و رەوشت و رەفتاریشی دەبێت بەپێی ئەو خووە بێت.

کۆمیدیای کەسێتیی ملهاة الشخصية Comedy Of Character

کۆمیدیایێکە زێتر بایەخ بە لێکۆڵینەوە دەدات سەبارەت بە (کەسێتیی) وەك لە گەڵاڵە یا هەر فاکتەرێکی دی.

www.pertwk.com

گەیەنەری ئەلتریکیی (فیشە)   موصل كهربي   Connector

بریتییە لە دوو ئامرازی چکۆلە کە وزەی ئەلتریك بە ئامێرەکان دەگەیەنن.

گرێ ئاژنیی   التعقيد   Complication

لە ساتی گەشە سەندنی رووداوەکاندا و لە ئاکامی رووداوێکی کتوپڕ یا هۆکارێکی نوێدا چەشنێك گۆڕانکاریی چاوەڕوان نەکراو دێتە ئاراوە کە پاڵەوان دووچاری ململانێیك دەبێت دەگەڵ دژێکدا.

ململانێی دراماتیك   الصراع الدرامي   Conflict Dramatic

ململانێیەکە دەنێوان دوو هێزی هاودژدا, و لە ئەنجامی بەیەکدا دانیاندا کردەی شانۆیی گەشە دەکات. بێگومان ململانێی شانۆیی لە فاکتەرە کاراکانی بەدواداچوونە (تشویق)ە.. ململانێیش پلەی خۆی هەیە:

– ململانێی وەستاو (کەم کاریگەر)   صراع راكد   Static Conflict

– ململانێی بازبران (لە دووی یەك روو نادات)   صراع متويب   Jumping Conflict

– ململانێی هەڵکشان (کاراو بەرەو دووایە)   صراع صاعد   Rising Conflict

– ململانێی روو لە بەرپا بوون   صراع صاعد   Overe Conflict

مۆسیقا نووس   مؤلف موسيقي   Composer

ئەو هونەرمەندەیە کە مۆسیقای شانۆگەرییەکان دادەنێت

نەریتە شانۆییەکان   الاصطلاحات الدرامية   Conventions, Dramatic

هەمیشە لە نێوان نووسەر و بینەردا لەسەر چەند نەریتێکی شانۆیی جۆرە رێککەوتنێك هەیە کە رۆحی راستەکییانە بە رووداوەکان دەبەخشێت چونکە ناکرێت لەسەر تەختەی شانۆ سەروبەری ژیان پیشان بدرێت لەو چەشنە نەریتانەی کە بینەران لەسەری کۆکن:

ئەو رووداوانەی لە ژیاندا رۆژیارێکیان پێدەچێت.. لەسەر شانۆدا لە مەودای چەند کاژێرێکدا روودەدەن.

جێ گۆڕکێ پێکردنی رووداوەکان لە کیشوەرێکەوە بۆ ئێکێکی دی.

پابەند بوون بە کەرەستە رەمزییەکانی نێو دیمەنەکان کە گوایە راستین و بەرجەستەی چت و مەکی راستەکیی و گەورەتر دەکەن.

دیالۆژی شانۆیی– بەتایبەت شیعر– دیالۆژی رەوانی ژیانە.

نەگونجان   عدم التباين على المسرح   Contrast

بێگومان شتەکان بەهۆی دژەکانیانەوە جودا دەکرێن. بوونی پۆشاکێکی رەشی شانۆیی دەنێو پۆشاکی تری سپیدا دەبێتە ئەنگیزەی پرسیار کردن کە راڤە کردنێکی ئامانج بەخشی دەوێت.

هەمان شت سەبارەت بە بوونی: بزاڤ و وەستان– نووتەککردن و رووناککردن– زەبەلاحیی و چکۆلەیی– هێور بوونی کارەکتەرێك و یاخی بوونی ئێکێکی دی– هتد....

نمایشتی ئاخاوتن   تمثيلية تحادث   Conversation Piece

پارچە شانۆگەرییەکە زێتر پەنا دەباتە بەر دیالۆك و ئاخاوتن وەك لە جولە کردە.

نمایشتی خەرگا (کۆشك)   عروض البلاط   Cour Show

www.pertwk.com

ئـەو نمایشـتە شـانۆییەیە کـە (شـا) یـا دارو دەسـتەکەی، یـان چاکخوازانی شانیشینەکەی باربووی دەکەن.

نهێنیار نجي Confident

هاوەڵێکی دڵسۆزی پاڵەوانەکەیە کە تەواوی پەنهانییەکانی خۆی لا پەنی دەکات بۆ ئەوەی بینەرش ئاشنای نهێنییەکانی بێت- پاڵەوان-، یـان نهێنیـار ئـەو رووداوانـە دەگێڕێتـەوە کـە ناکرێـت لەسـەر شـانۆدا بنوێنرێن وەکو باسکردنی جەنگ.

هەڵگری دیکۆر الوزان Coumter We Ight System

ئامێرێکی دەستیی یا ئەلتریکییە لەبۆ هەڵگرتن و دانانی پارچەکانی دیکۆر بەکار دەبرێت.

هێڵی لاوەکیی خط درامي ثانوي Counter Plot

هێڵێکـی لاوەکیـی نێـو رووداوەکانـە و یارمـەتیی هێڵـی سـەرەکیی دەدات.

بەروازیی کردن التعاكس في التمثيل Counter

کاتێکـە کـە ئەکتـەر پێچـەوانەی ئەکتـەرێکی دی گـوزەر بکـات، کـە ئەویش بە مەبەستی هاوسەنگ کردنی سەکۆی شانۆکەیە.

بیناخوازیی البنائية Constructivism

(مایرهۆڵـد)ی رووسـیی (1873- 1943) وەکـو بزاڤێـك دژایـەتیی واقیعییـەتی پێدەکرد ئـەویش بە پێکهێنـانی بەرچاوگەی نیمچەپەتیی (تجرید) کە شێوەکانی تێدا کورت دەکرانەوە.

لە بواری دیکۆر سازییدا شێوەی خۆشڕۆ (سەیارە) و خانوو بەرە و هتد.. لەسەر تەختەی شانۆدا بە چەند هێڵکارییەك کورت دەکاتەوە، لەبری درەخت کاریتـەی ساکار دادەنێت و چەند لکێکی بۆ درووست دەکات.. بەیـژەکانیش دەلالـەتی چیا دەبەخشن کـە دەکرێ ئەکتـەر پێیاندا هەڵژنێ و هتد..

پابەند بوون الالتزام Commit Ment

پاش جەنگی جیهانیی دووەم ئەم زاراوەیە واتایێکی نوێی لەخۆ گرت لە نووسینەوەی درامادا پابەندبوون، پابەندبوونە بە چارەسەر کردنی کێشەکانی کۆمەڵگا، وەلێ نەك تەنیا پانۆڕاما کردنی رووداوەکان بێت بەڵکو بانگهێشت کردن بێت رووەو گۆڕان و رووەو چاکتر. لە رووی تیۆرییەوە ئەم پابەندبوونە دەشێت هەڵقووڵاوی دیدێکی کۆمۆنیزمی یا بوونخوازییانە بێـت. هـەروەها زاراوەکـە لـەبۆ دژایـەتیی کردنـی خوازیارانی گوزارشت کردنی ئازادانەی هونەرمەند بەکار دەهێنرێت.. واتا هونەر لە پێناو هونەردا نەك لە پێناو قەیرانی کۆمەڵایەتیی و شتی تر.

پاڵوێنەی رەنگ مرشح الالوان Colour Medium

دەفەیـەکی رووبـەر دیـار کـراو، و دیـودەرە، و رەنگاورەنگـە دەچەسپێنرێتە قەد سەرچاوەیەکی رووناکیی بۆ ئەوەی رووناکیی ئاسایی بگۆڕێتە سەر رووناکییەکی رەنگدار.

پشووی پێکەنین ئامێز ترويح ملهوي Comic Relief

www.pertwk.com

پاژێکی پێکەنیناوییە دەخرێتە سەر تراژیدیا بۆ ئەوەی لە دڵەڕاوکێ و پەشێویی بینەر کەم بکاتەوە.

پۆشین, شاردنەوە **تغطية تمثيلية** **Cover**

دۆخێکە ئەکتەر دەسەر شانۆدا بە جوڵەیێکی تایبەت ئەکتەرێك یا هەر چتێکی دی لەبەر دیدی بینەردا بشارێتەوە.

کۆتاڵی شانۆیی **القماشيات المسرحية** **Covering Material Cloth**

کۆتاڵی کەتان بێ یا هەر کۆتاڵێکی دی بە مەرجێ تەنك و قرار (متین) بێت, بۆ ئەوەی بتوانرێ بە سانایی بۆیە بکرێ.. ئەم کۆتاڵە هەندێك جار بۆشاییەکانی سەر تەختەکەی پێ دەپۆشرێت.

تیپی شانۆیی **فرقة مسرحية** **Company, (Dramatic,** Theatrical, Acting)

کاستێکە بریتییە لە ئەکتەر, و دەرهێنەر, و بەڕێوەبەر, و چەند تەکنیککارێکی دی کە ئەرکیان بەرهەمهێنانی شانۆگەرییە.

قژی کرێپی **شعر كريبي** **Crepe Hair**

قژێکی دەستکردە, ردێن و سمێڵی لێ دروست دەکرێت.

هەڵسەنگاندنی رەخنەگران **تقدير النقاد** Critical Reception

دید و بۆچوونی رەخنەگرانە سەبارەت بە شانۆگەرییەك.

قەیران, ئاریشە **الازمة** **Crisis**

ئەو ساتەیە کە لە دەرەنجامی ململانێی بەردەوامی نێوان کارەکتەرەکان دروست دەبێت و دەبێتە فاکتەری گۆڕان لە ڕووداوەکان.

هێما, کیو **اشارة** **Cue**

هێمایێکی خێرایە لە ڕێی بزاوتنی دەست, یا زەنگ یان ڕووناکییەکی ڕەنگاوڕەنگەوە دروست دەبێ و ئاراستەی ئەکتەر یا سەرپشکی ئامێری دەنگ و هتد.. دەکرێت بۆوەی دەست بەکاری نەخشەیێك بن کە لەسەری ڕێککەوتوون وەکو هێمای چوونە ژوورەوە- هێمای پەردەدادانەوە.

ئەکتەری میوان **ممثل ضيف** **Cuest Actor**

ئەکتەرێکی ناودارە, بانگهێشت دەکرێت بۆوەی وەکو میوانێك لە شانۆگەرییەکەدا بەشدار بێت.

پەردە **الستارة** **Curtain**

ڕووبەرێکە لە کۆتاڵێکی ئەستوور هەمیشە لەسەر تەختەی شانۆدا بەکار دەهێنرێت, بێگومان (پەردە)ی شانۆی تەقلیدی هەمە چەشنە, و هەر یەکەو تایبەتمەندییەکی خۆی هەیە:

جۆرەکانی پەردەش ئەمانەن:

-پەردەی بەرایی Front Curtain

ئەو پەردە سەرەکییەیە کە دەکەوێتە پشتی کەوانەی شانۆیی, ئەرکی ئەو پەردەیە شاردنەوە و ئاشکرا کردنی شانۆگەرییەکەیە.

پەردەی بەراییش چەند جۆرێکە

www.pertwk.com

پەردەی ئیتالیی: پێکدێ لە دوو پارچەی یەکسان بەیەك. لە ساتی کردنەوەکەدا لە (لا)کاندا ون دەبن, و لە پێوەدانیشدا دەگەنەوە یێك.

پەردەی ئەڵمانیی: بریتییە لە کۆتاڵێکی یەك پارچە, لە کاتی کردنەوەدا رووەو سەرێ هەڵدەکشێ, و لە پێوەدانیشدا شۆڕ دەبێتەوە.

پەردەی دووهەم: دەکەوێتە پشتی پەردەی بەرایی زۆرجاریش هەمان ئەرکی پەردەی بەرایی هەیە. کاتێك کە ئەم پەردەیە پێوە دەدرێت, و ئەوی پێشەوە- بەرایی بەکراوەیی دەمێنێتەوە ئەوە دەگەیەنێت کە لەو دیوەوە دیمەنەکان دەگۆڕدرێن.

پەردەی بەرچاوگە: بەشێکە لە تەواوکەری بەرچاوگەکان و دەکەوێتە قوڵایی شانۆکەوە.

Curtain Raise **فصل افتتاحي** **پەردەی دەسپێکردن**

نمایشتێکە هەمیشە کۆمیدییە و لە یەك پەردەدایە.. بەر لە نمایشتی شانۆگەرییە درێژەکە پێشکەش دەکرا و چ پەیوەندییەکشیان بەیەکەوە نەبوو, ئەم نەریتە لە سەدەی نۆزدە و لە (ئینگلتەرا)دا باو بووە.

Cycle of Plays **الدورة المسرحية** **خولی شانۆیی**

زنجیرە شانۆییەکە چارەسەری یەك کێشە دەکات, و هەمان (کارەکتەران)ش هەڵیدەسوڕێنن.. هەر وەکی خولی (یۆرك) کە لە (48) شانۆگەریی پێکدێت و سەبارەت بە پەرچووە ئایینییەکان دەدوێن.

Cyclorama **الستارة الصدفية** **پەردەی سایکلۆراما**

پەردەیەکی کەوانەییە لە پاشینەی بەرچاوگەکەدایە کە گوزارشت لە ئاسمان دەکات یا هەستێك بە بوونی رەهەندێکی بێ کۆتایی دەبەخشێت.. ئەویش لە کاتێکدایە کە رووناکییەکی تایبەتی بخرێت

D

Dadaism **الدادية** **داداییزم**

1-بزاڤێکی شۆڕشگێڕانەبوو, بنووس, و هونەرمەندە لاوەکانی سەردەمی جەنگی جیهانیی یەکەم بەرپایانکرد. ئامانجی بزاڤەکەش داواکردنی دیموکراسییەتێکی رەها, و شۆڕشکردنە سەر زاراوەی سۆسیالیستیی, و بیر و باوەڕی ئاکارەکیی بۆ ماوە بوو.

2-لە ساڵی (1916)دا (تزارا) لە شاری (زیوریخ)دا ئەم بزاڤەی دامەزراند و پاشان رووی کردە پاریس بۆ ئەوەی لەگەڵ هاوبیرەکانیدا بنەماکانی فەلسەفە, و هونەر, و لۆژیکی ئاسایی بروخێنێ, و بیرۆکە, و گوزارشت لە یەك بترازێنێت, ئەویش بە مەبەستی ئەوەی گوایا دژایەتیی جەنگ, و ئەو شارستانییەتە دەکات کە مرۆڤی کەنەفت, و ماڵ وێران کردووە.

3-پاش کۆتایی هاتنی جەنگ ئیدی دادایزم رووەو نەمان دەچوو هەتاکو (سوریالی) بوو بە بەرەچەی (ورشە).

www.pertwk.com

4-یەكەم شانۆگەریی دادایزم (پیاوی پووش- 1917) بوو كە لە نووسینی نیگاركێشی ئەڵمانی (ئۆسكار كوكوتشكا)بوو.

Dark **مظلم** **تاریك**

ئەو ساتەیە كە شانۆكە هیچ نمایشتێكی تێدا نەبێت.

Deusex Machina **الالة الالهیة** **ئامێری خوداوەند**

زاراوەكە لاتینیەو واتای (خواوەند لە ئامێرە). لە شانۆی یۆنانیی خوداوەند یا مەردووم لە نێو گالیسكەیەك یاخود گەمیەیەك دا لە ئاسمانەوە دەردەكەوت.

یۆرپیدس دووازدە جار ئەم ئامێرەی لە تراژیدیاكانیدا بەكار بردووە بۆ نموونە: پاش ئەوەی (میدیا) كە هەردوو كوڕەكەی خۆی دەكوژێت.. لە نێو گالیسكەیەكە و هەردوو تەرمەكەشی هەڵگرتووە و لە ئاسمانەوە دەر دەكەوێت.. جاسۆنی مێردیشی لەخوارەوەیە و بۆ بەختی رەشی خۆی دەكروزێتە.

ئەم ئامێرە زێتر لە دوا ساتی رووداوەكاندا دەردەكەوێ.

Delivery **الالقاء** **دەمدوو كردن, بێژان**

ئەو شێوازەیە كە ئەكتەر بۆ دركاندنی دیالۆژەكانی هەڵیدەبژێرێت .

Dead- Pan Face **وجه غیر معبر** **رووخساری بێگوزارشت**

مەبەست لەو دەموچاوەیە كە دەگەڵ گوتەكاندا هیچ گوزارشتێك نابەخشێت.

شانۆگەریی روونكاریی, شیكاریی

Detectiv Play (Drama) **مسرحیة اللغز السري**

شانۆگەرییەكە لەسەر گرێیەكی ئاڵۆز بینا دەكرێت و لە ئاكامدا كردار و هۆكار ئاشكرا دەكرێن.

شانۆگەریی ژێركەوتوو

Dead at The Box Office **مسرحیة ضد الشباك**

شانۆگەرییەكە بینەر روو لە پەنجەرەی پسوولەی چوونەژوورەوەی ناكات. واتا بێ بینەرە.

ئەو شانۆگەرییەیە كە بینەر رووی تێناكات.

Development **التطور** **گەشەكردن**

1- ئەو كردانەیە كە پاش (پێشەكیی) دێن و رووداوەكان رووەو گەشە سەندن دەبەن.

2- ئەو رووداوانەیە كە بەهۆی یەكترەوە گەشە دەسەنن.

Denouement **الحل** **گرێ كردنەوە**

دوا بەشی شانۆگەرییەكەیە پاش ئەوەی دەگاتە تەشقی رووداوەكان.. واتا رووداني كارەسات لە تراژیدیادا, و كۆتاییەكی خۆشنوودش لە كۆمیدیادا.

Decorum **اللائقیة** **گونجان**

گونجاندنی رەفتارێكە دەگەڵ ئەو كارەكتەرەی كە وێنا دەكرێ.

www.pertwk.com

Declamation التمثيل الخطابي نواندنی گوتەیی

ئەوەیە کە ئەکتەر وشەکانی بە شێوەیێکی (خۆکرد... هەڵچو.. زریکەزریك, ویزەوین) بلێتەوە.

Debut الطلعة الاولى یەکەم نواندن

مەبەست لەو ئەکتەرەیە کەبۆ یەکمجار لەسەر تەختەی شانۆدا دەردەکەوێت و دەچێتە پێستی کارەکتەرێکەوە.

Depth (Stage) عمق الخشبة قووڵایی سەکۆی شانۆ

مەودای نێوان بەرایی سەکۆی شانۆ و دیواری پشتەوەیە.

Deuteragonist الممثل الثاني ئەکتەری دووهەم

مەبەست لەو ئەکتەرەیە کە (ئەسخیلۆس) خستیە پاڵ ئەکتەری یەکەمەوە.

Devil شيطان ئەهریمەن, ئاپتەر, شەیتان

لە زۆربەی شانۆگەرییە ئەوروپییەکاندا وەکو کەسێتییەك ڕۆڵی خۆی هەبووە.

Dialect Play تمثيلية لهجية نمایشتی دیالێکت

نمایشتی شێوە زمان

شانۆگەرییەکە پشت بە کارەکتەرێك دەبەستێت کە بە شێوە زمانێکی لۆکاڵ (ناوچە)یی بدوێت.

Diction المقولة گوتە

ئەو ووشە دەستنیشان کراوانەن کەشێوەی نووسین یان دەرککردن بەکاردێت زمانیش بەپێی ئامانجی بەکار هێنانی لە بنووسێکەوە تا ئێکێکی دی جیاوازیی هەیە.

Disguise التخفي خۆ شاردنەوە, خۆلێگۆڕین

1-ئەکتەر بەلاسایی کردنەوەی تایبەتمەندیی کەسێتییەکی شانۆیی کەسێتیی راستەقینەی خۆی دەشارێتەوە.

2-لاسایی کردنەوەی کەسێتییەکی تر... واتا جگە لە ڕۆڵی یەکەم ڕۆڵێکی دیش ببینێت.

Dionysian الديونيسيوسية دایانیزوسی

(دایانیزوس) لەلای گریکدا خواوەندی (مەی, پیتاندن, هێزی بەفەر, سەر بزێویی نابەجێ)یە, وەکی زانراوە شانۆی یۆنانیی لەو کۆنسێرتانەوە دروست بووە کە بە دەستە جەمعی لە بۆ بەخشندەیی (دایانیزوس) سازدەدران.

دەرهێنەر المخرج

Director(American) Producer(British)

سازدەر و ڕێکخەری کارە شانۆییەکەیە... تێکستەکە لەسەر کاغەزەوە دەگوێزێتەوە سەر شانۆ و لە ڕێی بەرجەستە کردنیەوە بینەر بە بیرو دیدی نووسەر ئاشنا دەکات, ئەمە جگە لەوەی کە ئایدیا و خەیاڵی خۆیشی ڕەنگدانەوەی لەسەر دەبێت. دەرهێنەر وەکی کەسێکی سەربەخۆ و تەرخان بوو لەبۆ کاری دەرهێنان لە کۆتایی سەدەی نۆزدەدا هاتە ئاراوە.. دەڵێن گوایە (سۆفۆکلیس) خۆی

www.pertwk.com

شانۆگەرییەکانی خۆی دەرهێناوە هەروەها (مۆلێر) و چەندین بنووسی دی بەو کارە هەستاون, ئەگەرێکو بنووس خۆشی دەرهێنەر نەبوایە ئەوە کاری دەرهێنان یان بە دەستەجەمعی, یان لە ژێر چاودێریی ئەکتەرێکدا ئەنجام دەدرا.

Direct- Profile Position التواجە رووبەڕوو بوونەوە

رووبەڕوو بوونەوەی دوو ئەکتەرە بە مەرجێ کەناری دەم و چاویان راستەوڕاست روو لە بینەران بن.

Diseur تمثیل موسق نواندنی مۆسیقا ئامێز

ئەو نواندنەیە کە مۆسیقای لەگەڵدا بەکار دێت.

Dithramb دیثرامب دیسرامب

ئەو سروودە ئایینیە بوو, کە لە شانۆی (گریك)دا کۆرس دەیچڕی وتێیدا ستایشی (دیۆنیسیۆس)ی خوداوەندی دەکرد.

ئەرستۆ لە (هونەری شیعر)دا ئاماژە بەم زاراوەیە دەکات ودەڵێ (مەرگەساتی دێرین لە سروودە یسرامبیەکانەوە سەرچاوەی گرتووە).

Die Standing Up تمثیل منکور نواندنی ناشایستە

ئەو نواندنەیە کە لە ئەنجامدا لەلایان بینەرانەوە چ ڕێز و ستایشێك بەدەست ناهێنێ.

Dimmer معتام نووتەککار

ئەو شتەیە کە لەبۆ جەخت کردن یا کەمکردنەوەی رووناکیی بەکار دەبرێت.

Dialogue الحوار هەڤپەیڤین (دیالۆگ)

ئەو ئاخاوتنەیە کە لەنێوان دووکەسدا ئەنجام دەدرێت.

Didactic Play المسرحیة التعلیمیة شانۆگەریی فێرکاریی

ئەو شانۆگەرییەیە کە هەڵگری (چەمکێك, هەڵوێستێك, ئایدیایێك, و هتد..) بێت بە مەبەستی فێر کردن.

Dim التعتیم تاریك کردن, دم

کەم کردنەوە رووناکی سەر تەختەی شانۆکەیە بە مەبەستی ئەوەی رۆژیارێك بەسەر رووداوەکاندا تێبپەڕێت, یا بۆ وێناکردنی دۆخێکی سایکۆلۆژیی بەکار دێت.

Documentary Theatre المسرح التسجیلی شانۆی بەڵگەنامەیی

وەکو بزووتنەوەیێك لە دووای شانۆگەریی (جێگر– 19663)دا دەستی پێکرد کە لە نووسینی بنووسی ئەڵمانی (هۆخهۆت) و دەرهێنانی (ئەروین بسکاتۆر)بوو, ئامانجی شانۆگەرییەکەش نمایشتکردنی پاژێکی مێژوو بوو وەلێ بە دیدێکی هاوچەرخییانەوە.

Dog Drama المسرحیة الکلبیة شانۆگەریی سەك

ئەم شانۆگەرییە لە سەدەی نۆیەمدا باو بووە, و تێیدا سەکێکی راهێنراو رۆڵێکی گرنگی بینیوە.

Domestic Tragedy المأساة العائلیة تراژیدیای خێزان

www.pertwk.com

شانۆگەرییەکی شێلگیرە, کارەکتەرە سەرەکییەکانی لە هەردوو چینی (ناوەڕاست و نزم)ەوە وەردەگیرێن و چارەسەری قەیرانەکانی نێوانیان دەکرێت.

دۆن جوان **دون جوان** **Don Juan**

کەسێتییەکی ناوداری نێو وێژە ئەوروپییەکانە کە لە سەدەی حەڤدەدا هاتۆتە ئاراوە.

دراما **دراما** **Drama**

تروومو (اصل)ی زاراوەکە یۆنانییە و لە (dran)ەوە وەرگێڕاوە کە بە واتای (کار دەکات- یا کردەوەیەکە و پێی هەڵدەستێت) ڤێجا لە زمانی لاتینییەوە چووە نێو هەندێك زمانانی (ئەوروپا)ی نڤارەوە.

ئەرستۆ لە پێناسەکردنی درامادا دەڵێت (لاسایی کردنی کاری مرۆیە). لە شرۆڤە کردنی ئەم پێناسەیەدا رەخنە سازان دووچاری چەندین دووریانی ئاڵۆز بوونە, رەنگبێ شیاوترین (راڤە) لەم دەستەواژەیەدا ئەوەبێ کە وتراوە دراما لە فاکتەرگەلێکی بلەخش (جوهر)یی پێکدێت وەکو:

1- چیرۆك.

2-بەشێوەی (کردە)دا دەرێژێت نەك گێڕانەوە.

3-لە وتەکاندا تایبەتمەندیی دیار کراو هەیە.

4-ئەکتەر هەڵیدەسورێنێت.

5-دەبەردەم بینەردا ئەنجام دەدرێت.

درامای خوازە **الدراما المجازية** **Drama Clef**

مەبەست لەو پاژە شانۆییەیە کە دەروازەیەکی هزر (فکر)یی لە بینەر دەکاتەوە بۆ ئەوەی درك بەوە بکات کە ئەو کارەکتەرانە ئاماژە بۆ کەسانی زیندوو دەکەن, و لە ژیانی رۆژانەدا دەژین.

تەکنیکی دراما نووسین **الفنيّه المسرحيه** **Drama Turgy**

واتا چۆنێتیی نووسینی دراما.

خوازەی دراماتیك **المغزى الدرامي** **DramaticMetaphor**

بیرۆکەی سەرەکیی نمایشتەکەیە کە پێویستە لە سەرجەم کارمەندانی شانۆگەرییەکە پابەندی بن و لەو میانەی رووداوەکانەوە هەوڵ بۆ بەرجەستە کردنی بدەن (خوازە دراماتیکییەکە).

درامای هەستەکان **دراما الاحاسيس** **Drama of Sensibility**

جۆرە درامایەکە هەوڵدەدات ئەوە بسەلمێنێت کە مرۆڤ بە سروشت چاکخوازە دیارە ئەمەیش لە رێی وورووژاندنی هەست و سۆزەوە دێتە ئەنجام.

درامای هزرەکان **دراما الافكار** **Drama of Ideas**

ئەو شانۆگەرییەیە کە بەر لە هەر شتێك بایەخ بە تاوتوێ کردنی ئەو هزرانە دەدات کە زێتر وابەستەی دۆخی کۆمەڵایەتیی و رامیاریی هاوچەرخن.

رەخنەگری شانۆیی **ناقد مسرحي** **Drama Critic**

ئەو کەسەیە کەبەپێی میتۆدێك, یا قوتابخانەیێك شانۆگەرییەك هەڵدەسەنگێنێ.

شانۆگەریی دراماتیك **مسرحية درامية** **Dramatic Play**

www.pertwk.com

ئەو شانۆگەرییەیە کە بەپێی ویستەکانی تەختەی شانۆ دەنووسرێتەوە.

درامای قۆناغ (میوانخانە)

دراما قاعات الاستقبال **Drawing- Room Drama**

مەبەست لەو شانۆگەریانەیە کە باس لە هەندێك لە لایەنەکانی ژینی کۆمەڵایەتی چینی دەوڵەمەند دەکەن, بە مەرجێك کردە سەرەکییەکان دەهۆڵی میواندا بێنە ئاراوە.

راهێنانی کۆتایی, دووا راهێنان **التدريبة النهائية** **Dress Rehearsal**

یەکەم نمایشتی شانۆییەکەیە کە بەبێ بینەر ئەنجام دەدرێت.

شانۆگەریی دوو کەسیی **مسرحية شخصيتين** **Duo Drama**

شانۆگەرییەکە تەنیا دوو کارەکتەری قسەکەری تێدایە.

E

زنانی رەورەوەدار **المصطبة ذات العجلْ** **Eccyclema**

زنانێکی دارینە, لەسەر چەند رەورەویەك راگیر کراوە و لە شانۆی گریکدا بەکار براوە. کاری ئەم زنانە پتر بۆ ئاشکرا کردنی رووداوەکانی ئەو دیوی شانۆ بەکاردەبرا بۆ نموونە گەر پاڵەوانێك یا کارەکتەرێك بکوژرایە دەخرایە سەر زنانەکە و لەو دیوەووە رووەو سەر شانۆ پاڵی پێوە دەنرا.

شانۆی فێرکاریی **المسرح التعليمي** **Educational Theatre**

www.pertwk.com

تیپێکی شانۆیە پێکهاتووە لە کۆمەڵێك شانۆخواز کە خوێندنگەیەك یـا دەزگایـەکی پـەروەردەیی بـە مەبەسـتی خۆشـگوزەران کردنـی خوێندکاران سەرپەرشتی دەکات.

کارتێکەرە شانۆییەکان المؤثرات المسرحية EffectMachines

ئـەو ئامێرانـەن کـە ئیفـێکتی وەکـو بروسـکە و بـاران و دووکـەڵ دروستدەکەن.

ئەندازیاری ئەلکتریکی مهندس الاضاءة Electrician

ئەو کارمەندەیە کە بەرپرسی خستنە کاری ئامێرەکانی رووناکیی و ئامێرە ئەلتریکییەکانی ترە.

تەختەی بڵندکاریی المرزح المصعدي Elevator Stage

سـەکۆیەکە پێکهـاتووە لـە چـەند پـاژێکی بـزواو بـە چەشـنێك کـە لـە خوارەوە بۆ سـەرەوە و بەپێچەوانەشـەوە دەبزوێـت. ئـەم سـەکۆیە لـەبۆ کاری دیکۆر و بەرچاوگەکان بەکار دەهێنرێت.

دراما ئەلیزابێسیی الدراما الاليزابيثية Elizabethan Drama

مەبەست لـەو شـانۆگەرییانەیە کـە لـە سـەردەمی ئەلیزابێسـی یەکـەمی شـاژندا پێشـکێش دەکـران, ئـەو سـەردەمەش بـە سـەردەمی زێـرینی درامـای ئینگلیـزی دادەنرێـت کـە بـە داخسـتنی شـانۆکان لـە سـاڵی (1642)دا کۆتایی پێ هاتووە.

کۆتایی یەکییکەرەوە نهاية حاسمة Emphtic Ending

کۆتـایی پێهێنـانی شـانۆگەرییە بـە چـەند دێرێـك, یـا رووداوێـك کـە کاریگەرییەك لەلای بینەر جێ بهێڵێت.

دەلاقەی ئینگلیزی الفتحة الانكليزية EnglishTrap

دەلاقەیەکـە لـە تـەختی شـانۆکە دایـە لـە بـۆ چـوونە ژوور و هاتنـە دەر بەکار دەبرێت.

درامای داستاناویی الدراما الملحمية Epic Drama

برێخـت (1898- 1956) لـەرێی ئـەم زاراوەیـەوە دژایـەتی شـانۆی تەقلیدیی دەکرد گرنگترین ئادگار و تایبەتمەندییەکانی ئەم درامایە:

1-باس لە کێشەی کۆمەڵ دەکات وەك لە تاك (فرد).

2-وتووێژ دەگەڵ (هزر) دەکات نەك (سۆز).

3-دەیەوێت بینەر خۆی بریار بدات.

4-پشت بە گێرانەوە دەبەستێت.

5-دەبێ بینەر بێدار بێ, و وابەستەی کردەکان نەبێت.

دووا وتە الاختتامية المسرحية Epilogue

دیمـەنێکی بەرجەسـتەکراوە یـان وتارێکـە و ئەکتـەرێك لـە کۆتـایی شانۆگەرییەکەدا دەیڵێتەوە.

شانۆی داستاناویی المسرح الملحمي Epic Theatre

رێرەوێکی نقاری شانۆیە لەسەر دەستی دەرهێنـەری ئـەڵمانیی ئێـرڤن بسکاتۆر و بیرتۆڵد برێخت هاتە ئاراوەو فاکتـەری بـە نـامۆ بـوونی تێـدا پراکتیزە کرا. گرنگترین تایبەتمەندییەکانی رێرەوی تاین بریتییە لە:

www.pertwk.com

بایەخدان بە ناوەڕۆك زێدەتر وەك لە فۆرم.
بایەخدان بەڕاستیی وەك لەخوازە (مجاز).
ستایلەکەشی چیرۆکاویی و فێرکارییانەیە.

ئێپەزود ابسود Episode

لە بنەڕەتدا زاراوەکە یۆنانییە(epeisodion)0
لە تراژیدیای گریکدا بریتیی بوو لەو دیمەنەی کە دەکەوتە نێوان دوو ستران لە سترانەکانی کۆرس. بڕوانە (ئستاسیمۆن).
بەبۆچوونی (ئەرستۆ) شانۆی (ئێپەزود) ئەوەیە کە لە چەند ڕووداوێك پێکدێت کە لەسەر بنەمای ناچارەکێتیی (الحتمیە) وا بەستەی یێکدی نابن ڤێجا دەڵێین شانۆگەرییەکی بازنە دیمەن.

شانۆگەریی کشانەوە مسرحیة انسحابیة Escape Play

شانۆگەرییەکە بینەر دنە دەدات لەبۆ خۆگێل کردن لە ڕووداو و قەیرانە سەختەکانی ژیان وەکو: برسێتیی, هەژاریی, خوونکاریی, سڕینەوەی مۆڕاڵ وهتد.

تەکنیکی دەرخستن التقدیمة الدرامیة Exposition

پێشەکییەکە لە بۆ دۆخ و گرێ ئاژنییە چاوەڕوان کراوەکان.. ئەمەش زێتر لە ڕێی کارەکتەرێکی لاوەکییەوە دێتە دی.

چۆڵ کردن, جێ هێشتن المخرَج Exodos

دوا پاژە لە مەرگەساتی گریکدا کە ئەکتەران و کەسانی کۆرس لە سازبەندەکەدا جێ و شوێنی خۆیان جێ دەهێڵن.

دەرچوون اشارة الخروج Exit

ئاماژەیەکە لەبۆ دەستنیشان کردنی ئەکتەرێك بەکار دەبرێت کە دەبێت سەکۆی شانۆ ببوێرێ و بچێتە دەر.

دەرگای چوونەدەر باب الخروج Exit

دەرگایەکە بینەری لێوە دەچێتە دەرێ.

شانۆگەریی ئەندێشەی ڕازاوە
مسرحیة الخیال المزرکش Extra Vaganza

1- نمایشتێکی ساکارە. بابەتەکانی پشت بە میتۆلۆژیا و چیرۆکە خەیاڵاوییەکان دەبەستێت, (بلانشیەی)ئینگلتەرایی بە خولقێنەری ئەم چەشنە دەناسرێت.

شانۆی ئەزموونگەریی مسرح تجریبي Experimental Theatre

شانۆیەکە هەمیشە هەوڵی دۆزینەوە ستایلی نوێ دەدات و لە قاوغێکدا قەتیس ناخوات.

گوزارشت خوازیی التعبیریة Expressionism

1- گرنگترین بزاڤی شۆڕش خوازەکانە کە دژ بە قوتابخانەی سرووشت خوازیی و ڤێجا کاریگەر خوزایی (الانگباعیه) سەری هەڵدا.
2-لە هۆکارەکانی سەرهەڵدانی ئەم بزاڤە:
أ- زەبر دەستیی (ئامێر) و دەستبەسەراگرتنی مرۆڤ, وای لە هونەرمەندان کرد دەرك بە گرنگیی ئامێر بکەن لەبۆ خزمەتی مرۆ.

www.pertwk.com

ب– توێژینەوەکانی (فرۆید) و دەروونناسانی دی توانیان زانیاریی نویێ سەبارەت بە پەنهانی یەکانی دەروونی مەردووم ئاشکرا بکەن.

ج– دەرك کردن بە ونبوون دەنێو چرستانی کۆمەڵگادا.

ح– کاریگەریی هەندێك لە شانۆییەکانی (ئسترەند بێرگ).

3– گوزارشت خوازیی کار بۆ بەرجەستە کردنی پەنهانییەکانی ناخی مرۆڤ دەکات.. چونکە لە دیدی ئەواندا راستی مرۆڤ لە قووڵاییەکانی ناخیدا دەدۆزرێتەوە نە لە رووالّەتە دەرەکییەکان.

گرنگترین تایبەتمەندییەکانی شانۆی گوزارشت خوازیی:

فرەیی دیمەن و بەشەکان.

بوونی ئێك کارەکتەری سەرەکیی کە دووچاری گۆلێژەیێکی سایکۆلۆژیی توند بووبێت.

کارەکتەرەکانی دی لە نێو کەشێکی تەماویی و ئاڵۆزدا مەلە دەکەن وەلیێ دونیای رووداوەکان شێوێنراون.

کارەکتەرەکان کلێشەیی و نەگۆڕن و ناوی ئاساییانش لیێ نانرێن لە بری (هێمن, قوباد, رۆستەم) دەوترێت:(بەڕێز سفر, دکتۆر, باوك, نووسەری بانك, نامۆ, دەرۆزەکەر, هتد..).

زمان تا رادەێیك خێرا و دوورە لە نەخشەکانی رەوانبێژیی وەلیێ هەستیارانەیە.

نواندن خێرایە و دەگەڵ مۆسیقا و دەنگە رەمزییەکاندا ئەنجام دەدرێت.

بەکار هێنانی جلکی سەیر و نامۆ.

4– ناودارترین شانۆگەرییەکانی ئەم چەشنە:

– سۆناتای تارمایی: ئۆگست سترەند بێرگ (1907).

– قەڕاڵ جۆنس: یۆگین ئۆنیل (1888– 1953).

– گۆڕان: ئەرنست توللەر (1918).

بوونخوازیی الوجودية Existentialism

رێبازێکی فەلسەفی و مرۆڤایەتییە. لە سەردەم و پاش جەنگی جیهانیی دووهەم چەمکی ئەم رێبازە ناسرا. گەرچی بەر لەو سەردەمەش (بوونخوازیی) خودان پێشەوای دێرین بووە وەکو: پیتۆڵی ئەڵمانیی (هیگەر) کە دەستێکی باڵای هەبووە لە داڕشتنی رێبازەکە.

بوونخوازەکان پێیان وایە کە هەر چتێك بوون و چیەتیی (ماهيّە)یەکی هەیە. چییەتیی کۆی ئەو تایبەتمەندییانەیە کە (چت)ەکە هەڵگریانە, بەم پێیە ئەو (چییەتیی)یە بڵەخش (جوهر) و کڕۆکی ئەو شتەیە, (بوون)ش ئامادە بوونێکی راستەکییانەی ئەو (شتە)یە لەنێو بۆشاییەکی ئەم جیهانەدا. (شت)ش چییەتیی نابێت گەر بەڕاستیی ئەو بوونەی نەبێت: بە واتایەکی دی چ کاتیێ شتەکان خودان (بوون)بن ئەوجا دەکریێ لەمەڕ شێوە, و قەبارە, و چییەتییەکانییەوە بدوێین (جان پۆل سارتەر) پێشەوای بوونخوازی هاوچەرخ پێی وایە کە بوونی شتەکان لە پاش چییەتییەکانیانەوە دێت تەنیا مەردووم نەبێت کە یێکەم جار بوونی دێتە دی ڤێجا (چییەتیی)یەکەی. لێرەوە ئەم تیۆرە بە بێبڕوایی (إلحاد) لە قەڵەم درا چونکە بوونی خودا رەد دەکاتەوە کە مرۆ و چییەتییەکەی خوڵقاندووە. لە دیدی ئەواندا مرۆڤ– یەکمجار– بوونی دێتە دی دواجار خودی خۆی بیێ هیچ دەست تێوەردانێکی دەرەکیی چییەتیی خۆی دەستنیشان دەکات.

بوونخوازە (فەلە)کان بڕوایان هەیە بە خودای خوڵقێنەری مرۆڤ بەڵام مرۆڤ خۆی بەرپرسی کردەوەکانێتی. واتا خوڵقێنەری (چییەتیی) خۆی تەنیا خودی خۆیەتی.

www.pertwk.com

بوونخوازیی چیرۆک و رۆمانگەلێکی بە نرخی بەرهەم هێناوە بواری (شانۆ)ش وەکی بوارەکانی دی وێژە بێبەش نەبووە. بڕوانە: شانۆگەریی (مێش- 1943)ی سارتەر.

بەرچاوگەی دەرەکیی **منظر خارجي** **Exterior Scene**

ئەو بەرچاوگەیەیە کە دەرەوە نیشان دەدات وەکو (شەقام، گۆڕەپان، کێڵگە، چیا، چرستان و هتد..).

F

چارەنووس **القدر** **Fate**

لە شانۆی گریکدا (چارەنووس) رۆڵێکی بەرچاوی هەبووە لە گەشە پێدانی رووداوەکان و دۆزینەوەی ململانێیەکی بێئومێد لە نێوان

پاڵەوانی تراژیدیاکە و ئەو هێزە ناپەنییانەی کە لە خۆی بەهێزترن، بێ ئەوەی بشزانێت و دەبنە ئەو ئەنگێزەیەی کە رووەو کۆتاییەکی دڵتەزێنی دەبات.

شانۆگەریی فانتازیی **مسرحية فنتزية** **Fantasy**

لە بنەڕەتدا (fantasy) یۆنانییە. شانۆگەریی (فانتازی)ش ئەو شانۆگەرییەیە کە کەوشەنەکانی واقیع دەبەزێنێت و نوقمی ئەندێشە و خەیاڵ دەبێت کە هەندێجار تەقلی پەنهانییەکانی گەردوون و سووپەر و سرووشت دەبێت.

شەیدا **المولع بالمسرح** **Fan**

کەسێکە کە خولیای شانۆ بێت.

کردەی داکشان **الحدث الهابط** **Falling Action**

ئەو رووداوەیە کە پاش گەیشتن بە تەشق دێتە ئاراوە.

کورسی پێشەوە **مقعد امامي** **Fauteuil**

نیشتنگا (مقعد)یێکە بە دوو باڵگە راگیر بووە- و دەکەوێتە ریزەکانی پێشەوەی نێو هۆڵکە.

کۆمیدیای گاڵتەجاڕیی **الملهاة الهزلية** **Farce- Comedy**

کۆمیدیایەکە پێکهاتەی فاکتەرەکانی شانۆگەریی گاڵتەجاڕیی و بەزمەساتی ریالیستیکە.

www.pertwk.com

گاڵتەجاڕیی– فارسی **هزلية** **Farce**

شانۆگەرییەکە لەپێناو پێکەنین و کەیف خۆشیدا زێدەڕۆییەکی بێ کەوشەن لە گەلاڵە, و کەسێتیی, و ڕووداوەکانیدا بەدی دەکرێت.

شانۆی ئەتێللا **فابولا اتلانا** **Fabula atellana**

وشەی (فابولا) لە زمانی لاتینییدا بە واتای (چیرۆك) دێت، (ئەتێللا)ش یەکێك بووە لە شارۆچکەکانی ئیتالیا، چەمکی زاراوەکە ئەو نمایشتە میللییانە دەگرێتەوە کە لە دێ و شارۆچکەکانی ئەوسای (ڕۆما)دا پێشکەش دەکران هەڵبەتە ئەو نمایشتانەیش زیاتر گاڵتەجاڕیی بوونە، و لە دوای نمایشتی خەماویدا پێشکەش کراون.

فابۆلا پاللیاتا **فابولا بلياتا** **Fabula Plliata**

شانۆی خورج بەزمەساتێکی ڕۆمانییە بابەتەکانی لە بەزمەساتەکانی گریکەوە وەرگێڕاون.

فابۆلا تەیبەرناریا **فابولا تابرناريا** **Fabula Tabernaria**

شانۆگەرییەکی (ڕۆمان)ی کۆن بووە، لە بابەت قەیرانی کۆمەڵایەتییەوە دوواوە.

فابۆلا تۆگاتا **فابولا توجاتا** **Fabula Togata**

ئەو کۆمیدیا ڕۆمانییە بووە کە بابەتەکانی هەڵقووڵاوی نێو جڤاتگەی (ڕۆمانیا) بووە، و هیچ کاریگەرییەکی گریکی لەسەر نەبووە.

تەختەی زیادە **خشبة اضافية** **False Stage**

تەختەیێکە دەسەر تەختە شانۆییە سەرەکییەکەدا دادەنرێت.

ئەکتەری تایبەتمەند **ممثل الشخصيات** **Feature Player**

ئەکتەرێکە ڕۆڵێکی گرنگ دەنوێنێ بەڵام لە بەرجەستەکردنی کەسێتییە دیار کراوەکاندا ئەستێرەیەکی درەوشەدار نییە.

نواندنی ڕۆڵی ئافرەتان

تقليد الادوار النسائية **Female Impersnatio**

ئەو کەسەیە کە لە شانۆگەرییەکدا ڕۆڵی ئافرەت دەنوێنێ.

پەردەی ئاگربەست

الستارة الواقية **Fire Proof Curtain Fire Curtain**

پەردەیێکە لە پشتی کەوانی شانۆکەدا شۆڕ و درێژ بووەتەوە ئەم پەردەیە لە (بەن)ی دەستکرد چنراوە بە شێوەیێك کە گڕ ناگرێ و بە هیچ چەشنێك ناسووتێ.. کاری پەردەی تاین بەرگرتنی ئەگەری کەوتنەوەی ئاگرە دەسەر شانۆدا, و ناهێڵێت بگاتە شوێنی بینەران.

ئاسمانی تەختەی شانۆ **سماء خشبة المسرح** **Flies**

ئەو بۆشاییە پەنهانەیە کە دەکەوێتە بەرزایی سەر تەختەکە و پاشی کەوانەی شانۆکەوە. ئەم بۆشاییە لە بۆ هەڵواسینی بەرچاوگەکان بەکاردەبرێت کە لە ساتی پێویستدا دادەگیرێت یا بەرز دەکرێتەوە و لەبەر چاودا ون دەبن.

سەلبەند, تات **الشاسية** **Flat**

www.pertwk.com

پاژێکی بەرچاوگەکانە لە بەنی گوش (قنب) دروست دەکرێت و دەچەسپێنرێتە قەد چوارچێوەیکی دارین چەند دانەیکی لێ بەکار دەهێنرێ لەبۆ پێکهێنانی سێ (لا)ی بەرچاوگەی چەکمەزەیی (المنقر الصندوقی). بەکارهێنانی سەلبەند وا لە بینەر دەکات کە درك بە بوونی شوێن, و کەشی مادیی بکات. مەرجیش نییە (سەلبەند) هەمیشە چوارگۆشە یا لاکێشەیی بێت بۆ نموونە ئەگەر درەختێك دروست بکرێت شێوازەکەی دەگەڵ شێوازی منارەدا جیاوازە.

فلاشباك، گەڕانەوە بۆ رابردوو الاسترجاع Flash Back

تەکنیکێکی شانۆییە زەمەنی ئێستا رادەگرێ و رووداوگەلێك نیشاندەدات کە لە رابردوو روویانداببێت.

خاڤکی درەختی البرقع شجري FoliageBorder

پەردەێیکە لێوارەکانی ناڕێکن, لە میچی شانۆکەوە شۆڕ دەکرێتە سەر چەند شوێنێکی دیارکراو, لەسەر رووی ئەم پەردەیە وێنەی گەڵای درەخت کێشراوە بۆوەی دیمەنی درەخت و دارستان پیشان بدات.

درامای جەماوەریی

دراما المأثورات الشعبیة– دراما الناس Folk Drama (Play)

1–نمایشتێکە پێکهاتەیەکی درامی ساکاری هەیە.. شێوە سەرپێیەبابەتەکانی لە پەند و وتەکانی پێشینەوە وەرگیراون.

2–وەلێ حاڵی حازر لە ولاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ئەو شانۆگەرییانە دەگرێتەوە کە کەسانی پسپۆڕ دەیانووسن, و تێیدا چارەسەری کێشەی داب و نەریت, و ئاستەنگییەکانی خەڵکی دەکەن.

ئاماژەی پێشوەخت التلمیح التمهیدي Fore Shadowing

دەستەواژەیەکە یا دیمەنێکی جگار کورتە ئاماژە بۆ داهاتوو دەکات ئەمەش بەشدارە لە بینای دراماتیکیی و یارمەتیی گەشەسەندنی رووداوەکان دەدات

دیواری چوارەم الحائط الرابع FourthWall

یەکێکە لە چەمکەکانی شانۆی سرووشتی, واتاکەشی:

ئەگەری هەبوونی دیوارێکی خەیاڵییە کە بینەران لە میانییەوە رووداوەکانی سەر تەختەی شانۆکە دەبینن هەروەکو بڵێی راستیی بێت.

رووناکییەکانی خوارەوە (پێشەوەی شانۆ)

اضاءة سفلیة FootLighting

رووناکییەکەلەو گڵۆپانەوە پەخش دەبێت, کە بەستراون بەلێواری سەکۆی شانۆکەوە.

رووناکی گوشاد (بەربڵاو) الاضاءة الغامرة FooldLight

رووناکییەکە رووبەرێکی فراوان دەگرێتەوە و بە یەك تەوژم و بێ زیاد و کەم.

رەوشەنکاری چاودێر کشاف متعقب Follow Spot Light

رووناهییەکی جەخت کراو دەخاتە سەر ئەکتەرێك و لەگەڵ جوڵە و چالاکییەکانیدا دەبزوێت و رەدووی دەکەوێت.

www.pertwk.com

کارەکتەری جیاوازگەریی   شخصية ستارية   Foil

کارەکتەرێکە کە بنووس سیمای دیار کراوی پێدەبەخشێت, پاشان لە بەرامبەریدا کارەکتەرێکی دی دەخوڵقێنێت وەلێ خاوەن سیمایێکی جیاوازتر, بەمەش سیمای کارەکتەری دووەم لە رێی جیاوازییەکانەوە لە سیمای یەکەم جیا دەکرێتەوە.

هاوسەنگیی شێوەیی   الموازنة الشكلية   Formal Balancing

هاوسەنگیی نێوان شێوەکانی سەر سەکۆی شانۆکەیە.

فۆرمالیزم, شێوەخوازیی   الايحائية- الشكلية   Formalism

رەوتێکی شانۆییە زیاتر بایەخ بە فۆرم و ستاتیکا دەدات وەك لە لایەنی مەوزوعی یان هزریی دیارە کە رێرەوی (هونەر لە پێناوی هونەردا)ش باوترین نموونەی ئەم رەوتەیە کە پێچەوانەی رێبازی ریالزمییە.

فۆلیۆی شەکسپیر   الفوليو الشكسبيري   Folio (Shakespeare)

مەبەست لە کۆی بەرهەمە شانۆییەکانی شەکسپیرە کە لە ساڵی (1623)دا لە دووتوێی کتێبێکدا بڵاو کرانەوە.

بەرچاوگەی شێوازبەندیی   المنظر الشكلي   Formal Scene

بەرچاوگەیێکی ساکارە دەسەر شانۆدا دروست دەکرێ و واتایەکی گشتگیریی دەبەخشێت بۆیە بە درێژایی شانۆگەرییەکە بە نەگۆڕی دەمێنێتەوە.

وەستان   تجميد الموقف   Freeze

دەستبەردار بوونی ئەکتەرە لە بزاڤ بۆ ماوەیێکی دیار کراو بە تایبەتیی لەو ساتەی کە بینەر دەست بە چەپڵە لێدان دەکات.

قووچەکی فرایتاگ   هرم فريتاج   Freytags Pyramid

رەخنەگری ئەڵمانی ۆستاف فرایتاگ (1816- 1895)لە کتێبەکەیدا (Die Technikdes Drama) (تەکنیکی شانۆ) پێی وایە کە بینای دراماتیکیی هەر مەرگەساتێك پێکهاتووە لە پێنج بەشی پاژە قووچەکیی کە هەڵدەکشێ و دەگاتە تەشق, و ڤێجا دادەکشێتەوە.

ئایندەخوازیی   المستقبلية   Futurism

بزاڤێکی هونەریی و وێژەیی نوێیە لەسەر دەستی شاعیر و بنووسی شانۆیی (فیبلۆ تۆماسۆ مارینتی) لە ئیتالیا و لە ساڵی (1909)دا دامەزرا. ئەم بزاڤە رۆڵێکی مەزنی هەبوو لەبۆ فەراژی کردنی بزاڤە وێژەیی و هونەرییەکانی ئەوروپا وەکی گوزارشت خوازیی و سوور ریالیزم وهتد. کاریگەرییشی بۆ سەر شانۆ لە خێرا گۆڕینی بەرچاوگەکان و دەنگە هێکراییەکان و چتی تردا بەرجەستە دەبوو. بێسو لە شانۆی (سی)یەکاندا ئاینده خوازیی کاراتر بووە بەتایبەتیی لە شانۆگەرییەکانی (براندیلۆ) و لەسەر (هزری مایکۆڤسکی)دا.

باری پشت لێکردنی تەواو   الوضع الظهري الكامل   Full- Back Position

کاتێکە کە ئەکتەر تەواو پشت لە بینەر دەکات.

باری (لا) لێکردنی تەواو   الوضع المجانبة الكامل   Full- Front Position

ئەو ساتەیە کە ئەکتەر تەنیا یەك لای بە تەواوەتی دەداتە بینەر.

www.pertwk.com

باری رووتێکردنی تەواو وضع المواجهة الكامل Full- Side Position

کاتێکە کە ئەکتەر بە تەواوی روو لە بینەر دەکات.

G

کێشاك ومأة Gesture

بزاڤێکە تەنی ئەکتەر وەکی شێوازێکی گوزارشتکاری واتا بەخش ئەنجامی دەدات.

کۆمیدیای نیان ملهاة التظرف Genteel Comedy

چەشنە کۆمیدیایێکە لە سەرەتاکانی سەدەی هەژدە لە ئینگلتەرادا سەری هەڵداوە, ئەم (کۆمیدیا)یە جەختی لەسەر رەفتار و هۆکارەکانی زێدەڕۆیی لە نەرم و نیانیی کەسێتییەکان کردووە, هەروەها لەسەر باڵا دەستیی باری سۆزداریی.

رووناکی تەواو اضاءة تامة GenrralLighting

ئاراستە کردنی رووناکییەکی ئاسایی وهاوسەنگە, مەبەستیش لەمەدا تەنیا رووناك کردنەوەیە و هیچی تر.

جێلاتین جلاتينة Gelatine

ماکێکی دیودەر و رەنگدارە دەچەسپێنرێتە قەد. گلۆپەکان بۆ ئەوەی هەمانگ رەنگ ببەخشێت.

شانۆگەرییەکانی تارمایی مسرحيات الاشباح Ghost Plays

شانۆگەرییەکە تاپۆی تێدا بەکار دەهێنرێت. بڕوانە (هاملێت).

بەخشین, بواردان التفاسح Give

www.pertwk.com

هەندێك جار ئەكتەر دەسەر شانۆدا بە جۆرێك دەبزوێت تاكو بوار بە ئەكتەرێكی دی بدات بۆ ئەوەی ژایوارێك (وچچ)ی گرنگ وەربكرێت.

چەرخی زێرینی العصر الذهبي الاسباني GoldenAge(Spain)

بەو رۆشنگەرییەیە دەوترێ لە ناوەندی سەدەی (16)هەمەوە تاوەكی كۆتایی سەدەی (17)هەم بالی بەسەر ئیسپانیادا كێشابوو. لە شانۆنووسەكانی ئەو سەردەمە لۆب دی فیگا (1562 – 1635)، تیرۆز دی مۆلینا (1584 – 1648).

چاودێری دەرگای شانۆ

مراقب باب قاعة المسرح Grorge-Stage-doorGesture

كەسێكە لە دەرگای هۆڵی شانۆكەدا دەوەستێت و چاودێری دەكات.

خەپكە، تۆڕ الشواية Gridiron

مەبەست لەو میچە بەرزەیە كە دەكەوێتە سەرووی بۆشایی سەر سەكۆی شانۆكە، كە بە شێوەی تۆڕە.

شانۆی تۆقاندن مسرح الترهيب Grand Guignol Theatre

زاراوە ئینگلیزییەكە لە بنەڕەتدا فەرەنسییە و لە نێوی شانۆیەكی پاریسەوە وەرگیراوە، ئەم شانۆیە لە ساڵی (1879)دا لە (مۆنمارتەر)دامەزراوە، نمایشتەكانشی بریتی بوون لە شانۆگەریی كورت كە هەوڵی ترساندن و زەهلە بردنی بینەریان دەدا.

كۆمیدیای نائاسایی ملهاة جرتسية Grotesque Comedy

ئەو پاژە ناواقیعیی و سەیرەیە كە دەبێتە مایەی پێكەنین یان حەپەسان.

گروپ، دەستە طاقم Grew

ئەو كۆمەڵە كارمەندەن كە لەسەر سەكۆی شانۆدا ئەركی خۆیان ئەنجام دەدەن.

پێكهێنانەكان، ڕێكخستنەكان التشكيلات Groupings

ڕێك خستنی دۆخ و شوێنی ئەكتەرەكانە دەسەر شانۆدا.

نەخشەی سەر تەختەی شانۆ خريطة ارضية الخشبة Ground Plans

نەخشەكارییەكە لەبۆ شوێن و ڕێگای دانانی بەرچاوگە، و ڕووناهیی، و بزگوڕ و چتی تر بەكار دەبرێت.

فارگۆنی قاتی زەوی المقصورة Ground- Floor Box

ژمارەیەك كورسییە لە قاتی خوارەوە (زەوی)ی هۆڵی شانۆكەدایە.

شانۆگەریی سەندیكایی مسرحية نقابية Guild Play

ئەو شانۆگەرییانە بوون كە لە سەدەكانی ناوەڕاست لە ئەوروپادا سەندیكاكان لە بەرهەمهێنانیاندا بەشدار دەبوون وەكو: سەندیكای پیشەسازان.. سەندیكای بازرگانان و...هتد

www.pertwk.com

H

هەڵەی تراژیك الخطأ المأسوي *Tragicflaw *Hamartia

ئەرستۆ لە (هونەری شیعر)دا ئەم زاراوەیەی بەکار بردووە..بەو مانایەی کە هەڵەی تراژیدی دەبێتە هۆی بەدبەختیی (پاڵەوان)، کە دەکرێ ئەوەش بگەڕێنینەوە بۆ چەند سۆنگەییەك:

بڕیار دانێکی ناپەسەند و هەڵە، ئیدی گەر بەهۆی نەفامی بێت یا بە هۆی کەم و کورییەکی سرووشتییەوە بێت.

دەشێ بەهۆی لاوازییەکی بووماوە (وراپی)یەوەش بێت (هەڵەی تراژیك) لە (ئۆدیب)ی (سۆفۆکلیس)دا دەکرێتە دوو بەشەوە

بەهۆی هەڵەشەیی باوکی خۆی کوشت.

پاشان بەهۆی نەفامی و نەزانییەوە دایکی خۆی مارەکرد.

کۆتایی شاد،(خۆشنوود) النهاية السعيدة Happ Ending

ئەو دوا ئاکامەیە کە کەسێتییە هاوسۆزەکانی بینەر بە ئەنجامی دەگەن و دەبێتە چارەسەری قەیرانەکان.

قۆشمەگەریی التهريجية Harle Quinade

بەزمەساتێکە باس لە دوو گەنج دەکات (هاریلکۆین و کۆلەمبین) کە لە ڕێی تەلیسم و جادووەوە لەدەست زەبر و زۆرو چەوساندنەوە خۆیان قوتار دەکەن و هەڵدێن، ئەم جۆرە شانۆییە تێکەڵەیەك بووە لە مۆسیقا و جوڵەی بێدەنگ و گۆڕان لە کارەکتەرێکەوە بۆ یەکێکی تر..

کەرەستەی شانۆیی

حدايد مسرحية- ادوات مسرحية Hardware Theatre

ئەو کەرستانەن کە لە کارە شانۆییەکاندا بۆ بونیادنان و دروستکردنی دیکۆر، و چتی تر بەکار دەبرێن.

پاڵەوان (کچە پاڵەوان) البطل البطلة Hero (Heroine)

ئەو کارەکتەرەیە کە زێتر جەختی لەسەر دەکرێت و جێی بایەخ پێدانی بینەرانە.

تراژیدیای پاڵەوانێتیی المأساة البطولية Heroic Tragedy

لە (ئینگلتەرا)دا گەشەی سەندووە (1664- 1678) و لە ژێر کاریگەریی شانۆی کلاسی فەرەنسییدا بووە. بابەتەکانی ئەم چەشنە مەرگساتەش پەیوەستن بە خۆشەویستیی و ئابڕووەوە.. کەسێتیی سەرەکیی دووچاری ململانێیەکی سۆزداریی دەبێت و لەسەرێتیی کە لە نێوان خۆشەویستیی و ئابڕوومەندییدا هەڵبژاردنێك بسازێنێت.. داڕشتنی ئەم جۆرە تراژیدیایە داڕشتنێکی شیعرییە.

درامای مێژوویی (دیرۆك) اتلدراما التأريخية Historical Drama

شانۆگەرییەکە بابەتەکانی لە دیرۆکەوە وەردەگیرێت سەبارەت پابەندبوونش بەوەی ئاخۆ نووسەر سەربەستە لە بەکار هێنانی ئەندێشە و خەیاڵ؟ ئەوە هەندێك لەسەر ئەوە ڕێککەوتوون کە دەبێ هێڵە گشتی و سەرەکییەکان وەکی خۆیان بمێننەوە واتا بەبێ دەستکاریی وەلێ بەشێکی دیش ئازادییەکی تەواو بە نووسەر دەدەن.

تراژیدیای باڵا المأساة الراقية High Tragedy

www.pertwk.com

ئەو شانۆگەرییەتراژیدییەیە کە لە رووی فۆرم و بونیادەوە دەگاتە بەرزترین و مەزنترین جۆرەکانی خۆی.

کۆمیدیای مەزن, بەرز الملهاة الراقية High Comedy

بەزمەساتێکی سەلارە.. شێلگیر ئامێزە و دەبێتە مایەی پێکەنینێك کە سەرچاوەکەی هزر بێت.

شانۆگەریی ترس مسرحية مفزعة Horror Play

شانۆگەرییەکە بینەر دووچاری ترس و تۆقاندن دەکات.

ناوچەی گەرم منطقة متوهجة Hot Spot

پاژێکی تەختەی شانۆیە کە رووناکییەکی جەختی لەسەر بێت.

درامای مرۆیی الدراما الانسانية Humanist Drama

درامایەك بوو بە زمانی لاتینیی (16و 17 پ. ن) لە خوێندنگە مرۆییەکان دەناڤەندی ئەوروپادا پێشکەش دەکرا, بابەتەکانشی لە کتێبی پیرۆز, چیرۆکەکانی و سەردەمی گریك, و رۆمانییەکانەوە وەردەگیران.. مەبەستیش لەمە راهێنانی خوێندکاران بوو لەسەر زمانی لاتینیی.

گاڵتە و گەن الفكاهة Humor

هەر چتێك کە دەبێتە سۆنگەیێك بۆ پێکەنین, یا بزە.

لەخۆبایی بوونی پاڵەوان الاستعلاء Hy Bris

فیززیی و خۆ بەگەورە زانینی پاڵەوانەکەیە کەوای لێدەکات کەوشەنی داب و نەریت ببەزێنێت یا یاساکانی خواوەند فەرامۆش بکات. ئەم کارەش زۆر جار خاوەنەکەی رووەو فەوتان دەبات.

www.pertwk.com

I

دراماى ناشەرعيى   الدراما المخلوطة   Illegitimate Drama

ئەو نمايشتانەبوو كە ستران و مۆسيقايان تێدا بەكار دەهێنرا ئەويش بە مەبەستى خۆ قوتاركردن بوو لە ياساكانى پاشايەتيى چونكە ئەو سەردەمە (1660- 1843) ياساى پاشايەتيى لە (لەندەن)دا ڕێى بە هەموو نمايشتێك نەدەدا.

بەهەڵە بردنى دراماتيكى   الايهام الدرامي   Illusion, Dramatic

دەستبەسەرا گرتنى هەستى بينەرە ئەويش بە چەشنێك ئەنجام دەدرێت كە هەست بە ڕاستێتيى ڕووداوەكانى شانۆگەرييەكە بكات و وابەستەى ڕووداو و كارەكتەرەكان بێت.

بەكارەكتەر بوون (چوونە ناخى كەسێكى دى)   تشخيص   Impersonate

توانستى ئەكتەرە هەندێكجار وا لە بينەر دەكات كە هەست بە بوونى ئەكتەر نەكات بەڵكو واى بە ئەندێشەدا بێت كە ئەوەى دەيبينێت جگە لە كەسێتييەكى ڕاستەكيى هيچى تر نييە.

سەرپێى كاتى, گوزارەكردنى كاتى   الارتجال المؤقت   Improvisation

بزاوتێكە يان ديالۆگێكە لە كاتى نواندندا دێتە ئاراوە و لە سكرپتەكەدا چ بوونێكى نييە.

كاريگەر خوازيى   الانطباعية   Impressionism

وێنا كردنى كەسێتيى يا ڕووداوەكانە لە ميانى هەڵوێستى كەسێتييان و ئارەزووى(خود)ەوە لە ساتێكى ديار كراودا. ئەم زاراوەيە لە بوارى وێنەكێشانەوە هاتووەتە جيهانى شانۆوە لە بنووسە ناودارەكانى (مۆريس مترلنك 1862- 1949)ى نەرويجيى.

لاسايى كاريى   المحاكاة   Imitation Mimesis

1- ئەفلاتۆن لەبەر ئەوە سەر زەنشتى شاعيرانى دەكرد چونكە لاسايى ئەو سروشتە دەكەنەوە كە خۆى لاسايى نموونە و ڕەهايە. بۆيە ئەو هۆزانڤانانە دوو قۆناغ لە واقيعەوە دوورن. وەلێ (ئەرستۆ) بەر هەڵستى بۆچوونەكەى (ئەفلاتۆن)ە و پێى وايە وان لاسايى كارى ڕووالەتەكان نين بەڵكو بەپێچەوانەى ديرۆك نڤيسەكان كە مامەڵە لەگەڵ كەوشەندارە تايبەتييەكان دەكەن, ئەمان لاسايى سرووشتە گەردوونييەكە دەكەنەوە هەر بۆيە هونەر ڕێڕەوى لاسايى كاريى هونەرييە كە پابەندى سەرجەم لايەنەكانى سرووشت نابێت.

2- بە بەسەر چوونى ڕۆژيار (لاسايى كاريى) چەمك و پێناسەى جيا جياى لەخۆ گرت, بۆ نموونە ڕۆمانييەكان پێيان وابوو لاسايى كاريى واتا لاسايى كردنەوەى كارە وێژەييەكانى بەر لە خۆيان هەروەها كلاسييە فرەنساييەكانش خاوەن هەمان بيروبۆچوون بوون.

3- نووسەرى ئينگليزى ئەليكسەندەر بۆب (1688- 1744) پێى وابوو كە لاسايى كردنەوەى دێرينان لاسايى كردنەوەى سرووشتى خودى مرۆڤە, چونكە ئەوان- دێرينان- بنەماكانى ئەم سرووشتەيان دۆزيونەتەوە و وايلێكردوون ئەو هەموو بەرهەمە جاويدانە بنووسنەوە.

4- بنووسانى (ڕۆمانتيك)ش چەمكێكى تريان بە لاسايى كارى بەخشى ئەويش ئەوەيە كە پراكتيزە كردنى هونەريى بريتييە لە

www.pertwk.com

(خستنە روویەکی نموونایەتی ژینی مرۆڤایەتیی). لەگەڵ سەرهەڵدانی هەردوو میتۆدی ریالیزمی و سرووشتگەریدا چەمکی ئەم زاراوەیە روون بووەوە کە وێنا کردنێکی راستەکییانەی ژیانی مرۆڤایەتییە. بێگومان حاڵی حازر واتای لاسایی کاریی چ گفتوگۆ و لێدوانێك ناووروژێنێت جگە لە بۆچوونەکانی ئەرستۆش شتێکی ئەوتۆ بە هزری توێژەردا نایات.

ئاخنین — تحشير — Inter Polation

وشەیەکە یا رستەیەکە دەخرێتە سەر تێکستەکە.

دەسپێکی شانۆیی — الاستهلالة التمثيلية — Induction

زاراوەیەکە لە چەرخی ئەلیزابێسیدا گەشەی سەندووە و بەو پێشەکییە یا دیمەنە شانۆییە وتراوە کە شانۆگەرییەکەی پێ کراوەتەوە.

رووداو (هەنگامە)ی دراماتیك — حادثة درامية — Incident, Dramatic

ئەو قەیرانەیە کە کارەکتەرە شانۆییەکان دەیهێننە ئاراوە و دەبێتە مایەی بزاوتنی دراماتیکی و کردەی شانۆیی.

رووناکی تیان (ناڕاستەوخۆ) — اضاءة غير مباشرة — IndirectLighting

رووناك کردنەوەی دیمەنێکە لەرێی درەوشێنەرێکەوە بەم شێوەیە ئەو تیشکانەی لە گڵۆپەکانەوە ئاراستە دەبن راستەوڕاست ناکەونە سەر دیمەنەکان.

ساتی دنەدان — لحظة الدفع — Inciting Moment

ئەو ساتەیە کە فاکتەرەکانی وروژاندن کار لەسەر برەو پێدانی رووداوەکان دەکەن.

ناچارەکییەتیی — الحتمية الدرامية — Inevitability

هەستێکە و رووداوە شانۆییەکان دەناخی بینەردا دەیخولقێنن و وایان لێدەکات پێشبینیی ئەوە بکەن کە پێویستە رووداوەکان لە داهاتوودا بە پێی بناغەییێکی بەرواوی لۆژیکی بە دوای رووداوەکانی پێشووترەوە بن.

هەمەجۆریی دەنگ — التلوين الصوتي — Inflection

هەمەجۆر کردنی پلەکانی دەنگی ئەکتەرە لە ساتی نواندا.

مۆسیقای لاوەکیی — الموسيقى العرضية — Incidental Music

ئەو مۆسیقایەیە کە بەتایبەت بۆ شانۆگەرییەك دادەنرێت وەلێ شتێکی جەوهەریی نێو رووداوەکان نییە.

مەودا, باخوەر, دۆژ — فاصل اضافي تمثيلي — Interiude

سەرچاوەی وشە ئینگلیزییەکە لاتینییە و ئەم دوو خاڵەی خوارەوە دەگەیەنێت:

کورتە شانۆییەکە (کۆمیدی بێت یان شێلگیریی) بە مەرجێ ئامانجێکی زانستیی هەبێت.

لە هەردوو سەدەی پازدە و شانزەدا ئەم چەشنە لە ئینگلتەرادا بە تەنێ پێشکێش دەکرا.. هەندێك جارش لەگەڵ شانۆگەریی

www.pertwk.com

درێژخایەندا نمایشت دەکرا ئەویش لە ماوەی پشووی شانۆگەرییەکەدا.

بەرچاوگەی ناوەکیی   منظر داخلي   Interior Scene

پێچەوانەی بەرچاوگەی دەرەکییە کە ئەمیانە ناومالّ، پێشخانە، ژووری دکتۆر، و چتی تر نیشان دەدات.

پەیمانگای شانۆی نێو دەوڵەتی

المعهد المسرحي الدولي   International Theatre Institut

سەنتەرێکە لەبۆ تاوتوێ کردنی ستایلە شانۆییەکان لە ساڵی (1947) لە ژێر چاودێریی (یۆنیسکۆ)دا دامەزرا و بارەگاکەشی لە پاریسە. ساڵانە لە پایتەختی وڵاتانی جیهان کۆنفرانس و سمینار دەبەستێت.

تەوسی دراماتیک   المفارقة الدرامية   Irony, Dramatic

لەڕاستییدا زاراوە ئینگلیزییەکە فرە ڕەهەندە و واتا گەلێك دەبەخشێت. وەلێ مەبەستی ئێمە بوارە دراماتیکییەکەیە. مەبەست لە تەوسی دراماتیکی ئەو زانیاریانەیە کە بینەر لەمەڕ ڕووداوەکانەوە دەیانزانێ و بێ ئەوەی هەندێ لە کارەکتەران بیزانن یاخود بەپێچەوانەی زانیارییەکانیانەوە بێت. ئەمەش خۆی لەخۆیدا چەشنە بێ ماناییەك لە لای کارەکتەر درووست دەکات و وای لێدەکات کە بە تەوسی چارەنووسی لە قەڵەم بدات، بۆ نموونە:

1-ئۆدیب بەڵێنی ئەوە دەدات کە تۆڵە لە بکوژی باوکی خۆی بسێنێتەوە کەچی هەر خودی خۆی بکوژەکەیە. (ئۆدیب و زۆرینەی کەسێتییەکان لەم ڕاستییە بێ ئاگان وەلێ بینەر دەیزانێ)

2-ئۆدیب (ترزیاس) بەوە تاوانبار دەکات کە گوایا داوێن پیسە کەچی لە کۆتاییدا پێچەوانەی ئەوە ئاشکرا دەبێت (بینەر دەزانێت کە ئۆدیب خۆی داوێن پیسە).

www.pertwk.com

J

درامای جێمز (یەعقوب)یی   الدراما اليعقوبية   Jacobean Drama

وشەیەکە دەگەڕێتەوە بۆ سەردەمی جێمزی یەکەم شای (ئینگلتەرا– 1603 – 1625) کە تاوەکی ساڵی (1642) درێژە دەکێشێت شەکسپیر لەو ڕۆژیارەدانایابترین بەرهەمانی نووسیوە.

یەکەم لاو   الفتى الاول   Jeune Premier

بنەڕەتی زاراوەکە فەرەنسییە, و بەو گەنجە دەوترێت کە لە شانۆگەرییەکدا ڕۆڵی سەرەکیی دەبینێت.

کایە   الجيغ   Jig

نمایشتێکی شانۆیی بوو زێتر پاش تەواو بوونی شانۆگەرییە سەرەکییەکە پێشکەش دەکرا..

بەزم سازە گەڕیدەکان   الفاكهون الجائلون   Jongleurs

کۆمەڵێك ئەکتەری بەزمەسازی گەڕیدە بوون. لە سەدەی شازدەوە تاوەکی کۆتایی چەرخەکانی ناوەڕاست لە ئەوروپادا گەڕاوون, و لە

گۆڕەپان, و بازاڕ, و مۆتێل, و کۆشکی دەوڵەمەندانداا نمایشتی خۆیان کردوون.

دەستەی هەڵسەنگاندن   لجنة التحكيم   Jury

دەستەیەکەلەفیستیڤاڵەکاندا پێکدەهێنرێت, ئەرکی ئەم دەستەیەش هەڵسەنگاندنی نمایشتە شانۆییەکانە.

پەڕاندن   التفليت   Jump

کاتێکە کە ئەکتەرێك چەند دێرێك لە دیالۆکەکانی خۆی بپەڕێنێت کە ئەویش بەهۆی لەبیرچوونەوە یا چاك لەبەر نەکردنە.

www.pertwk.com

K

درامای کابوکی　　الدراما الکابوکیة　　Kabuki Drama

ئەو دراما ستران ئامێزە سەماکارییەیە کە لە ساڵی (1596)دا لە ژاپۆن　سەری هەڵدا و لە ناوەندی سەدەی نۆزدەدا گەشەی سەند. تایبەتمەندییەکانی ئەم درامایەش بریتیین لە:

1–بەکار نەبردنی دەمامك.

2–زێدەڕۆیی لە گوزارشت و هێما کردن.

3–ئاڵۆزکردنی گەڵاڵە (الحبکە).

4–توند رەویی لە دیمەنە کاریگەرەکاندا.

5–درێژیی کات کە هەندێك جار رۆژێکی تەواوی دەخایاند بنچینەی (کابوکی) دەگەڕێتەوە بۆ سرود (گقس)ی ئاینە کۆنەکان.

L

شانۆی کرێکاران　　مسرح العمال　　Labor Theatre

چالاکییەکی شانۆییە گوزارشت لە کێشەکانی چینی کرێکاری وڵاتە سەرمایەدارەکان دەکات.

نمایشتی گاڵتەجاڕیی　　تمثیلیة اقذاع　　Lam Poon

جۆرێکە لە شانۆی گاڵتە پێکردن و لێکۆڵینەوە, هەمیشەش سەرکۆنە و تۆمەتباری کەسێك دەکات.

تاقیگەی شانۆیی　　المعمل المسرحی　　Laboratory Theatre

ئەو شوێنەیە کە ئەکتەر و کارمەندە شانۆییەکان راهێنانی تێدا دەکەن و هەروەها ئەزموون و توێژینەوە سەبارەت بە پێشخستنی شانۆی تێدا پێشکەش دەکرێت.

درامای رێ پێدراو　　الدراما الخالصة　　Legitimate Drama

www.pertwk.com

1–مەبەست لە دوو چەشن درامایە کە (کلاسی)یەت جگە لەو دووانە دان بە هیچی تر نانێ.

أ–مەرگەساتی ڕێ پێدراو.

ب–بەزمەساتی ڕێ پێدراو.

2–مەبەست لەو شانۆگەرییەیە کە ئەکتەر بە تەنێ ڕۆڵی تێدا دەبینێ بە مەرجێ (وشەکان) تاقە ڕێگەی ئەو ڕۆڵ بینینەبن.

3–لە سەردەمی دێریندا– و هەندێ جار لە نقارشدا بەو پارچە شانۆییە دەووترا کە لە ئاستێکی وێژەیی بەرزدا بووە.

درامای نەریتە ئاینییەکان　الدراما الطقوسية　Liturgical Drama

مەبەست لەو شانۆگەرییانەیە کە لە سەدەی دووازدە و سیازدە لەسەرجەمی کلێساکانی ئەورووپادا نمایشت دەکران.

درامای وێژەیی　الدراما الادبية　Literary Drama

1–ئەو شانۆگەرییانەن کە لە ئاستێکی بەرزدان.

2–ئەوانەی کە تەنیا بۆ خوێندەوەن.

ڕۆژنامەی زیندوو　الجريدة الحيّة　Living News Paper

زنجیرەیەك دیمەنی کورتە, بایەخ بە خستنە ڕووی ڕووداو و قەیرانە گەورەکانی سەردەم دەدات کە بیروهۆشی هەموانی قاڵکردوون.

–بۆ یەکەم جار لە (ڕوسیا) لە ساڵی (1920)دا هاتە ئاراوە, ڤێجا ڕووی کردە چەند وڵاتێکی دی.

–دواتر بەهۆی شانۆی هاوچەرخەوە فەرامۆش کرا.

ڕووناکی شانۆیی　الاضاءة المسرحية　Lighting Stage

مەبەست ڕۆشن کردنەوەی تەختەی شانۆیە لە ڕێی بەکاربردنی ڕووناکییە دەست کردەکانەوە

1– لە شانۆی یۆنانی و ڕۆمانییدا (هەتاو) سەرچاوە ڕووناکی بووە, وەلێ لەسەردەمی (ئەلیزابیسی) دا کاتێك کە شانۆ میچی بۆ دروستکرا دەبوایە لە دووابەشی شانۆییەکەدا مەشخەڵیان بەکار بهێنایە چونکە ئەو بەشە شەوی بەسەر دەهات بەتایبەتی لە زستاندا کە نمایشت لە دوای کاژێر دوو یاسێی نیوەڕۆ دەستی پێدەکرد.

2– لە سێپتەمبەری (1817)دا یێکەم شانۆی ئینگلیزی بە (گاز) ڕووناك کرایەوە ئەویش شانۆی (Drurt Lane) بوو

3– لە ساڵی (1879)دا بۆ یێکەم جار لە (ئەمریکا) ئەلکتریك لەبۆ ڕۆشنکردنەوەی شانۆ بەکار هێنرا.

شانۆچکە　المسرح الصغير　Little Theatre

شانۆیەکی چکۆلانەیە زێتر شانۆخوازان لەبۆ ئەزموونە شانۆییەکانیان بەکاری دەهێنن.

کۆمیدیای ڕوون　الملهاة الخفيفة　Light Comedy

ئامانجی خۆشنوود کردنی بینەرە, و زێدەڕۆیی لە وێنا کردنی کارەکتەرەکان ناکات, هێندەش بایەخ بە فەلسەفەی ڕووداوەکان نادات.

کۆمیدیای نزم　الملهاة الهابطة　Low Comedy

www.pertwk.com

کۆمیدیایەکــە بینــای, یــا بیرۆکەکــەی ســەرەتایی بێــت, یــاخود کۆمیدیایەکە کە لە ئاستێکی نزمدا بێت و تێیدا هەراگەریی و رەفتاری درێو و قۆشمەگەریی نمایشت بکرێت.

ناوچەیی　　المكانية　　Locale

ئەو دەڤەرەیە کە دەبێت رووداوەکانی شانۆگەرییەکەی لیٚ رووبدەن.

نەخشەی رووناکی　　خريطة الاضاءة　　Light- Plot

ئەو نەخشەیەیە کەبۆ سەر تەختەکە و چەند شوێنێکی دی ریٚ و جێی رووناکییەکانی لەسەر کێشراوە.

بزاڤی شانۆچکەکان

المسارح الصغيرة, حركة　　Little Theatre Movement

ئەم بزاڤە لە کۆتاییەکانی سەدەی نۆزدەدا سەری هەڵدا بۆوەی دنەی نووسـینی شـانۆگەریی هاوچـەرخ بـدات لـە هـەر یـەك لـە (فەرەنسـا, ئینگلتـەرا, ئێرلەنـدا). پاشـان شانۆچـکەکان لـە بۆسـتن, و نیویـۆرك, و شارەکانی دی ئەمریکا, و ئەورووپا سەریان هەڵدا.

هۆڵ　　بهو المسرح　　Lobby

هۆڵێکە بینەران بەر لەوەی بچنە نمایشتگاکەوە لێی دادەنیشن.

M

ئارایشتکاریی　　مكيجة, فنية التنكر　　Making- Up

گۆڕینی رۆواڵەتی راستەکیانەی ئەکتـەرە لـە ریٚی بـەکارهێنانی بۆیـە و رەنیدی جیاجیاوە.

ئامێرە شانۆییەکان　　الالات المسرحية　　Machinery

1-ئەو چەند ئامێرە بوون کە لە شانۆ دێرینەکاندا بە مەبەستی بوونی خوداوەندێك یا هێزێکی سروشتبەدەر (خارق) بەکار دەبران.

2-تەواوی ئامێرە شانۆییەکان.

چرای ئەفسوناوی　　الفانوس السحري　　MagicLantet

www.pertwk.com

له داهێنانی (کێرشر)ی نەمساییە, ئەم چرایە بریتییە لە سنوقێك کە هاوێنەیەکی تێدایە. پاش داگیرساندنی رووناکییەکی جەخت دەبەخشێت.... هەروەها لە رێی ئەم چرایەوە دەتوانرێت چەند وێنەیەك لەسەر دیمانەیەکدا نمایشت بکرێت.

Mansions الاكشاك المنظرية کۆشکەکان

دیمەنی چەندەکیی (متعددە) و هەمە چەشن بوون لەبەردەمیاندا شانۆگەرییە ئاینییەکانی چەرخەکانی ناوەڕاست و چەرخی راپەڕین پێشکەش دەکران.

Mass Drama دراما الدور الجماعي درامای دەستە جەمعیی

شانۆگەرییەکە تێیدا رۆڵی سەرەکیی لەلایەن کۆمەڵێك ئەکتەرەوە بەرجەستە دەکرێت.

Mask القناع دەمامك, رووبەند

پۆشاکێکی کێشراوە دەم و چاوی ئەکتەری پێ دەشاردرێتەوە تا هێما و رووالەتی دی ببەخشێت.

سکرپت, روونووسی شانۆگەریی

Manu Script (Scrip) نسخة المسرحية

دەقی شانۆگەرییەکە کە لە چاپ نەدرابێت.

Machino Play مسرحية الحيل الالية شانۆگەریی ئامێر

ئەو شانۆگەرییانەن کە لە سەدەی حەڤدە و لە (ئەوروپا)دا لە رێی ئامێرەکانەوە چەندین ئیفێکتیان تێدا ئاخێنراوە, وەکو: فڕینی ئەکتەر,

دەرکەوتنی فریشتەکان یاخود لابردنی بەرچاوگە و پارچەکانی دیکۆر بە چەشنێکی سەرسوڕهێنەر لە بابەت ناوەڕۆکیشەوە زیاتر لە ئەفسانەکانەوە سەرچاوەیان دەگرت.

Marivoudage الماريفوية ماریڤۆدەیگ

شانۆگەرییەکانی بنووسی فەرەنسیی ماریڤۆ (1688- 1763) ستایلێکی هونەریی جیاواز و دەستندەیان هەبوو تا رادەیێك نووسەرانی دی لاسایيان دەکردنەوە. جیهانی شانۆگەرییەکانی تا رادەیێك سازگار و ئاپرومەند بوو, کارەکتەرەکانیش خۆش خوو, و گاڵتەجاڕ بوون.

Mascara المسكرة ماسکارا

گیراوەیەکە لەبۆ رەنگکردنی مژۆڵ و برۆکان بەکار دەبرێت.

Matinee (Mat) العرض النهاري نمایشتی پاش نیوەڕوان

نمایشتێکە کە پاش نیوەڕوان دووجار پێشکێش بکرێت.

Maske, Mask تمثيليات الاقنعة نمایشتی دەمامکەکان

نمایشتێکی خۆشگەرییە کۆمەڵێك ئەکتەری (دەمامك)داری ئەفسانەیی نمایشتی دەکەن ئەم چەشنەش لە تێکستێکی (شیعری و مۆشیقا, و سەما, و ستران, و فێڵە شانۆییەکان) پێکدێت.

یەکەم نمایشتی (دەمامکەکان) لە ساڵی (1512) و لە ژێر چاودێریی (هنری) پاشای هەژدەهەم لە ئینگلتەرادا نمایشت کراوە.

Malvern Festival مهرجان مالفيرن فیستیڤاڵی ماڵڤێرن

www.pertwk.com

فیستڤاڵێکی ساڵانەی شاتۆیە لە باژێری (مالڤێرن) لە ئینگلتەرادا سازێنراوە, ئەم فیستڤاڵە تەنیا لەبۆ شانۆگەرییەکانی (برناردشۆ) تەرخان کرابوو, لەگەڵ ئەوەشدا چەندین شانۆگەریی دەگمەن و بە نرخی سەردەمە جیا جیاکانی تێدا پێشکەش کراوە.

خواوەندی مەرگەسات   میلبومینة   Melpomene

یەکێکە لەو خوداوەندە خوشکانەی کە ستران, و هۆزان, و هونەر,و زانستەکان دەپارێزن- میتۆلۆژیای گریکیی.

درامای چەرخی ناوەڕاست

العصور الوسطى, دراما   Medieval Drama

بەو شانۆگەرییە ئاینیی و نائاینییانە دەوترێت کە لە چەرخی ناوەڕاستدا (لە سەدەی یانزەوە تا نزیکەی نیوەی سەدەی شانزەهەم) لە ئەورووپادا نمایشت دەکران گەرچی کڵێسا لە سەرەتاوە دژایەتی شانۆی رۆمانیی دەکرد و لە ئاکامدا لە نێویشی برد... وەلێ لە سەدەی دەیەمدا جارێکی دی سەری هەڵدا و بۆ وەی کورتە شانۆیی ئاینیی بەرهەم بێنێت بێگومان ئەم دەسکەوتەشانۆییەیەش بە کۆ بەرهەمێکی شەرعیی کەشە ئاینییەکان دەژمێردرێت کە لە کڵێسا کاریان لەسەر دەکرا. لەبەراییدا ئەم شانۆگەرییانە بریتیی بوون لە:

-کورتە نمایشتی (مەسیح)ییانە
-بە زمانێکی لاتینیی
-تەنیا پیاوانی ئایین رۆڵایان تێدا دەبینین.

ڤێجا کە ئەو نمایشتانە لەلایەن بینەرانەوە پەسەند کران,ماوەکەی درێژتر کرا, و زمانەکەشی بوو بە زمانی لۆکاڵیی (ناوچەیی) ژیاش

ئەوەی شانۆ لە کڵێساوە بەرەو شەقام دەرباز بوو ئیدی هێدی.. هێدی بڵەخش (جوهر)ە ئاینییەکەی لە دەست دەدا و تایبەتمەندیی دنیایی و مادی لەخۆ دەگرت.

شانۆگەریی یادەوەریی   مسرحیة التذکر   Memory Play

شانۆگەرییەکە پاڵەوانەکە رووداوی رابردووی دێتەوە یاد بە مەرجێك ئەو رووداوە گرنگترین بەشی شانۆگەرییەکە بێت.

شانۆی مێرمید   مسرح میرمید   Mermaid Theatre

لە ساڵی (1959)دا لە (لەندەن) دامەزراوە.

میلۆ دراما   المشجاة- المأساة الفاجعة   Melo Drama

زاراوەکە پێکهاتەی دوو وشەی یۆنانییە (melos= ستران) و (drama= شانۆگەریی) واتا ئەو شانۆگەرییەی کە لەگەڵ دیالۆژەکانیدا مۆسیقا بەکار دەهێنرێت. لە تایبەتمەندییەکانی میلۆ دراما:

دۆخی وروژاو.
رووداوی دڵتەزێن.
کارەکتەری نامۆ, و سەیر.
گۆڕانی ناکاو لەو رووداوانەی کە پشت بە زێدەڕۆیی دەبەستن.
کۆتاییەکی خۆشنوود.

دەڵێن گوایە شانۆگەریی (چیرۆکی نهێنییەکی ئالۆز- 1802)ی (تۆماس هۆلکرۆفت)ی ئینگلتەرایی یەکەم میلۆ درامایە لە مێژووی درامای ئینگلیزییدا.

تراژیدیای چینی ناوەڕاست

www.pertwk.com

Middle- Class Tragedy **مأساة الطبقة الوسطى**

ئەو شانۆگەرییانەیە کە باس بابەتە تراژیدییەکانی چینی بۆرژوازیی دەکات.

درامای خێزان.

Minstred **الشوارد الفنانة** **شاعیری گەڕیدە**

مەبەست لەو شاعیر و مۆسیقاژەنە گەڕیدانەیە کە لە ناڤەندی سەدەی سیازدەهەم لە (ئەوروپا)دا سەریان هەڵدا, و تاوەکی سەدەی چواردە هەر سەرقاڵی هونەری خۆیان بوون.

شانۆگەریی پەرجووە (مریەم)ییەکان.

Miracles Of Notre Dame **مسرحیات المعجزات المریمیة**

ئەو شانۆییانەبوون کە لە سەدەی (17) لە فەرەنسادا نمایشت دەکران و بابەتەکانیشی لە بارەی پەرجووەکانی (مەریەم)ی دایکی (مەسیح)ەوە بوون.

Miracle Plays **مسرحیات الخوارق** **شانۆگەرییەکانی پەرجوو**

ئەو شانۆگەرییانەن کە لە چەرخەکانی ناوەڕاستدا چیرۆکەکانی نێو کتێبی پیرۆزیان نمایشت دەکرد.

Mime **المیم- التمثیل الصامت** **نواندنی بێدەنگ**

نواندنێکی بێدەنگە گوزارشت لە دۆخ و تەواوی لایەنەکانی ژین دەکات. بێسو ئەمەش لە میان ئاخێز, و گۆڕینی ڕواڵەتی دەم و چاوەوە بەرجەستە دەبێت.

مەودای ئاکارەکیی (مۆراڵ) **فاصلة اخلاقیة** **Moral Interlude**

کورتە نمایشتێکی زانستییە لە سەدەی شانزە لە ئینگلتەرادا هاتووتە ئاراوە.

ئەنگێزەکان, هاندەرەکان **البواعث- الدوافع** **Motivtions**

ئەو هێزە هاندەرانەیە کە لەودیوی دیالۆك و ڕەفتاری کارەکتەردایە, بەوەش دەتوانرێت پاکانەی ئەو دیالۆك و کردەوانە بکرێ, ئەو هێزانە هەمیشە لە فاکتەری دەرەکیی و ناوەکیی (سایکۆلۆژیی)دا پەیدا دەبن.

بزاوتن, جوڵە کردن **التحرك** **Moving**

هاتووچۆکردنی ئەکتەری سەر شانۆیە بەپێی تێکست و ڕێنماییەکانی دەرهێنەر.

تاکبێژیی **منلوج** **Monologue**

گوتەیێکی درێژە, تاکە کەسێك دەیڵێتەوە, دەکرێت ئەو کەسە تەنیا بێت یان کەسێکی تریشی لەگەڵدا بێت بەڵام تەنا گوێبیست بێت.

دراما ئامانجی ئاکارەکیی

دراما الهدف الخلقي (ملهاة) **Moral Drama (Comedy)**

1-شانۆگەریی فێرکاریی

2-ئەو بەزمەساتەیە کە بەهۆی ڕەوشتێکی لادەر نزمەوە (منحرف)ەوە وابەستەی هەڵویستێکی ئاکارەکییە.

شانۆگەریی باری دەروونیی **مسرحیة الجو النفسي** **Mood Play**

www.pertwk.com

ئەو شانۆگەرییەیە کە بارێکی سایکۆلۆژیی بخولقێنێت بە مەرجێ لە گەڵاڵە و وێنا کردنی کارەکتەر بە بایەخ تر بێت.

درامای تاك ئەکتەر   دراما الممثل الواحد   Mono Dram

مۆنۆ دراما

ئەو شانۆگەرییەیە کە سەرجەم فاکتەرە شانۆییەکانی تێدایە و تەنیا یەك ئەکتەریش رۆڵی تێدا دەبینێت.. پێدەچێ (زیانی تووتن- 1860- 1930)ی چیخۆف لەم بوارەدا باشترین نموونە بێت شانۆگەریی تاك ئەکتەری.. لە ئەڵمانیا هاتە ئاراوە (1775- 1780) ئەویش لەسەر دەستی ئەکتەر (جۆهان براندنر)دا بوو.

درامای هاوچەرخ   الدراما الحديثة   Modern Drama

1-ئەو شانۆییانەیە کە لە پاش بەرهەمە شانۆییەکانی بنووسی نەرویجیی (هنریك ئەسپن 1828- 1906)وە لە ئەوروپادا سەریان هەڵدا.

2-مەبەست لەو شانۆگەرییە رۆژئاواییانەیە کە لەسەر رێبازی کلاسی گریکی و لاتینی دێرین نین.

(ئەو شانۆییانەیە کە لە دەرەوەی بازنەی ستایلی شانۆی کلاسیین).

شانۆگەریی ئاکارەکیی   المسرحية الاخلاقية   Morality Play

ئەو شانۆگەرییە فێرخوازییەیە کە بەخستنە رووی ململانێی نێوان چاکە و خراپە چارەسەری لایەنە ئەخلاقییەکان دەکات.

خواوەندی بەزمەسات   الهة الملهاة   MuseOfComedy

لە شانۆی یۆنانی دێریندا بەکار هێنراوە.

کۆمیدیای مۆسیقایی   الملهاة الموسيقية   Musical Comedy

کۆمیدیایەکی هێدییە, خودان پێکهاتەیێکی دراماتیکیی ساکارە دەگەڵیدا ستران, و مۆسیقا, و سەما, و فێڵە شانۆییەکان بەکار دەبرێن و جیاوازییەکی ئەوتۆشی لەگەڵ (سازبەند)دا نییە.

مۆسیقاگە   المكتبة الموسيقية   Music Library

شوێنێکە ژمارەیەکی زۆر لە کاسێتی مۆسیقیی هەمە چەشن لەخۆ دەگرێت بۆ ئەوەی بەپێی پێویس لەگەڵ شانۆگەرییەکاندا بەکار ببرێت.

موز, خوداوەند   الهة   Muse

یەکێکە لەو نۆ خوداوەندە خوشکانەی کە ستران, و شیعر, و هونەر, و زانستەکان دەپارێزن- میتۆلۆژیای گریکی-.

نمایشتی دەمامکداران   تمثيليات المقنعين   Mummering Plays

بەر لە نیوەی سەدەی نۆزدەهەم.. هەندێك لە هاوولآتییانی لادێکانی (ئینگلتەرا) لە جەژنی سەری ساڵدا دەمامکیان لە دەم و چاو دەکرد و شانۆگەریی (کۆمیدی)یان پێشکەش دەکرد.

فرە بەرچاوگەیی   التعدد المنظري   Multipleset

ئەو شانۆگەرییەیە کە چەندین جێگا نیشان دەدات.

شانۆگەرییەکانی پەنهانیی   مسرحيات الغوامض   Mystery Plays

www.pertwk.com

نمایشـــتی ســـاکارن. بابەتـــەکانیان لـــە کتـــێبی پـــیرۆزە وەرگـــیراون بەتایبەتی ژیانی (مەسیح). ئەم چەشنە لە چەرخەکانی ناڤەڕاست لە (ئەوروپا)دا باو بووە. نمایشتگەلێکی سادە و ساکارن.. لە سەدەکانی ناوەڕاست لە ئەوروپادا باو بوونە بابەتەکانیان لە کتێبی پیرۆزەوە وەردەگیرێن.

N

حیکایەت خوان **الراوية** **Narrator**

ئەو ئەکتەرەیە کە لە نێو نمایشتەکەدا راستەوراست توانج دەگرێت, ئەو توانجەش لە بنەڕەتدا ئاراستەی بینەر دەکرێت. لەگەڵ ئەوەشدا ئەکتەری (حیکایەت خوان) دەشێت (رۆڵ)ش بنوێنێت.

درامای ناسیۆنالی (نەتەوەیی) **الدراما القومية** **National Drama**

کۆی ئەو شانۆگەرییانەیە کە لەسەر خاك و دەڤەرێکی دیارکراودا دەنووسرێن, و مۆرکی مێژوویی نەتەوایەتییان پێوە دیارە.

(ئەو شانۆییەیە کە مۆرکی مێژوویی نەتەوایەتیی پێوە دیارە).

سرووشت خوزایی **الطبيعية** **Naturalism**

1-ئەمیل زۆلا (1840- 1902) خواوەندی رێڕەوی سرووشتخوازیی- گەیشتە ئەو بڕوایەی کە پێویستە هونەر لە بابەت و پێڕەویدا زانستی بێت بەبۆچوونی ئەو (ئەمیل) بابەت لە دوو چاوگەوە هەڵدەقوڵێت:

-لە ئاکامی تۆیژینەوەی زانستیی.

-یا وێنا کردن (تصویر)ێکی راستگۆیانەی واقیع.

بۆیە بنووسی شانۆیی پێویستە پاژێك لە ژیان دەستنیشان بکات وەلیٚ دەست نیشانێکی بابەتیی بێت.

2-ئەو ژینگەیەی کە خودان گەورەترین کاریگەرییە لە پێکهێنانی کەسایەتی, بایەخێکی فرەی پێدەدا, هەوڵدەدات تەواوی لایەنەکانی سرووشت بگوێزێتەوە بۆ سەر شانۆ.

3-لە شانۆگەرییە سرووشتخوازییەکان:

-(تیریز راکان- 1873) ئەمیل زۆلا.

-(کچە پاریسیی- 1885) هنری بێك.

-(خاتوو جولی- 1888)سترەند بێرگ.

-(قولاییەکانی ژێروو- 1902) مەکسیم گۆرگی.

-(گوریس- 1918) ئونێل.

www.pertwk.com

شانۆگەریی جەژنی لەدایك بوون مسرحية عيد الميلاد Nativity

شانۆگەرییەکی ئاینیی بوو لە چەرخەکانی ناوەڕاست لە (ئەوروپا)دا نمایشت دەکرا و باسی چیرۆکی (مەسیح)ی دەکرد.

شانۆیی نەتەوەیی المسرح القومي National the atre

ئـەو تیپـە شـانۆییەیە کـە میریـی سەرپەرشـتی دەکـات و پێداویستییەکانی دابین دەکات، ئەم چەشنە زێتر بەرهەمی خۆماڵی پێشکەش دەکات.

کلاسیسزمی نویٚ (نقار) الكلاسيّة الجديدة Neo- Classicism

میتۆدێکە دەوێژەی رۆژئاوادا, مەبەستیش لەوە سەر لەنویٚ گرنگیی پێدانە بە ستایلە ویژەییەکانی گریك و رۆمانی دێرین.

بزاڤی دەرهێنانی نویٚ (مۆدێرن)

حركة الاخراج الجديد New Stage Craft

سـتایلێکیی دەرهێنانـە ئامـانجی سـازاندنی نێـوان فاکتـەرەکانی نمایشـتەکەیە وەکـو: بەرچـاوگە, روونـاکیی, نوانـدن,... هتـد.. هەمیشەش لە واقیعییەتەوە دووره پەرێزە.

ترسی شانۆ رهبة المسرح Needle (The)= Stage Fright

پشـێوییەکە هەنـدیٚ ئەکتـەر لـە سـاتی رووبـەڕوو بوونـەوەیان لەگـەڵ بینەردا دووچاری دەبن.

کەپووی دەستکرد عجينة اصطناعية Nos,Putty

هـەویر (عجینـە)یێکـی دەسـتکردە بـۆ گـۆڕینی شـێوەی لـووت بـەکار دەبرێت.

تێبینییەکانی دەرهێنان الملاحظات الاخراجية Notes

ئـەو سـەرنج و تێبینییانـەن کـە دەرهێنـەر لـە پـەراوێزی تێکسـتەکەدا دەیانووسـێتەوە, ئـەو تێبینییانـەش سـەبارەت بـە جوڵـە, روونـاهیی و کارتێکەرە دەنگییەکان, و تەواوی فاکتەرە هونەرییەکانی دییە.

شانۆگەرییەکانی (نۆ) النو, مسرحيات No Plays

دێـرینترین چەشـنەکانی شـانۆی (ژاپـۆن)ی نڤـارە. رەگ و ریشـەی دەگەڕێتـەوە بـۆ سـەدەی چـواردە کـە لـە سـەما و مۆسـیقای ئـاینیی (بودا)ییـەوە گەشـەی سـەندووە. شـانۆگەریی (نـۆ)ی مەرگەسـات ئـامێز بریتییـە لـە تـەڤلی هـۆزان و پەخشـان لەگـەڵ مۆسـیقا و سـەمای دەسـتە جەمعیدا, سەدان شانۆگەریی لەو جۆرە نووسراونەتەوە وەلیٚ جگە لە (235)ی هیچی تری لێنەماوەتەوە, رەخنەگران بەم چەشنەی خوارەوە بابەتەکانیان پۆلین دەکەن:

ستایشکردنی مەزنیی خواوەند و چاکە لەبن نەهاتووەکانی.

نمایشت کردنی وێنەی جەنگانێکی دڵتەزێن.

چارەسـەر کردنـی کێشـەی تایبـەت بـە ئـافرەت (کـە پیـاوان رۆڵـی ئافرەتانیان هەڵدەسوڕاند).

بێئاوەز بوونی ژن, یا پیاو ئەویش بە هۆی ونبوونی منداڵێکەوە.

دەرکەوتنی تاپۆی مردووان.

www.pertwk.com

بەرجەستە كردنی خوداوەند كە رۆڵی سروشت بەدەر (خارق) دەبینێت.

ئەكتەرانی (نۆ) دەمامك بەكار دێنن و نواندنیشیان تا رادەیەك هێماگەرییە.

شانۆی نا بازرگانیی المسرح الفني Non- Commercial Theatre

دەستەیەك شانۆخوازن كار بۆ پێشكەشكردنی ئەزموونە هونەریە بالاكان دەكەن پێشكەش كردنی ئەزموونە هونەرییە بالاكانە (ئەم شانۆیە بە هاودژی شانۆی بازرگانی دەناسرێت).

O

دیمەنی ناچاری مشهد الزامي ObligatoryScene

بارودۆخی رووداوەكانی نێو شانۆگەرییەكە كەوا لە بینەر دەكات پێیان وابێت كە دەبێ بنووس دیمەنێكی دیار كراو بنووسێتەوە لەبۆ

رازیكردنی سۆز و ئاكارەكانیان. لە شانۆگەریی (تارماییەكان – 1881)ی ئەپسن, پێوەندییەكی سۆزداریی لە نێوان (ئۆزواڵد) و (ریجیتا)ی خوشكیدا دروست دەبێت (بەبێ ئەوەی بزانن كە باوكیان یەكە) جا هەر كە بەندیواریی سێكسی لە نێوانیاندا بایەخی پێدەدرێت, هێندەش بینەرحەز بە دیمەنێك دەكات راستییەكانی تێدا ئاشكرا بكرێت.

شانۆكانی دەرەوەی برۆدوای

مسارح خارج برودواي Off Broadwy

كۆمەڵێك شانۆچكەن دەكەونە دەرەوەی برۆدوای. زۆرینەی نمایشتی ئەم شانۆچكانەن ئەزموونگەریین و مەبەستی قازانجی دارایی فەرامۆش دەكەن.

ئەو شانۆچكە ئەمریكیانەن كە نمایشتەكانیان دەنێو قاوەخانە, و كڵێسا, و رێكخراوەكاندا ئەنجام دەدەن.

كارەكتەری پەنهان شخصية غائبة OffStageCharacter

كارەكتەرێكە رۆڵی خۆی دەنوێنێ بەبێ ئەوەی بینەران ببینن.

كارەكتەری ون, پێوار شخصية غائبة OffStageCharacter

ئەو كەسێتییەیە كە رۆڵی خۆی دەنوێنێ و بینەر نایبینێت.

شانۆی ئۆڵدڤیك مسرح اولدفك Oldvick

لە ساڵی (1818) لە (لەندەن)دا بەنێوی شانۆی (فیكتۆریا)وە كرایەوە.

شانۆكاری دێرین الممثل القديم Old Pro, Old Stager

www.pertwk.com

ئەكتەرێكە كە لە بواری شانۆدا خزمەتێكی زۆری هەبێت, وەلیّ سەركەوتنی بە دەست نەهێنا بێت.

شانۆگەریی یەك پەردە   مسرحیة من فصل واحد   One- Act Play

لە سالّی (1890)ەوە زێتر بایەخی پێدراوە واتە لەگەلّ سەرهەلّدانی شانۆچكەكاندا. گرنگترین ئادگارەكانی ئەم چەشنە:

شانۆگەرییەكی كورتە.

تەنیا رووداوێك یا چەند رووداوێكی چڕ لەخۆ دەگرێت.

تەواوی رووداوەكان ناخاتە روو.

ژمارەیەكی كەم لە كارەكتەر. كارەكتەری كەمە.

بیّ پشوو پێشكەش دەكرێت.

بەرچاوگەكان هێند جیّ گۆڕكێیان پیّ ناكرێن.

یەكەی كاریگەرییەكی گشتیی لەخۆ دەگرێت.

سەر تەختەی شانۆ   فوق الخشبة   On Stage

پاژێكی تەختەی شانۆیە كە بینەر دەیبینێت و رۆلّی لەسەر دەنوێنریّ.

سروودی ئاینیی   موشح دیني   Oratorio

پارچە شانۆگەرییەكی مۆسیقییە, بابەتەكەی ئاینییە و چ بزاوت و كردەیەكی دراماتیكی تێدا نییە.

هەڤپەیڤینی شانۆیی   مخاطبة درامیة   Oration

پاژێكی وێژەیی گوتارییە, سۆزدارییانە دەخوێندرێتەوە بۆ ئەوەی هەلّچوونی بینەر بوروژێنێت هەروەكی گوتارەكەی (مارك ئەنتۆنیۆ)ی شانۆگەریی (یۆلیۆس قەیسەر).

شانۆی دەر   مسرح الهواء الطلق

Out Door Theatre Open- Air Theatre

ئەو شانۆیەیە كە بەبیّ میچە یا نیوە میچە.

زێدەڕۆیی لە نواندا   تمثیل المبالغ فیه   Over Acting

هووشەكاریی لەنواندندا   Over Play

ئەو كاتەیە كە ئەكتەر لەبۆ بەدەستهێنانی رەزامەندنی بینەر لە نواندنیدا زیادەڕۆیی بكات.

تیۆری ئۆكسفۆر   النظریة الاكسفوردیة   Oxford Thery

تیۆری تاین پێی وایە كە (ئێرل- ئێف- ئۆكسفۆرد) بنووسی شانۆگەرییەكانی ولیەم شەكسپیرە.

P

www.pertwk.com

شانۆی گەڕۆك **مسرح متنقل** **Pageant**

سەكۆی ئەو شانۆ ساكار و گوێزراوەیەیە كە لە ئینگلتەرادا شانۆگەریی ئاكاریی لەسەر پێشكەش دەكرا.
(نمایشتی ڤیستیفاڵیی) كە خودان بەرچاوگەی هونەریی مەزن بێت.

درامای شوانكاریی **الدراما الرعويّة** **Pastoral Drama**

شانۆگەرییەكی رۆمانتیكییە رووداوەكانی هەڵقوڵاوی نێو (لادێ)كانن.
كارەكتەرەكانشی شوانن..

درامای كەسەر **الدراما الشاجية** **Pathetic Drama**

جۆرێكە لە درامای مەرگەسات كە مێژووەكەی دەگەڕێتەوە بۆ ئینگلتەرا. ئامانجی ئەم درامایە وورووژاندنی سۆز و بەزەییە دەناخی بینەردا ئەویش لە ڕێی وێناكردن ئێش و ئازاری كەسێتییە بێ تاوان و پۆزەتیڤەكانەوە ئەنجام دەدرێت بەتایبەتیی وەزەنی ئافرەت و منداڵان.

دەروازە – پارۆدۆس **المدخل– الباروديس** **parodos**

سروودێكە كۆرس دەیچڕێ, نووسەر تاڵ (خیگ)ە سەرەتاییەكانی رووداوی شانۆگەرییەكە دەئاخنێتە نێو ئەم بەشەوە كە لە تراژیدیای گریكدا لە پاش (سەرەتا) دێت. هەروەها بەو دوو ڕێڕەوە دەوترا كە كۆرسەكەی لێوە دەهاتە ژوورەوە.

سەرگەردگە **المذبح** **Paradoi**

ئەو شوێنە بوو كە لە ناوەڕاستی سازبەندی شانۆی گریكدا لەبۆ (دیۆنیسۆس)ی خوداوەند بونیاد نرابوو.

شانۆگەریی ئەشكەنجە, وەزەن **مسرحية الالام** **Passion Play**

شانۆگەرییەكی میللییە باس لە چیرۆكی دادگایی كردن و لە خاچ دانی مەسیح دەكات.

شانۆ ڕێ پێدراوەكان **المسارح المرخصة** **Patent Theatres**

ئەو شانۆ ئینگلیزییانەن كە شا (چاڕلز)ی دووەم ڕێی پێداوون نمایشتەكانی خۆیان پێشكەش بكەن ئەویش لە نێوان ساڵانی (1160 –1843)دا بوو, ئەم زاراوەیە هەمیشە بە دوو شانۆی سەرەكیی دەووترا یەكەمیان (1663-Drury Lane) ئەوی دیشیان (1732 –Covent Garden) بوو.

لاسایی كاریی گاڵتە پێكردن **محاكاة تهكميّة** **Parod**

شانۆگەرییەكە لاسایی شانۆگەرییەكی شێلگیریی دەكاتەوە بە مەبەستی گاڵتە پێكردن.

نمایشتی فیستیڤاڵیی **عرض مهرجاني** **Pageant**

نمایشتێكە تێیدا بەرچاوگە مەزن و قەشەنگە نمایشتگەریی (الاستعراچی)یەكان بەكار دەهێنرێن. دیرۆكی ئەم نمایشتە دەگەڕێتەوە بۆ ناڤەندی سەدەی (13)هەم.

وەستانی كاتیی (دەمیی) **توقف مؤقت** **Pause**

دەستەبەردار بوونی (ئەكتەر)ە لە نواندن بە مەبەستی سەرنج ڕاكێشانی بینەر یا جەخت كردن لەسەر كردەوەییك.

www.pertwk.com

پاراباسیس البرابسس Parabasis

پاژێکی نادراماتیکییە تێیدا کۆرسەکە بەناوی شاعیرەکەوەسروودێك دەچڕێت و ناوەڕۆکەکەی زۆرجار پەیوەندیی بە شانۆگەرییەکەوە نییە. مێژووی زاراوەکەش دەگەڕێتەوە بۆ بەزمەساتی (گریك)یی.

پارناسیەنیزم البرناسیة Parnassianism

نووسەرێکی فەرەنسایی ناونیشانی کتێبێکی (پارناسیەنی نوێ 1866, 1869, 1877) کە شیعری کۆمەڵێك نووسەری نوێی لەخۆ گرتبوو ناوەکەش لە چیکانی (پارناس)ی یۆنانەوە وەرگیراوەکە گوایە هەوارگەی خواوەندی شیعر بووە. ڤێجا بوو بە قوتابخانەییێك و ئامانجەکەشی ئەوە بوو کە دژ بە ڕۆمانتیکییەتی هۆگۆ, و فینی, و لامارتین بووەستێ, هەروەها لۆقەی ئەوەی دەکرد کە هۆزانڤان خودی خۆی و کۆمەڵگا فەرامۆش بکات, و تەنێ بایەخ بە خودی شیعر بدات.. پارناسیەنی زێتر وابەستەی شیعرە وەك لە هونەرەکانی تر.

پانتۆمیم, نواندنی بێدەنگ التمثیل الایمائي Pantomime

چەشنێکە لە نواندنی بێدەنگ, بۆ یێکەم جار لە (ڕۆمانیا)دا سەری هەڵدا.

پانش و جودی بانش وجودي Panch and Judy

دوو کارەکتەری شانۆی بووکە شووشەن کە لە (ئینگلتەرا)دا برەویان پێدراوە (1800).

–(پانش) پۆشاکی ئیتالی کۆن لەبەر دەرکا, و کەپووێیکی گێڕ و پشتێکی کوڕی هەیە, ڕۆڵی مێردێکی دڵڕەق و بەدگۆ دەبینێ کە کوڕەکە خۆی لە پەنجەرەوە فڕێ دەداتە دەرێ.

–(جودی) خێزانی (پانش)ە کە لەسەر کوڕەکەی سەرزەنشتی دەکات و لە ئاکامدا سەری دەبڕێت.

پەردەی خولێنکە (پانۆراما) الستارة الدوارة (البنورامية) Panorama

پەردەیەکی بەرینە چەندین وێنەی لەسەر کێشراوە (لا)کانی بە دوو ستوون بەستراون. لە کاتی سوڕدانی ئێکێك لەو ستوونانە پەردەکەش وەکی فیلمی سینەمایی دەخولێتەوە.

شانۆی میللیی المسرح الشعبي PeoPles Theatre

شانۆیەکە تەنیا لەبۆ خزمەتکردنی جەماوەر کار دەکات و گوێ بە قازانجی دارایی نادات.

شانۆگەریی سینەمایی المسرحیة السینمائیة Photo Play

ئەو شانۆگەرییەیە کە بە تەکنیکی سینەمایی دەرهێنراوە و لە ڕێی (شاشە)ی سینەماوە پیشاندەدرێت.

جەردەیی شانۆیی القرصنة المسرحیة Pirate

لە چاپدانی بەرهەمی شانۆییە بێ ئەوەی ڕەزامەندیی نووسەرەکەی وەرگێڕابێ, یا ئەو لایەنانەی کە مافی لە چاپ دان دەبەخشن.

شانۆی پیککۆلۆ مسرح بیکولو Piccolo Theatre

www.pertwk.com

له سالی (1947)دا له شاری (میلان) دامەزرێنراوە.

بینەری نموونەیی المتفرج العریض Pis Ideal Spectator

کەسێکی خەیاڵاوییە کە بنووس شانۆگەرییەکەی لەپێناوی ئەودا دەنووسێتەوە و بۆی دەبێتە هەوێنی بەرهەمەکە.

کەسێتییەکە نووسەر دەیخولقێنێت بۆ ئەوەی نوێنەرایەتی هەستی زۆرینەی بینەران یا هەستی نووسەرەکە خۆی بکات.

بەرایی تەختە (قۆرت) امامیة الخشبة Pit

شانۆی گشتیی لە سەردەمی شەکسپیردا بیٚ میچ بووە. تەختەی نواندنش بریتیی بووە لە سەکۆیەکی بڵند, بینەران بەپێوە لە سیٚ لاوە بە دەوریا را دەوەستان چونکە ئەو دەڤەرە بیٚ کورسی بووە.

لە شانۆی نوێدا مەبەست لەو قۆرتەیە کە بە درێژایی سەکۆی نواندنەکەیە, و تایبەتمەندە بە کەسانی سازبەند (ئۆرکسترا).

پەیوەستکردنی بینەر اندماج المشاهدین Pick Up an Audience

هەندیٚ جا سەرکەوتنی نواندن وا لە بینەر دەکات کە وابەستەی رووداوەکان بێت و هەوڵ بۆ گۆڕینییان بدات.

پییرۆت بییرو Pierrot

نێوی کارەکتەرێکی گاڵتەجاڕی نەگۆڕە, لە هێماگەرییە فەرەنسییەکاندا رۆڵی سەرەکیی دەنواند.

شانۆگەریی, شانۆیی, نۆڤلێتی شانۆیی مسرحیة Play

ئەو بابەتە ئەدەبییەیە کە لەسەر شانۆدا بەرجەستە دەکرێت.

پاکنووسکاری شانۆگەریی مراجع المسرحیة Play Doctor

کەسێکە لە بواری شانۆدا شارەزایە و سەر لەنویٚ بە تێکستەکەدا دەچێتەوە, و پاکنووسی دەکات.

نواندنی دەرەوەی شانۆگەریی تمثیل مدلوق Play Out

هەندێك جار ئەکتەر لەبۆ سەرنج راکێشانی بینەر سەرلەبەری توانستەکانی خودی خۆی وەگەڕ دەخات, وەلیٚ لە هەمان کاتدا پێوەندییە سەرەکییەکانی دەگەڵ ئەو دوای کارەکتەراندا لە بیر دەچێتەوە.

نواندنی هیچنانە پێکەنین تمثیل استضحاکي Play for aLaugh

هەوڵ و کۆششی ئەو ئەکتەرەیە کە دەیەوێت لە رێی نواندن و وتەکانییەوە بینەر بهێنێتە پێکەنین.

شانۆگەریی کارەکتەر مسرحیة الشخصیة Play of Character

شانۆگەرییەکە بایەخ بە وێناکردنی کارەکتەرێك دەدات کە لە دواییدا کاریگەریی دەبێت بەسەر کردەکانی شانۆگەرییەکە. نموونەی ئەمەش شانۆگەریی (هاملێت) و (ماکبێس)ی شەکسپیرە.

شانۆگەریی کەش مسرحیة جو Play of Atmosphere

شانۆگەرییەکە بایەخ بە کارەکتەر و گرێچن نادات بەڵکو بایەخ بە وێنا کردنی کەشێکی تایبەت دەدات کە تەواوی فاکتەرەکانی تێدا بەدی بکرێت.

www.pertwk.com

شانۆگەریی دەنێو شانۆگەرییدا

Play-Within- aPlay **مسرحية داخل مسرحية**

ئەو شانۆگەرییەیە کە دیمەنی شانۆیی تری تێدایە (هاملێت).

Play Of Situation **مسرحيه الموقف** **شانۆگەریی دۆخ**

شانۆگەرییەکە زیاتر بایەخ بە چارەسەر کردنی ڕووداوەکان دەدات وەك لە وێنا کردنی کارەکتەر و شتی تر.

Plant **الاغتراس المسرحي** **چاندنی شانۆیی**

شێوازێکە لە بۆ بونیادنانی تێکستی شانۆیی بەکار دەهێنرێ, هەروەها لە ساتی نمایشتەکەشدا:

لە ساتی نمایشتدا ئەشێ نووسەر بیرۆکەیێك, یان کارەکتەرێك بهێنێتە ئاراوە کە لە ڕێیەوە بایەخ داهاتووی ڕووداوەکان بدات.

دەکرێ دانانی ئەکتەرێك لەنێوان بینەراندا و بەمەبەستی بەشدار بوونی بینەر لە نمایشتدا بە چاندنی شانۆیی ناو بنێین. ئەم کارەش لە سەردەمی گریکەکاندا باو بووە و (ئەلیزابیسی)یەکانیش بەکاریان هێناوە.

Play- Reading **قراءة درامية** **خوێندنەوەی شانۆگەری**

خوێندنەوەی شانۆگەرییە بە دەنگێکی ئاشکرا لەبۆ شرۆڤە کردنی تێکستەکەی و چێژ لێوەرگرتنی لە ڕێی گوێ گرتن و تێکەیشتنەوە.

Plat From Stage **الخشبة المصطبية** **تەختەی (ڕنان) ئامێز**

ئەو سەکۆی شانۆیەیە کە دەگاتە نێو هۆڵی بینەران.

Play Carpenter **النجارة الدرامية** **دارتاشی شانۆیی**

ئەو نووسەرەیە کە شانۆگەرییەکانی لە بەرهەمی بنووسانی ترەوە وەردەگرێت وەکو: ڕۆمان, چیرۆك... وهتد.

Plot **الحبكة الدرامية** **گەڵاڵە**

ڕێکخستنی بەشەکانی شانۆگەرییەکەیە و پەیوەست کردنێتیی لە یەك بونیادی تۆکمەدا. بەم پێیە هەموو شانۆگەرییەك بەبێ گەڵاڵە نابێت واتا دیار کردنی: کارەکتەر, کردەکان, زمان, جوڵە لە شێوەیێکی دیار کراودا. (گەڵاڵە) لەلای ئەرستۆ بریتییە لە سەرەتا, و ناوەند, و کۆتایی.

Plot Play **مسرحية الحبكة** **بۆ شانۆگەریی گەڵاڵە**

ئەو شانۆگەرییەیە کە هێندەی بایەخ بە بونیادنان و سازاندنی ڕووداوەکان دەدات بایەخ بە وێنا کردنی کارەکتەرەکان نادات.

شایی نێوان کەرتەکانی بەرچاوگە بەکار دەهێنرێت.

Plug **سدة** **نچکدەر, گاڵەدەر, پیۆەدەر**

گاڵەدەرێکی تەنگە لە نێو یەکەی بەرچاوگەدایە, لەبۆ پڕکردنەوە و نچکدانی

Poetic Justice **العدالة الشاعرية** **دادوەریی شاعیرانە**

ئەم زاراوەیە ویژەری ئینگلیزیی (تۆماس رایمەر) دایتاشیوە کە لە تێکستەکەیدا (مەرگەساتەکانی دووا پەیمان- 1678) هاتووە.

www.pertwk.com

دەسپێکی کردەی سەرەکیی نقطة الانطلاق PoinOfAttack

ساتی بەرپابوونی هێزی بزوێنەری کردەکانە کە رووەو هەڵکشان ئاراستەیان دەکات, هەروەکو (هۆراشیۆ) کە تاپۆی شای کوژراو دەبینێت. (بڕوانە: هاملێت).

درامای شیعریی الدراما الشعرية Potical Drama

1-شانۆگەرییەکە بە شێوازێکی شیعریی نووسراوەو لەسەر شانۆدا بەرجەستە دەکرێت.

2-شانۆگەرییەکی شیعرییە دەخوێنرێتەوە و لەسەر سەکۆی شانۆدا بەرجەستە ناکرێت.

درامای میللیی الدراما الشعبية Popular Drama

1-ئەو درامایەیە کە رەگ و ریشەی دەگەڕێتەوە بۆ قەیرانە ئاینییەکانی نێو خەڵکی.

2-درامایەکە کە ئاستێکی وێژەیی نزمی هەبێت ڤێجا ناچێتە نێو دیرۆکی درامای رەخنە سازییەوە.

شوێن، جێگا الموضع positin

ئەو شوێنەیە کە ئەکتەر بۆ ساتێك لێی دەوەستێت.

بار وضع Pose

ئەو چۆنێتییەیە کە تەنی ئەکتەر بۆ ماوەیەکی دیار بەخۆوەی دەبینێ.

بێ بینەر لاجماهيري Poison at The Box Office

بەو ئەکتەر, یا دەرهێنەرە, یا ئەو شانۆگەرییە دەوترێت کە لە سەرنج راکێشانی بینەردا ژێر کەوتوو بێت.

پۆستەر اللافتة Poster

ئەو پڕوپاگەندە نووسراوانەن کە ئاماژە بۆ شانۆگەرییەکە و پاڵەوان, و کارمەندەکانی دەکەن.

کەوتنە سەر سمت تبطيطة Prat Fall

ئەو کاتەیە کە ئەکتەر دەکەوێتە سەر هەردوو سمتی بە جۆرێك کە لای بینەر دەبێتە مایەی پێکەنین .

بەرهەم هێنەر المنتج Producer

لە (ئەمریکا)دا بەو کەسە دەووترێت کە لایەنی دارایی و بار بووکردنی بەرهەمەکە دەگرێتە ئەستۆ, وەلێ زاراوەکە لە (ئینگلتەرا)دا مەبەست لە دەرهێنەرە.

پاشبەندە شانۆییەکان الملحقات المسرحية Propeties (Props)

پاشبەندە دەستییەکان (Hand Props): ئەو چتانەن کە ئەکتەر بەکاریان دەبات وەکو (دەسەسڕ, جگەرە, پەرتووك.. هتد).

پاشبەندەکانی بەرچاوگە (Set Props): ئەو چتانەن کە جێگیرن و بەکار نابرێن وەکی: تەبڵەکی جگەرە.

پاشبەندەکانی رازاندنەوە: (تابلۆی ئاوێزان, پەردە, و... هتد).

پرۆگرام البرنامج Programme= (u. s) Program

www.pertwk.com

بڵاوکراوەیەکە بەر لە نمایشتکردنی شانۆگەرییەکە بەسەر بینەردا دابەش دەکرێت کە لە میانییەوە بینەر ئاشنای ناونیشانی شانۆگەرییەکە و تەواوی کارمەندانی کارەکە دەبێت.

Professional (pro.) **المحترف** **پیشەگەر**

ئەکتەرێکە کە پیشەی تەنیا شانۆ بێت و لە بەرمبەر کارکەیدا بڕێك پارەش وەربگرێت.

Prologu **المقدمة** **پێشەکیی**

دیالۆژێکە یا مەنەلۆجێکە لە تراژیدیای گریکدا دەکەوێتە پێش هاتنی کۆرسەکەوە بۆوەی سەرنجی بینەر بەلای کارەکەدا بەرێت و هێڵە سەرەکییەکانی نێو نەخشەی کردە و کەسێتییەکان بخاتە روو.

پەندە بەدراما کراوەکان

Proverbe Dramatique **المأثورات الممسرحة**

بنووسی فەرەنسیی ئەلفرید دی مۆسیە (1810– 1857) ئەم ناوەی نا لە هەندێك لە شانۆگەرییەکانی کە ئامانجیان پەند و رێنمایی بووە, یا ئەو شانۆگەرییانەی کە ناونیشانەکانیان لە پەندی پێشینانەوەوەرگیراون.

Prop Grew **طاقم الملحقات** **گرووپی پاشبەندەکان**

ئەو کارمەندە شانۆییانەن کە ئەرکی دانان و لابردنی پاشبەندەکانیان پێ سپێردراون. بڕوانە (پاشبەندەکان).

Prize **جائزة** **خەڵات, بەخشش**

خەڵاتییەکی مادیی یا مەعنەوییە بە شانۆگەرییەك یا نووسراوێکی وێژەیی دەبەخشرێت.

Profane Drama **الدراما الدنيوية** **درامای دنیایی**

پێچەوانەی درامای ئاینییە, بەم پێیە ئەو شانۆگەرییەیە کە باشاری قەیرانەکانی ژینی ئەم (دنیا) دەکات گەر وابەستەی (ئایین)ش بێت.

ProsceniumDoors **ابواب البرواز** **دەرگاکانی قۆقز**

دەرگای هەمیشەیی بوون لە بۆ هاتنە ژوور و چوونە دەری ئەکتەران بەکار دەهێنران.

Proscenium Length **الاضواء المسرحية** **رووناکییەکانی قۆقز**

ریزێك بلاجیکتۆرە بەستراوەتەپشت و دەوروبەری ناوەوەی کەوانەی شانۆکەوە,کاری ئەمەش رۆشنکردنی سەکۆی شانۆکەیە.

Prompt Box **كمبوشة** **سنوقی هاریکار**

دەلاقەیێکە لە چەقی پێشەوەی سەکۆی شانۆکەدایە و رووبەڕووی بینەرانە, تێیدا فێرکار (الملقن) رێنمایی ئەکتەر دەکات و هەروەها رۆڵەکان دەخوێنێتەوە.

Prop Master **ملاحظ الملحقات** **سەرپشکی پاشبەندەکان**

ئەو کەسەیە کە بەرپرسی دانان و لابردن و گوێزانەوەی پاشبەندەکانە. (پارچەکانی دیکۆر و شتی تر).

www.pertwk.com

شانۆگەریی پڕوپاگەندە المسرحية الدعاوية Propagandan Play

ئەو شانۆگەرییەیە کە ڕیکلام بۆ ئایدیایەکی دیار کراو دەکات.

شانۆی دەستندە (تایبەتیی) المسرح الخالص Private Theatre

شانۆچکەی ناوەکیی (داخلی) ئەلیزابێسیی بوو کە پسوولەی چوونە ژوورەوەی بە هەرزان دەفرۆشرا.

ئەو شانۆیانەیە کە تایبەتن بە ئارەزوومەندانی شانۆوە و جگە لەوانش کەسی دی بۆی نییە بچێتە ژووریّ.

کارەکتەری سەرەکیی الشخصية الرئيسية Protagonist

ئەو کارەکتەرەیە کە رۆڵی سەرەکیی دەبینێت.

کارەکتەری سەرەکیی (یەکەم) الشخصية الرئيسية (الاولى) Principal

مەبەست لە رۆڵی سەرەکیی نێو شانۆگەرییەکەیە... دەکرێ دابەش بکرێتە سەر سەرجەم کارەکتەرەکان, و هەر هەموو سەرەکیی بن.

هاریکار الملقن Prompter Book Holder

کەسێکە لە دەڤەرێکی نەبینراوەوە تێکستی شانۆگەرییەکەی بە دەستە و بە دەنگێکی نزمەوە بۆ ئەکتەرەکانی دەخوێنێتەوە.

قۆقزی شانۆ البرواز المسرحي Proscenium

ئەو چوارچێوە گەورەیە کە شانۆگەرییەکەی لێوە دەبینرێت.

بانیژەی قۆقز شرفة البرواز Proscenium Balcony

چەند بانیژەیێک بوو رووەو دیمانەی شانۆکە درووستکرا بوون لەبۆ دیتنی شانۆگەرییەکە ئەم جۆرە بانیژانەش تا سەدەی (19) لە ئینگلتەرادا هەر باو بووە.

بەرایی التصدية Prelude

کورتە کۆمیدیایێك بوو رەخنەی لە دۆخی سەردەمی خۆی دەگرت.. ئەمەش دەگەڵ کرانەوەی وەرزێکی شانۆیی یا بونیادنانی شانۆیێکی نڤاردا پێشکەش دەکرا.

شانۆگەرییە ساختەکانی شەکسپیر النّحْل الشكسبيري Pseudo- Shakespearean Plays

کۆی ئەو شانۆگەرییانەیە کە خراونەتە پاڵ بەرهەمەکانی شەکسپیر کەچی خۆشی نەینووسیون.

درامای دەروونیی الدراما النفسية Psychological Drama

درامای سایکۆلۆژیی

ئەو شانۆگەرییەیە کە باشاری قەیرانە سایکۆلۆژییەکان دەکات, یا ئەو بابەتانەی وابەستەی دەروون زانین.

درامای کلاسیی ساختە

الدراما الكلاسيكية المزيفة Pseudo- Classical Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە تایبەتمەندیی کلاسیی نڤاری هەیەو لەگەڵ چێژ و ئارەزووی بینەری هاوچەرخدا دەگونجێت.

شانۆی بووکە شووشە

www.pertwk.com

مسرح العرائس Puppet Theatre Marionette

ئـەو شـانۆيەيە كـە لـە نمايشـتەكانيدا بووكـە شووشـە رۆڵـی كەسێتییەكان دەبينێت.

شانۆی گشتيی المسرح العمومي Public Theatre

بەر لە چەرخی ئەليزابێسی شانۆگەريی لە دەرەوەی هۆڵ لە شێوەی شانۆی گەڕۆك (متنقل) پێشكەش دەكرا. پاشان ساختمانی تايبەتيی بۆ بونياد نرا بۆوەی بينەران بەگشتی و دەستەجەمعيی رووی تێبكەن. يەكەم ساختمانی شانۆيی (جيمس بێربيگ) لە ساڵی (1576) و لە (لەندەن)دا بونيادی نا.

Q

خوێندنەوەی بە پەلە استيعاب السريع Quick Study

1-كاتێكە كە ئەكتەر رۆڵی حۆی بخوێنێتەوە, و بێ ئەوەی لەبەری بكات.

2-ئەكتەرێك كە بتوانێت بەخێرايی رۆڵی خۆی لەبەر بكات.

www.pertwk.com

R

نمایشتی رادیۆیی **التمثيلية الاذاعية** **Radio Play**

ئەم چەشنە نمایشتە پشت بە دیالۆك و مۆسیقا و ئامێرەکانی دەنگ دەبەستێت.

زمانحاڵی نووسەر **المتحدث الرسمي للمؤلف** **Raiso Nneur**

کەسێتییەکی لاوەکییە چاودێریی هەڵس و کەوتی کارەکتەرەکان دەکات, پاشان هەڵدەستێ بە روونکردنەوەی دید و پیتۆڵ (فلسفە)ی نووسەری شانۆگەرییەکە.

تەختەی لار **خشبة المسرح المنحدر** **Raked Stage**

سەکۆیەکی شانۆیی بوو کە لە سەرووی خۆیەوە هێدی هێدی سەر بەرەو خوار دەبوو تاوەکی بە لێواری (کە دەکاتە بەرامبەری بینەر) کۆتایی پێدەهات, بێگومان حاڵی حازر ئەم جۆرە سەکۆیانە بەکار نابرێن.

بەگوڕ کردنی نواندن **الاستجماع التمثيلي** **Rally**

ئەوەیە کە ئەکتەر دەنگ و بزاڤی خۆی بە گوڕتر و چالاکتر بکات بۆ ئەوەی چاکتر کار لەسەر بینەر بکات.

زنانی لار (خیچ) **مصطبة مائلة** **Ramp**

تاتێکی لێژی هەیە بە چەشنێك کە ئەکتەر بتوانێ لەسەریدا گوزەر بکات.

هەراگەریی **التصاخبية** **Rant**

رۆڵ بینینێکی هەراگەرییانەی وەڕس و خۆکردە.

تەختەی سوڕاوە **المسرح الدوار** **Revoiving Stage**

سەکۆیەکە بە دەوری خۆیدا دەسووڕێتەوە و دەکرێت چەندین بەرچاوگەی لەسەر بونیاد بنرێت و پاش تەواوبوونی هەر دیمەنێك (مشهد) دەخولێتەوە بۆ ئەوەی دیمەنێکی تر و بەرچاوگەیەکی تر ئاشکرا بکات.

چاپی خوێندنەوە **الطبعة القرائية** **ReadinEdition**

ئەو تێکستە شانۆییەیە کە بۆ خوێندنەوە چاپکراوە.

خوێندنەوەی دراماتیك **تلاوة مسرحية** **Recital, Dramatic**

خوێندنەوەی دەقی شانۆگەرییەکە لەبەردەم بینەردا و بەبێ بەکارهێنانی دیکۆر و جلك و مۆسیقا وهتد...

www.pertwk.com

دراماكانی پشوو   الدراميات الترويحيية   Recitai Drama

ئەو نمايشتانەن كە ئامانجی قازانجی بازرگانييان نييە.. تەنيا وەكی چالاكيی رێكخراوێك يا يانەيەك لەلايەن ئۆرگانەكانەوە بۆ بينەرێكی ديار كراو نمايشت دەكرێن.

درامای چەرخی راپەرين

عصر النهضة, دراما   Renaissance Drama

كۆی ئەو شانۆگەرييانەيە كە لە چەرخی راپەرين لە ئەوروپادا نووسراون يا پێشكەش كراون. چەرخی راپەرينيش ئەو ماوەيەيە كە ئەوروپای خۆرئاوا لە سەدەكانی ناوەراستەوە (سەدە تاريكەكان) رووەو سەردەمی نڤار گوزەری دەكرد, ؟؟؟؟ سەردەمی نڤار لە ئيتاليا و فەرنسادا بە سەردەمی فەراژيبوونەوە زانست و هونەر دەژمێردرێت كە مێژووەكەشی دەگەرێتەوە بۆ هەردوو سەدەی چوارده و پازده وەلیٚ لە (ئينگلتەرا)دا ئەم گۆرانە لە سەدەی شازدەهەمدا روويدا.

درامای سەردەمی ژيانەوە   دراما عصر الاحياء   Restoration Drama

سەردەمی ژيانەوە لە (ئينگلتەرا)دا بە گەرانەوەی پادشايەتيی و هاتنە سەر تەختی (چارلز)ی دووەم لە سالّی (1660)ەوە دەست پێدەكات و درێژە دەخايەنێت تاكو سەدەی حەڤدەو سەرەتاكانی سەدەی هەژدە.

درامای هەرێمايەتيی   الدراما الاقليمية   Regional Drama

ئەو شانۆگەرييەيە كە لە دەڤەر و هەرێمێكی ديار كراودا پێشكەش دەكرێت, و تەنها باس لە بارودۆخی ئەو هەرێمە دەكات.

درەوشەدەر   عاكس ضوئي   Reflectol

تاتێكە لە شووشە يا هەر كانزايەكی تر, لەوديوی بلاجكتۆرەكانەوە دادەنرێت بۆوەی
چركردنەوەی رووناكی بەباشی ئاراستە بكات.

ديمەنی راهێنان   مشهد تدريبي   Rehearsal Scen

پارژێكی شانۆييە ئەكتەر راهێنانی لەسەر دەكات. كە بەهاتنی كارەكتەرێكی گرنگ دەستپێدەكات و لەگەلّ دەرچوونيدا كۆتايی پێديٚت. بۆيە بەر لەوەی شانۆگەرييەكە راهێنانێكی سەرتاسەری لەسەر بكرێت دابەش دەكرێتە سەر چەند يەكەيەك (وحدات)ێك لەبۆ راهێنان.

راستخوازيی, رياليزم   الواقعية   Realism

ئەدەبی ريالزمی ئەو ئەدەبەيە كە گوزارشت لە سرووشتێك دەكات كە لە ئەنجامی دەسكەوتە كۆمەلاّيەتييەكانەوە بووە بە (واقيع) هەلّبەتە ئەو دەسكەوتانەش بە كۆی هەموو ئەو بنەما, و نەريت, و هەلّوێستە رۆشنفكرييانەيە كە خودی مرۆڤ چێی كردوون .

(رياليزم) لە دەرئەنجامی فەلسەفەی (دانانەكيی- الوچعيە)ی ئۆگست كۆنت ونووسينەكانی (داروين) لەمەر رەچەلّەكی رەگەزەكانەوە هاتە ئاراوە, هەروەها شۆرشی پيشەسازيی و تۆيژينەوە زانستييەكان گۆرانكارييان بەسەر زۆرێك لە نەريتەكاندا هێنا. بۆيە نموونەخوازيی رۆمانتيكی دەكشايەوەو ئيدی مرۆ وەكی هەر گيان لەبەرێكی دی خرايە ژێر ئەزموون و تۆيژينەوە, بەو پێيەی كە مرۆڤ دەرنجامی دوو فاكتەری سەرەكييە: بووماوەيی (وراپە) و ژينگە. بۆيە دەشێت كار لەسەر رەفتاری بكرێت, و چاكسازيی تێدا ئەنجام بدرێت كەوابوو

www.pertwk.com

ئامـانجی جەوهـەریی لـە پـەنابردن بـۆ (ریـالیزم) تەقەلایەکـە لـەبۆ تۆیژینەوەی واقعی مرۆڤ و باشترکردنی بارودۆخێتی لەمیان پشکنین و ئاشکرا کردنی رووی راستەقینەیەوە. بەڵام پشکنینەکە بابەتیی بێت و وێناکردنی ئەو ژینە بێت کەتێیدا دەژێت و هەمیشە کاریگەری لەسەر دەبێـت. گەرچـی نـاکرێ واتایـەکی پێناسـەیەکی گشـتگیرییانە لـەبۆ (ریـالیزم) فەراهـەم بێـنین وەلـێ دەشـێ بڵـێین وێنـاکردنی چـتە متـۆ (مـألوف)ەکـانی ژیانـە هـەروەك چـۆن لەڕاسـتیدا وایـە. گـرنگترین تایبەتمەندییەکانی شانۆی (ریالیزم)ی بریتین لە:

1-رووداوەکانی لە واقیعەوە وەردەگیرێن.

2-هێندە بایەخ بە تەشق و تەکنیکە شانۆییەکان نادات.

3-گرنگیی بە وێناکردنی کارەکتەر دەدات ئەویش لە رێی ئاشنابوون بە کێشە و سۆنگەکانییەوە.

4-هەوڵ بۆ راڤەکردنی رەفتاری کەسێتیی دەدات لە ژێر تیشکی ئەو هێزە کۆمەلایەتییانەی کە خولقێنەرین.

5-بابەتـەکانی زێـتر بـاس لـە قەیرانـە ئابوورییـەکان, یـان کێشەسێکسیی, و کۆمەڵایەتییەکانی دی دەکەن.

6-زمان دەشێت لۆکاڵیی بێت و مەرجیش نییە (پەتیی) بێت.

7-دیکۆر رۆڵێکی گرنگ دەبینێت لە ناساندنی کەسێتییەکان.

راهێنان, پرۆڤە **التدريبات** **Rehearsal**

ئـەو مەشـقانەیە کـە ئەکتـەر و کارمەنـدەکان لـەبۆ تـەیار کردنـی هـەر شانۆگەرییەك پێی هەڵدەستن.

راهێنانی لەبەرکردن — Pick- Up Rehearsal

راهێنانی هەنگاونان — Pacing- Up Rehearsal

راهێنانی جەلایی کردن — Polishing- Up Rehearsal

راهێنانی تەکنیکی — Technical- Up Rehearsal

راهێنانی کۆتایی, دووا راهێنان — Dress- Up Rehearsal

ریڤیو, نمایشت **الاستعراض** **Revue**

نمایشتێکی شانۆییە کە بەبێ گەڵاڵە و چیرۆکە, و بریتییە لە کورتە نمایشتی گاڵتەچاڕیی, مۆسیقا, وسەما, وستران ئەیش بە مەبەستی کەیفخۆش کردن... هەندێ جار پشت بە رەخنەی سووك وتیزی (رامیاری)ش دەبەستێت.

ریڤیوو, نمایشتی رەخنەیی **الرَفيْو** **Review**

شانۆگەرییەکی چاپکراو, یا تازە نمایشت کراوە کە تاوتوێ لەسەر دەکرێ و گرنگترین ئامانجەکانی دەخرێتە روو, هەروەها پێناسەی بنووسەکەی دەکرێت, و لەبارەیەوە بیرورا دەخرێتە روو, ئەمانەش لە خولەشێلگیرەکاندا بڵاو دەکرێنەوە. (رەخنەی شانۆیی)ش بە شیتەڵکارییەکی شێلگیرتر, و پرۆنە ڤیسیی (منهجی) تر دەژمێردرێت وەك لە نمایشتی رەخنەیی.

زەمینەی شانۆیی **الرصيد المسرحي** **Repertory**

1-کۆی ئەو شانۆگەرییانەیە کە تیپێکی شانۆیی نمایشتی کردووە,

2-کۆی ئەو کارەکتەرانەیە کە ئەکتەرێك بتوانێت بەرجەستەیان بکات, یا پێشتر بەرجەستەی کردبن.

www.pertwk.com

هەڵگەڕانەوە, گۆڕان

Reversal Peripety (Peripetia) **الانقلاب- التحول**

ئەرستۆ لە (هونەری شیعر)دا دەڵێت: هەڵگەڕانەوە گۆڕانی (کردە)یەکە بە دژەکەی, بە مەرجێك ئەو گۆڕانە پابەند بێت بە لۆژیکی ناچارەکییەتیی (الچرورە او الحتمیە).

Revenge Tragedy **مأساة الانتقام** **تراژیدیای تۆڵە**

چەشنە مەرگەساتێکە لە سەدەی شازدە و حەڤدە لە (ئینگلتەرا)دا هاتووەتە ئاراوە. گرنگترینتایبەتمەندییەکانی ئەوەیە کە کارەکتەرە سەرەکییەکان هەوڵی تۆڵە سەندنەوە دەدەن, (مەرگەساتی ئیسپانی, تۆماس کیدش) بە سەرەتاکانی تراژیدیای تۆڵە دەژمێردرێت.

Realistic Comedy **الملهاة الواقعية** **کۆمیدیای ریالیستیك**

بەزمەساتێکە بابەتەکانی لە واقیعەوە وەردەگیرێن.

کۆمیدیای سەردەمی گەڕاندنەوە

Restoration Comedy **ملهاة العصر**

ڕووداوەکانی باس لە تەڵەکەبازیی, و لەو پێوەندییە سێکسییە شەرعیی و نا شەرعییانە دەکەن کە لە نێو هۆڵی کەسانی چینی بەرزدا روو دەدەن.

Recognition Plot **حبكة الاكتشاف** **گەڵاڵە(گرێچن)ی ناسینەوە**

ئەو شانۆگەرییەیە کە ڕووداوەکانی سەبارەت بە دۆزینەوەی چتێکی پەنهان دەدوێت, ئیدی گەر بەزمەسات بێت یا مەرگەسات بە بۆچوونی ئەرستۆ شانۆگەریی ئۆدیب بە پاشایی سۆفۆکلیس چاترین شانۆگەریی ناسینەوەیە, چونکە ئۆدیب هەمیشە لە دوی ئەو کەسە نادیارەدا دەگەڕێت کە نەفرەتی خواوەندی هێناوەتە سەر دانیشتووانێکی چاکخواز, دواجار پاش زنجیرەیێك پشکنین و گەڕان گەیشتە دۆزینەوەی بکەری تاوانەکە.

Review **عرض نقدي سريع** **نمایشتی رەخنەگەریی خێرا**

چەند تێبینییەکە یا چەند سەرنجێکی رەخنەگرانەیە کە نووسەرێك سەبارەت بە نمایشتێکی شانۆیی دەیانخاتە روو, و لە گۆڤارێك یا ڕۆژنامەیێکدا بڵاویان دەکاتەوە.

Rhythm **الايقاعية المسرحية** **کێش**

خوڵقاندنی سازانێکە دەنێوان فاکتەرە شانۆییەکاندا. کێشی نواندنش سازاندنی دەنگ و ئاخێزە (جوڵە).. وەلیّ مەبەست لە کێشی دەرهێنان (الايقاع الاخراجي) گونجاندنی نێوان ڕووناکی, و نواندن, و دیمەنەکان, و هتد.. دەگەیەنێت.

Rising Action **الحدث الصاعد** **کردەی هەڵکشان**

ئەو بەشەیە کە ڕووەو تەشقی ڕووداوەکە هەڵدەکشێت.

Rise **رفع الستارة** **هەڵکشاندنی پەردە**

www.pertwk.com

واتا لابردنی پەردەی پێشەوە لەبۆ ئاشکرا کردنی تەختەی شانۆ, ئەویشی کە لەسەریەتیی.

Romantic Drama الدراما الرومانسية درامای رۆمانتیکیی

شانۆگەرییەکە چارەسەری چیرۆکێکی ئەڤیندارییی دەکات لەسەر بنەمایەك لە نموونەگەرێتیی (مثالية)یەکی تێکەڵ بە واقیع.

Role دور رۆڵ

ئەو کارەکتەرە شانۆییەیە کە ئەکتەر دەسەر شانۆدا بەرجەستەی دەکات.

Romanticism الرومنسية رۆمانتیسیزم

1- بنەچەی زاراوەکە دەگەڕێتەوە بۆ وشەیەکی کۆنی فەرەنسی (romans) کە لە سەدەکانی ناوەڕاستدا بەو نۆڤلێتە دەوترا, کە لەمەڕ کاروباری چینی (بالا)وە دەدوا, هەروەها وێنای پاڵەوانێتی وسوار چاکی, وسۆزدارییەکی پاك وبێگەردی دەکرد.

2- پێدەچی رەخنەگری ئەڵمانی (فردریك شلیگل)ێیکەم کەس بووبێت کە زاراوەی (رۆمانتیك)ی بەکار بردبێ ئەویش بەمەبەستی ئەوەی بیکاتە هاودژی (کلاس)

3- زاراوەی تایین لە سەدەی (18)دا وەکی بزاڤێك سەری هەڵدا.

4- (رۆمانتیسیزم) جەخت دەکاتە سەر ئەندێشە وسۆز, و وێناکردنی ئەزموونی خود, وبەها دارکردنی مرۆڤ.

Romantic Comedy الملهاة الرومنسية کۆمیدیای رۆمانتیکیی

شانۆگەرییەکە مەسەلەی دڵداریی بابەتی سەرەکیی رووداوەکانێتیی هەردوو دڵدارش دووچاری چەند بەربەست و نەهامەتییەك دەبن وەلێ بە خۆشنوودیی کۆتایی پێدێت.

Roundels الاقراص الزجاجية گودە رەنگاوڕەنگەکان

گودەێیکە لە شووشەی رەنگاوڕەنگ دەخرێتە سەر گڵۆپەکان بۆوەی رووناکییەك لە هەمان رەنگی گودەکە دەست بکەوێت.

Romntic Acting تمثيل رومنسي نواندنی رۆمانتیکیی

چەشنێکە لە نواندنی شانۆیی, لە رێی بزاڤی ئازادترەوە زێدەڕۆیی لە وێنا کردنی هەست و سۆز دەکات،بۆیە ئەکتەری (رۆمانتیکی) ئەو ئەکتەرەیە کە ستایلی نواندنی رۆمانتیکی دەگرێتە بەر.

S

Sarodoodledom السارودية سارۆدوودلێدۆم

زاراوەکە لە داهێنانی (برناردشۆ)یە و مەبەستی ئەو شانۆییانە بووە کە خودان تەکنیکی بەرز بوونە.. بێگومان زاراوەکەش لە نێوی نووسەری ناوداری فەرەنسی (فیکتۆریان ساردۆ)وە وەرگێراوە.

درامای ئاینیی

Sacred Drama Religious Drama الدراما الدينية

www.pertwk.com

ئـەو شـانۆگەرییەیە کـە لـە دیـدێکی ئاینییـەوە کێشـەیەکی ئـاینیی چارەسەر دەکات.

تیز **الساتورا** **Satura**

شـانۆگەرییەکە تـوانج لـە خەوشـیی و نەنگییـە کۆمەڵایەتییـەکان, و رەوشتی گەمژە, و بەدخو دەگرێت.

درامای تیز (تەوس), ساتیر **الدراما الهجائیة** **Satire**

شانۆگەریی بەگاڵتـە بـە کـەم و کورییـە کۆمەڵایەتییـەکان, و رەوشـتی گەمژە, و درندە دەکات.

لە بنووسە ساتیرییەکان: یوسکۆ, بێکیت.

شانۆگەریی ساتیریی **مسرحیة ساتیریة** **Satyr Play**

بنەڕەتی ئەم چەشنە شانۆگەرییە دەگەڕێتەوە بۆ ئەو ئاهەنگانەی کە بـۆ (دیۆنیسـیۆس)ی خوداوەنـد سـاز دەدران. رووالـەتی کارەکتـەر بـەم چەشنەی خوارەوە بوو:

دەمامکدار

دەم و چاو: دەم و چاوی مرۆ

کلك: کلکی ئەسپ

قاچەکان: قاچی بزن

پێست (کەڤل): کەڤلی بزن

تایبەتمەندییەکانی شانۆی تاین ئەمانەن:

جوڵەی بێشەرمانە.

سەمای هەراگەریی.

سووکایەتیی لە گوزارشتی جەستەییدا.

تەختەی هەڵواسراو **خشبة مسقولة** **Scaffold**

زنانێکـە.. رووبـەرێکی دیـار کـراوی هەیـە لـە جێیـەکی تەختـەی شانۆکەوە بەرز دەکرێتەوە, ئەم زنانەش لە رێی ئەسکەلەوە لە ئاسمانی تەختەی شانۆکەدا جێگیر دەبێت.

درامای خوێندنگە **دراما المدارس الاوروبیة** **School Drama**

ئەو شانۆگەرییە بوو کە سەرەتا بە زمانی لاتینیی, و ڤێجا ئەڵمانیی, و دوواترش لە سەردەمی راپەڕیندا و لەژێر کاریگەریی (تأپیر)میتۆدی مرۆڤایـەتیی بـرەوی سـەند, و بریتیـی بـوو لـە تێکسـتی نووسـراو, یـا وەرگێـڕاو, و تایبـەتیش بـوو بـە شـانۆی خوێندنگـە, و دانیشـگاکان ئەویش لە بەرایی چالاککردنی بزاڤە شانۆییەکانی ئەورووپادا بوون.

دیکۆری شانۆیی **الدیکور المسرحي** **SceneryTheatrical**

1–لە بنەڕەتدا زاراوەکە لاتینییە (décor), و ئەو کەرەستانەیە کە لە کۆتاڵ, و تەختە, و شتی تر دروست دەکرێن.

2–(سۆفۆ کلیس) یەکەم کەس بوو کە دیکـۆری لـە شـانۆی (یۆنـان)دا بە کارهێناوە.

3–شانۆی (رۆمان)ی هەمیشە سێ جۆر دیکۆری بەخۆوە بینیوە:

ا–بـەر چاوگەی شـەقام کـە خانووبـەرەی نێـو شـانۆییە مەرگەسـات ئامێزەکان لەخۆ دەگرێت.

ب–بەرچاوگەی شەقام (تایبەت بە خانووبەرەی بەزمەسات)

ج– بەرچاوگەی (لادێ) پتر بۆ کۆمیدیا بەکار دەبرا

www.pertwk.com

4-بەرچاوگەی شانۆیی لە نمایشتەکانی چەرخی ناڤین بریتی بوو لە پاژێکی (کلێسا).

5-بۆ یەکەم جار کە دیکۆری شانۆیی پێشڤەچوونی بەخۆوە بینی لە ئیتالیادا بوو.. کە نیگارکێشی سەلیقە هاتە ئاراوەوە دەسکرا بە نیگارکردنی باخچە و شەقام و بەرچاوگەی تری دەرەوە. بەرچاوگەی (لادێ) پتر بۆ لەبۆ کۆمیدیا بەکار ئەبرا.

6-لە سەدەی (18)دا قۆقزی شانۆیی (البرواز المسرحی) دروست کرا بەوەش بەرچاوگەکان چوونە نێو چوارچێوەیەکدا.

7-پاشان دیکۆرساز, و دەرهێنەری سەلیقەدار پەیدا بوون و ئیدی دیکۆری شانۆیی بوو بە خودان میتۆدی جیا.. جیا.

8-زاراوەی دیکۆر وابەستەی چەند وشەیەکی تریشە وەکو:

*کێشندەی بەرچاوگە جرار منظري SceneryWagon

زنانێکی دارینە چەند رەوڕەوەیکی لە ژێرە لەبۆ هەڵگرتن و لابردنی پارچە گەورەکانی دیکۆر بەکار دێت.

*لابردنی بەرچاوگەکان ازاحة المناظر ShiftingScenery

گوێزانەوەی پارچەی بەر چاوگەکانە.

*کۆ کردنەوەی بەرچاوگە التصميم JoiningScenery

واتا لێیك لکاندنی پاژەکانی بەرچاوگە لە رێی بزمار, و چتی تروە

*هەڵپەساردنی بەرچاوگە تسنيد المنظر BracingScenery

راگرتنی پارچەکانی دیکۆرەکەیە لەسەر شانۆکەدا

*بونیادنانی بەرچاوگە تشيد المناظر ConstractingScenery

واتا بونیادنانی یەکە هاوبەشەکانی بەرچاوگە لەنێو دیکۆری گشتییدا.

دیمەن المشهد Scene

کاتێك کە بەشی شانۆگەرییەك دەکرێتە چەند پاژێك ئەوە هەر یەك لەو پاژانە دیمەنێکن.

رابووڕینی لەیەکدڕ عبور متعاكس Scissor Crose

ڕێکردنی دوو ئەکتەری سەر شانۆیە بەپێچەوانەی یەکتر و لەیەك ساتیشدا.

شانۆگەرییەکانی خوێندنگە

مسرحيات المدارس بانجلترا School Plays

ئەو شانۆگەرییانە بوون کە پاش ئەوەی لە لاتینییەوە کران بە ئەڵمانیی و ڤێجا لە سەردەمی راپەڕیندا لە ژێر کاریگەری میتۆدی مرۆڤایەتیی گەشەیان کردووە, و لە قوتابخانە و زانکۆکاندا لە بەرایی جموجۆڵی بزاڤە شانۆییەکان دە (ئەوروپا)دا پێشکەش کراون.

نیگارکێشی بەرچاوگە رسام المنظر Scene Painter

ئەو کەسەیە کە وێنەی نێو بەرچاوگەکان دەکێشیّ, وەکو (درەخت, شەقام, ئاسمان, دۆڵ و چیا و چڕستان, و هتد..).

بەرچاوگەسازی شانۆیی

مصمم المناظر المسرحية Scene Designer

ئەو هونەرمەندەیە کە هەڵدەستی بە وێنەکێشان و ئافەریدە کردنی بەرچاوگەکان.

www.pertwk.com

بەرچاوگە گۆڕکێ **تغيير المناظر** **Scene Shift**

لابردنی بەرچاوگە شانۆییەکانە بە چەند شێوەیێك:

بەدەست.

هەڵکێشانی پارچەکانی بەرچاوگەکە رووەو بۆشایی سەرەوەی شانۆکە.

راکێشانی بۆ دەرەوەی شانۆ.

داگرتنی بۆ ژێر تەختەی شانۆکە کە ئەویش لەرێی ئامێری بڵندکەرەکەوە (مصعد)ەوە ئەنجام دەدرێت.

بەکار هێنانی شانۆی سوڕاوە یان ئەسانسێری (مصعد)، یا هەڵدێرگە (منزلق).

شانۆی نیو بازنەیی **مسرح نصف آريني** **semi- arena the atre**

ئەو شانۆیەیە کە کورسی بینەران بە شێوەی نیمچە بازنەیەك بەدەوریدا دانراوە.

تراژیدیای سنیکایی **المأساة السينكاوية** **Senecan Tragedy**

لە ناوی فەیلەسوفی رۆمانیی (سنیکا)وە وەرگیراوە کە نۆ تراژیدیای بە ستایلێك نووسیوەتەوە کە بە هیچ کلۆجێك لەسەر سەکۆی شانۆدا نمایشت نەکرێن.

(تۆماس کید) و (شەکسپیر). تا رادەیێك لەژێر کاریگەریی بنووسی ناوبراودا بەرهەمەکانیان نووسیونەتەوە.

پسوولەی وەرزیی **البطاقة الموسمية** **Season Ticket**

پسوولەیەکە لەبۆ بینینی تەواوی شانۆگەرییەکانی وەرزێك بەکار دەبرێت.

وەرزی شانۆیی **الموسم المسرحي** **Season**

ئەو ماوەیەیە کە شانۆیەك لە ساڵێکدا نمایشتەکانی تێیدا پێشکەش دەکات.

بەرچاوگەی شانۆیی

المنظر المسرحي **Set, Setting, Stage Setting**

کۆی ئەو پێکهاتانەیە کە تایبەتمەندن بە دیمەن و لەسەر سەکۆی (شانۆ)دا دادەنرێن.

قۆناغەکانی نواندن **المراحل التمثيلية** **Se Quences**

زنجیرەیەکی لەیەك ئاڵاوی حاڵەتەکانی نواندنە کە لە چوارچێوەییەکەی کردەی شانۆییدا پەرەدەسێنێ.

رۆڵی شێلگیر **دور جدي** **SeriousRole**

ئەو پاژەیە کە لە نواندندا ئەکتەر شێلگیرانە بەرجەستەی دەکات.

رۆڵی دووەم **الدور الثاني** **SecondRole**

ئەو رۆڵە گرنگەیە کە پاش رۆڵی سەرەکیی دێت.

درامای ژین داریی **الدراما الحياتية** **Secular Drama**

www.pertwk.com

ئەو شانۆگەرییەیە کە ئامانجی خزمەتکردنی مەبەستێکی ئاینیی نییە دەشێ بابەتێکی ئاینیی تاوتوێ بکات وەلێ نەك لەسەر ئاستی مژدە بەخشێکی ئاینیی.

درامای سۆزداریی الدراما العواطفية Sentimental Drama

بەزمەساتێکە باس لە کێشە سۆزدارییەکانی چینی ناوەڕاست دەکات. لە کۆتاییەکانی سەدەی (17) و سەرەتاکانی سەدەی (18) لە ئینگلتەرادا سەری هەڵداوە.

درامای شێلگیر الدراما الجدية Serious Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە شێلگیرانە چارەسەری کێشەکانی مرۆ دەکات.

کوارتۆی شەکسپیر

الكوارتو الشكسبيري (Shakes Pearean Quarto)

سەرجەمی ئەو شانۆگەرییانەی شەکسپیرە کە هێشتا خۆی لە ژیاندا بوو بۆیان لە چاپ دا. ژمارەیان (8) شانۆگەریی بوو و لە پێنج بەرگدا بڵاوکرانەوە.

شانۆی سەراو مسرح عائم Show Boat

شانۆی گەمیە – ئەو شانۆ هامادەیە کە ئاوی رووبار یا دەریا لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی دی دەیگوێزێتەوە.

نمایشتی سەهەن خيال الظل Shadow Show

جۆرێکە لە شانۆی (بووکە شووشە), هەندێك دەڵێن مێژووەکەی دەگەڕێتەوە بۆ چین وەلێ هەندێکی دی رایان وایە کە (هندستان) نشیمەنی راستەکییەتیی.

ئەم شانۆیەش بریتییە لە پەردەیێکی سپی و تەنك, بەستراوەتە قەد کاریتەی دارینەوە, ئەکتەرانش لە پشتی پەردەکەوە دەوەستن, و پاش کوژانەوەی گڵۆپەکانی نێو هۆڵی بینەران, و هەڵکردنی گڵۆپی پشت پەردەکە, بووکە شووشەکانی دەستیان دەچەسپێننە قەد پەردەکە و رۆڵەکانیان پێ دەنوێنن.

مەرگەساتی ئافرەتی پاڵەوان

مسرحية المرأة البطلة She- Tragedy

شانۆگەرییەکی کەسەر ئامێزە لە کۆتایی سەدەی حەڤدە و هەژدە لە (ئینگلتەرا)دا باو بووە. بابەتەکانی سەبارەت بە خۆشەویستیی و ئابڕوومەندیی و خۆبەخت کردن بووە وەلێ لە رێی دەربڕینێکی مەرگەساتییانەوە, رۆڵی سەرەکیی ئافرەتێك دەینوێنێ کە بەپێی کەسێتییەکە بەدبەختە.

دۆخی دراماتیك الموقف الدرامي Situation, Dramatic

1–ئەو خاڵەیە کە یەکێك لە کردەکانی گەڵاڵە (الحبكە) گەشەی لێوە دەکات.

2–پێوەندیی بارودۆخی ئەکتەرەکانە لەگەڵ یەکدی و لە ساتێکی گرنگدا.

نمایشتی گۆلمەز, گاڵتە و گەپ تمثيلية مزاجية Skit Turn

www.pertwk.com

چـەند دیمـەنێکی کۆمیـدیی پەیوەسـتدارن، هەمیشـە دەنێـو یـەك بەشێکدان.

پەردەی ئاسمانیی   ستارة سماوية   Sky Drop

پەردەیەکی نیگار گێشراوە، دەکەوێتە پشتی بەرچاوگەکە و گوزارشت لە ئاسمان دەکات وەلێ لە ساتێکی دیار کراودا.

کۆمیدیای قۆشمەگەریی   ملهاه تهریجیه   Slapstick Comedy

واتای وشەکە لە زمانی ئینگلیزییدا ئەو کوتەکەیە کە قۆشمەچی لە ساتی نوواندنیدا بەکاری بردووە، ئیدی لەمە بەدووا وشەکە دزەی کردووتە نێو بواری درامای (بەزمەسات)دا بۆوەی ئاماژەیەك بێت لەبۆ ئەو نمایشتە ئاست نزمەی کە تژییە لە قۆشمە و هەراگەریی جەستەیی تەواوی ئەمانەش تەنیا لەپێناو هێنانە پێکەنینی بینەرن.

پاژێکی ژیان   شريحة من الحياة   Slice Of Life

درامای سرووشتیی لە فەرنسادا هەوڵی دا کە واقیعێکی پەتیی لەسەر شانۆدا پێشکەش بکات و بێ ئەوەی پشت بە تەکنیکی شانۆیی ببەستێت.

پەردەی هێووڵ، ئارام، هێدی   ستارة بطيئة   Slow Curtain

کردنەوە و لابردنی پەردەیە بە ئارامیی.

توورەکەی بەفر   كيس الثلج   Snow Bag

پارچە کۆتاڵێکی درێژ و کون ریژە. پاژە کاغەزی جگار چکۆلانەی تێدەکرێت و ئەویش بەریدەداتەوە سەر سەکۆی شانۆ بۆ ئەوەی بینەر بە بارینی بەفری تێبگات.

خۆبێژیی   المناجاة الفردية   Soliloquy

گوتارێکی درێژە بە دەنگێکی بیستراو و بێ پسان کارەکتەرێك دەیلێتەوە، و تێیدا گوزارشت لە ناخ هزرە پەنهانەکانی خودی خۆی دەکات، یا هەندێ جار بینەر ئاشنای چەند راستییەکی جەوهەریی دەکات کە پێوەندییان هەیە بە گەڵاڵە (حبکە)ی شانۆگەرییەکەوە نموونە ئەمەش ئەو خۆبێژییەی (هاملێت)ە کە بە (To be or not to be) دەست پێدەکات.

کارتێکەرە دەنگییەکان   المؤثرات الصوتية   SoundEffects

چەند ئامێرێکن وەکو میکسەر و هەندێ ئامێری تر کە لە کاتی نمایشتی شانۆییدا دەنگی جۆراوجۆر دەردەکەن.

درامای کۆمەڵایەتیی   الدراما الاجتماعية   Social Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە باس لە کاروباری کۆمەڵایەتیی مرۆڤ دەکات.

درامای کۆمەڵگای باڵا   دراما المجتمع الراقي   Society Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە هەڵس و کەوت دەگەڵ کاروباری چینی بەرزدا دەکات.

راستخوازیی سۆسیالیستیی   الواقعية الاشتراكية   Socialist Realism

www.pertwk.com

ئەم زاراوەەی بۆ یەکەم جار لە ساڵی (1932) و لە (سۆڤیەت)دا وەك بزاوتێکی نەیار و دژ بە شانۆگەرییە تەقلیدییەکان سەری هەڵدا.

سۆگگێتتۆ سوجیتو Soggetto

بەو هێڵکار (مخگگ)ە شانۆییە دەووترا کە کۆمیدیای دەسازاند.

43شانۆگەریی گەمژەلان مسرحية المغفلين Sotie (Sottie)

چەشنێکە لەو کورتە شانۆییە گاڵتەجاڕییانەی کە لە سەدەی چواردە لە فەرەنسادا باو بووە. بابەتەکانی سەبارەت رووداوەکانی ئەو سەردەمە بوونە و ئەکتەرەکانشی جلکێکیان لەبەر دەکرد کە کەسانی گەمژە لەبەریان دەکرد.

تاك ژەنیی لحن منفرد Solo

ئاوازێکە تاکە کەسێك دەیژەنێت.

درامای ئاخاوتن الدراما المنطوقة Spoken Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە لە بنەڕەتدا لەسەر بنەمای ئاخاوتن بونیاد نراوە هەر بۆیە پێچەوانەی درامای هێماگەریی (الايمائيه)یە.

تەختەی دووپاژ مسرح مشطور Split Stage

کاتێك کە سەکۆی شانۆ دەکرێتە دووپاژەوە و هەر یەکە و دیمەنێکی سەربەخۆ لەخۆ دەگرێت.

ڕەوشەنکاری جەخت کشاف مرکز Spot Light

ئامێرێکە رووناکییەکی جەخت دەخاتە سەر شوێنێکی دیار کراوی شانۆکە.

هاوێنەرووناکیی بەربڵاو عدسة ضوء انتشاري Spread Lens

هاوێنەیێکی شووشەییە دەخرێتە سەر ئامێری رووناکیی بۆوەی تیشکەکانی پان و بەربڵاو بکات.

ئەسرێلکی (سپرتۆ) صمغ كحولي Spiritcum

ئەسرێلکێکی تراو (سائل)ە لەبۆ چەسپاندن و نووساندنی تووکی دەستکرد بەکار دەهێنرێت.

بەرچاوگە المنظورات المسرحية Spectacle

تەواوی ئەو شتانەیە کە بەرچاوی بینەر دەکەون وەکو (جل و بەرگ, دیکۆری شانۆیی, بزاوتی ئەکتەران و چتی تر).

بینەران, تەماشاڤانان المتفرجون Spectators

ئەوانەن کە تەماشای شانۆگەرییەکە دەکن.

خۆسەلماندنی شانۆیی الحضور المسرحي Stage Presence

ئامادەبوونی شانۆیی

ئەو توانستە پڕ روو (معنوی)ییەی ناخی ئەکتەرە کە دەتوانێت سەرنجی بینەر بەلای خۆیدا بەرێت.

دزینی نواندن التسريق Steal The Show

1-دزینی ئەکتەرێکە لە لایەن ئەکتەرێکی ترەوە لە رێی جوڵەیەکی ناشایستەوە کە دەبێتە مایەی سەرنج بردنی وەرگر بەلای خۆیدا.

www.pertwk.com

2–سەرکەوتنی ئەکتەرێکی لاوەکییە بەسەر کەسێتییە سەرەکییەکاندا و بە چەشنێکی چاوەڕوان نەکراو.

دۆخە نەگۆڕەکان (تامێلاکان)

المواقف الكرورة **Stock Situations**

ئەو دۆخانەن کە لە زۆربەی شانۆگەرییەکاندا تامێلا دەبنەوە هەر وەکو ئەو پیاوەی دەرگا والا دەکات و ژنەکەی لە باوشی هاورێکەیدا دەبینێتەوە, یا خۆشەویستییەك لە یەکەم دیتنەوە.

ڕێنماییە شانۆییەکان **الارشادات المسرحية** **Stage Directions**

ئەو تێبینییانەیە کە نووسەر لەتەك دیالۆژەکاندا دەیانووسێت.

ستاسیمۆن **المنشد** **Stasimon**

سروودی کۆرسی شانۆی گریکییە.

سرتەسرتی شانۆیی **همسة مسرحية** **Stage Whisper**

چەند وشەیەکە ئەکتەرێك بەگوێی ئەکتەرێکی تردا دەیچرپێنێ ئەویش بەو مەبەستەی کە ئەکتەرەکانی تر گوێیان لێنەبێت و تەنها بینەر لێی تێبگات.

سوزاندنی پێکەنین **حرق الضحكة** **Stepon Someones, Laugh**

بە گۆهاتنی ئەکتەرە بەر لەوەی بینەر لە پێکەنینی خۆی بووبێتەوە.

سەرنجبەر **لافت** **Strong**

بەو (دیالۆك, کردە, بزاڤی شانۆیی)یە دەوترێت کە جێی بایەخ پێدانە و سەرنجی بینەر بەلای خۆیدا دەبات.

شانەکانی ڕووناکیی **امشاط الاضاءة** **Strip Lights**

پێکهاتووە لە ریزێك بلاجیکتۆر کە بەستراون بەیەکەوە.

شانۆگەریی چیرۆکاویی **مسرحية قصة** **Story Play**

شانۆگەرییەکە زێتر پشت بە گێڕانەوە چیرۆکێك دەبەستێت وەك لە تاوتۆێ کردن و قسە کردن لەسەر بابەتی هزر و بیر.

شانۆگەریی نەگۆڕ (وەستاو) **مسرحية راكدة** **Static Play**

ئەو شانۆگەرییەیە کە کەسێتییەکانی یا کێشەکانی نەگۆڕن و پشت بە هەڤپەیڤین دەبەستێت بێ ئەوەی بایەخێك بە بزاوتی شانۆیی بدات.

شێواز، ستایل **الاسلوب** **style**

لە بواری شانۆدا بەواتای (کەشی گوزارشت کردن لە رووی میتۆدییەوە) (گقس التعبير من الناحيه المذهبيه) دەگەیەنێت. بەم پێیە گەر بلێین (شانۆگەرییەکە دەروشێنێ) واتا بە دارشتەیێکی کلاسی، یان رۆمانتیکی، یا گوزارشتخوازیی، یاخود هێماگەریی کارەکەی پێشکەش دەکات.. وەلێ گەر وتمان فلانە شانۆگەریی تراژیدیی بوو یان کۆمیدیی بوو، ئەوە رەگەزە دراماتیکییەکەیمان دەستنیشان کردووە و لەگەڵ (رەووش) شێوازدا جیاوازە.

کارەکتەرە کلێشەییەکان **الشخصيات المكرورة** **Stock Characters**

ئەو کەسێتییە شانۆییانەن کە خاوەنی تایبەتمەندیی سایکۆلۆژیی, یا کۆمەڵایەتیی, دیارکراون, و هەمیشە دووبارە دەبنەوە, لە زۆربەی شانۆگەرییەکانی سەدەی نۆزدەدا کارەکتەرە سەرەکییەکان تامێلا

www.pertwk.com

بوون, واتا هەمان کارەکتەری شانۆگەرییەکانی پێشووتر بوون, وەکو (خزمەتکاری فێڵباز, دکتۆری هەڵەکار, هتد).

گوزەرکردنی شانۆیی — مشية مسرحية — Stage Walk

زنجیرە پێنگاڤێکە ئەکتەر لەسەر سەکۆی شانۆدا ئەنجامی دەدات و وای دەنوێنێ کە مەودایەکی دوورودرێژی بڕیبێ.

میتۆدی ستانسلاڤسکی

طريقة استانسلافسكي — Stanislavsky Method

ڕێبازێکی نواندنە. بەناوی دەرهێنەر و بنووسی ڕوسیی (کۆنستانتین سێرگیفتش ئەلکسیڤ)ەوە ناوبراوە کە ئێکێکە لە دامەزرێنەر و دەرهێنەرانی (شانۆی مۆسکۆی هونەریی) بەڵکو لە گرنگترین بنووسانی میتۆدی شانۆییە.. لە تایبەتمەندییەکانی ئەم میتۆدەش:

سەرخستنی سرووشتخوازەکان لە نواندا.

پێویستە ئەکتەر توانستە داهێنەرەکانی خودی خۆی لە ڕێی مەشقی تەن, و هزرەوە ئاشکرا بکات.

پێویستە ئەکتەر پتر لە پەنهانییەکانی ئەو کارەکتەرە شارەزا بێت کە نیازی بەرجەستە کردنێتیی.

ناوچەکانی تەختەی شانۆ — مناطق الخشبة — Stage Area

جوگرافیای سەکۆ

کاڤاری نواندن لەبۆ ساناکردنی بزاوتی ئەکتەر, دابەش کراوەتە چەند ناچەیەکی خەیاڵاویی وەکو:

سەرووی چەپ	Up Left

چەپ	Left
خوارووی چەپ	Down Left
چەپی ناوەڕاست	Left Centre
سەرووی چەپی ناوەڕاست	Up Left Centre
سەرووی ناوەڕاست	Up Centre
ناوەڕاست	Centre
خوارووی ناوەڕاست	Down Centre
خوارووی ڕاستی ناڤەند	Down Right Centre
10. ڕاستی ناڤەند	Right Centre
11. سەرووی ڕاستی ناڤەند	Up Right Centre
12. سەرووی ڕاست	Up Right
13. ڕاست	Right
14. خوارووی ڕاست	Down Right

نواندنی ڕاستەوخۆ — الاداء المتحفظ — Straight

ئەوەیە کە ئەکتەر ڕاستە و ڕاست و بە شێوەیێکی ئاسایی و بێ هیچ هەڵچوونێك ڕۆڵی خۆی بنوێنێ.

وێنەی شانۆیی — الصورة المسرحية — Stage Picture

دیتنی سەکۆی شانۆکە- و قۆقزی دەوروبەرێتی لە ساتێکی دیار کراودا کە ئەکتەرەکان تێیدا و لەگەڵ یەکتردا پەیوەندیی هونەریی دەبەستن.

هەڤپەیڤینی ڕستەیی — حوار سطري — Stich Omy Thia

www.pertwk.com

هەڤپەیڤینێکی نێوان دوو کارەکتەرە هەر یەکەو بە چەند دەستەواژەیێکی کورت دەریدەبڕن کە تێیدا هەست بە هەڵچوون دەکرێت ئەم هەڤپەیڤینەش یەکێکە لە تایبەتمەندییەکانی هەڵوێستە وورووژاوەکانی شانۆی گریکیی هەروەها (سنیکا) لە شانۆ ڕۆمانیدا و شەکسپیرش لە شانۆی ئینگلیزیدا بەکاریان هێناوە.

Strolling Players المثلون المتجولون ئەکتەرە گەڕۆکەکان

کۆمەڵە ئەکتەرێکی بە شاراندا دەگەڕێن و کارەکانیان نمایشت دەکەن.

Stormand Stress العاصفة و الدفع بارۆقە و گوشار

بەو کۆمەڵە بنووسە ئەڵمانییانە دەوترێ کە لە سەدەی (18)دا هەوڵیان دەدا لە ژێر رکێفی کلاسییەتی فەرەنسیی قوتار بن, و شەکسپیرش بکەن بە نموونە ئەویش بەوێنا کردنی (ئازادیی, راستیی, سرووشت)ە لەسەر سەکۆی نواندندا. لە پێشڕەوەکانی ئەم کۆمەڵەش (گۆتە, شیللەر, لینز, کیلجەر) بوون. هەروەها نازناوی بزاڤەکەش لەناوی شانۆگەرییەکی (کلیجەر)ەوە وەرگیراوە.

Stag Furniture اثاث الخشبة بزگوڕی تەختە

ئەو پارچە بزگوڕ و پەلانەیە کە لەسەر سەکۆی شانۆدا دادەنرێن.

Star نجم مسرحي ئەستێرەی شانۆیی

چاکترین ئەکتەری نێو تیپی شانۆییە کە هەمیشە پاش ناونیشانی شامۆگەرییەکە ناوی ئەم لە پروپاگەندەکاندا باس دەکرێت.

Structure, Dramatic البناء الدرامي بنەمای دراماتیك

ئەو تەنە دراماتیکییە کامڵ بووەیە کە لە چەند فاکتەرێکی سازێنراو پێکهاتووە و بەپێی ئارەزووێکی دیار کراو بۆ ئەوەی کار لەسەر بینەر بکات.

Stooge الاضحوكة تیرەزارۆك

ئەو کەسە, یا ئەو چتەیە کە ئەکتەری کۆمیدیی لەبۆ راژۆ و گاڵتە و گەپی خۆی دەستنیشانی دەکات و دەبێتە مایەی پێکەنینی جەماوەر.

Stage Manger مدیر المرزح بەڕێوەبەری تەختەی شانۆ

بەرپرسی پراکتیزە کردنی کارە هونەرییەکانە وەکی رووناکی, و جل و بەرگ, و چتی تر. ئەویش بەپێی نەخشەی دەرهێنەر.

Stage المرزح, خشبة التمثيل, المسرح, تەختەی شانۆ, سەکۆ

ئەو دەڤەریە کە نمایشتی لەسەر دەکرێت.

Suspense الترقب, التشويق بەدواداچوون (چاوەڕوانیی)

ئێکێکە لە فاکتەرە گرنگەکانی بنەمای شانۆیی کەوا لە بینەر دەکات بە ئەڵهاوە چاوەنواڕی ئاکامی ڕووداوەکان بێت.

summer the atre المسرح الصيفي شانۆی هاوینان

1- شانۆیەکە لە وەرزی هاویندا نمایشتی شانۆیی تێدا ئەنجام دەدرێت.

2- یا ئەو تیپە شانۆییەیە کە لە وەرزی هاویندا کارەکانی

www.pertwk.com

نمایشتدەكات.

كۆمبارس **نكرة مسرحية** **Supernumerary**

كەسێكە لەبۆ پتر كردنی ژمارەی كەسەكان دەسەر شانۆدا دەر دەكەوێت. یا ئەو ئەكتەرەیە كە لە شانۆگەرییەكدا رۆڵ دەبینێت بێئەوەی بئاخڤێت.

گەڵاڵەی لاوەكیی **الحبكة الثانوية** **Subplot Subordinate plot**

جاروبار وابەستەی گەڵاڵەی سەرەكییە.. هەندێك جارش هاودژێتی.. دەشیٚ لێشی جودا بێت.

سةرسورِمان **المباغتة** **Surprise**

سەرسام كردنی بینەرە بە رووداوێكی چاوەڕوان نەكراو.

سەركەوتنی بێبینەر **نجاح بلا جمهور** **Succes Destim**

ئەو شانۆگەرییەیە كە لە رووی هونەرییەوە سەركەوتووە وەلیٚ لە رووی ئامادە بوونی بینەرەوە ژێر كەوتووە.

سووریالیزم **السريالية** **Surrealism**

سەروی واقیع

زاراوەیەكی فەرەنسییە و وێدەچیٚ نووسەر و شاعیری شانۆیی (ئەبۆللینێر, 1880- 1918) یەكەم كەس بووبێت كە بەكاری هێنابیٚ. وەلیٚ دامەزرێنەری بزاڤی سووریالیزم (ئەندریٚ بریتۆن)ی شاعیر بوو كە لە (دادایزم) جویٚ بووەوە و لە ساڵی (1924)دا یەكەم بەیاننامەی خۆی سەبارەت بە بزاڤەكەی بڵاو كردەوە. ئەو بیرۆكە سەرەكییەی كە

بزاڤەكەی لەسەر دامەزرا تەڤلێك بوو لە (دادایی)و (فرۆیدی) بەهەرحاڵ ئامانجی سووریالیزم قوناركردنی داهێنانی هونەرییە لە ژێر ركێفی لۆژیك و بنەما مۆراڵییەكان, بە واتایەكی تر لە دیدی ئەواندا راستی لەو ساتەدا بەرجەستە دەبێت كە ئاریش (العقل), و بیرسا (منگق) و ئاكار و ئاین لەوپەڕی بێدەسەلاتی دابن و بە هیچ كلۆجێك توانای ركێف كردنیان نەبێت.

نمایشتی ئاوێتە **العرض المسرحي المركب** **Syn Thsesis**

ڕەووشێكە لە پێكهێنانی نمایشتی شانۆیی, هەوڵ بۆ ئاوێتە كردنی فاكتەرە هونەرییە جیاوازەكان دەدا بۆوەی نمایشتێك پێك بێنێت لە شێوازێكی هونەریی یەك گرتووە.

هێما خوازیی **الرمزية** **Symbolism**

بزاڤێكی وێژەییە لە نیوەی دووهەمی سەدەی (19)دا وەكو بەرتەك (رد فعل)ێكی دژ بە هەردوو قوتابخانەی (ریالیزم و سرووشتخوزایی) لە فەرنسادا سەری هەڵدا. پێشەوایانی ئەم بزافەش هۆزانڤانی لیریكیی بوون– نەك شانۆكار– لەوانە: بۆدلێر, فرلین, رامبۆ, میرل, مالارمیٚ. ئەمانە ئەو بڕوایەیان رەددەكردنەوە كە ریالیزم و سرووشتخوازەكان دەرهەق بە هزری بێدار (العقل الواعی) و فۆرمە دەرەكییەكانی واقیع و سرووشت هەیان بوو. بۆیە هێما خوازەكان بەلای ئەوەدا دەهاتن كە ئەو راستییەی نەیارەكانیان هەوڵیان بۆ دەدا لە هزری ناوەكیی (العقل الداخلی)دا دەدۆزرێتەوە. جا گوزارشت لیٚ كردنی دەبێت لە ریٚی هێما, و تیفرۆسماندن (الایحاو), و سەرنج دانەوە بێت. چونكە وان فاكتەری كارای واتاكانی نێو هزری بنووسن.

www.pertwk.com

T

دیمەنی بێدەنگ   مشهد صامت   Tableau

1–تابلۆیەکی زیندووە کۆمەڵێ ئەکتەر بە بێدەنگ و جوڵە دروستی دەکەن. دەشێ هەر دیمەنی بێدەنگش ببێت بە کۆتایی شانۆگەرییەکە یا دیمەنەکە.

2–پێدەچێ مەبەست لەو شانۆگەرییانە بووبێت کە پێکهاتەی سەما, و هێما, و مۆسیقا, و دیمەنی قەشەنگبن.

دەست بە سەرا گرتن   الاستیلاء   Take

هەوڵدانی ئەکتەرێکە لەبۆ سەرنج راکێشانی بینەر لە رێی بزاوتن و داگیر کردنی گرنگترین ناوچەکانی تەختەی شانۆکە.

سڵاو کردن   التحیة   Take a call, Bow

پاش تەواو بوونی شانۆگەرییەکە ئەکتەران بەرەو لێواری پێشەوەی شانۆکە دەچن و سڵاوی خۆیان ئاراستەی بینەر دەکەن.

شانۆگەریی هەڤپەیڤیناوی   مسرحیة کلامیة   Talky Play

شانۆگەرییەکە تێیدا دیالۆژ زاڵە بەسەر بزاڤدا.

دەقی چاپکراو, تێکست   النص المطبوع   Text

دەقی شانۆییەکە کە لە چاپ درابێت و لەگەڵ دەقی (ئەکتەر)شدا جیاواز بێت.

کۆمیدیای گریاناویی   الملهاة الدامعة   Tearful Comedy

بەزمەساتێکە ئامانجی ئەوەیە کە بینەر رۆنکی شادیی دابباریێنێت ئەویش بەهۆی ئەو کێشانەی کە پاڵەوانەکە بەهۆی چارە رەشییەوەی دووچاریان دەبێت. تایبەتمەندییەکانی ئەم (کۆمیدیا)یەش بریتیین لە (سۆزدارییەکی لە رادەبەدەر, زمانێکی شیعریی ورد (دقیق), کۆتاییەکی خۆشنوود).

ئاماژە   تومئة   Telegraph

ئاماژەیەکە ئەکتەر ئاراستەی بینەری دەکات بۆ ئەوەی ئاوڕ لە ئەکتەرێکی دی بداتەوە کە نیازی کارێکە یا دەیەوێت شتێك بڵێت.

تەکنیك   حِرْفیة   Technique

چۆنێتی پراکتیزە کردنی و ئافەریدە کردنی هەر کارێکە بۆیە کە دوترێ: تەکنیکی دەرهێنان, تەکنیکی نووسین, تەکنیکی بزاڤ, و رووناهیی, و هتد...

واتا ئەو شێوازەی کە داهێنەر بۆ کارەکەی دەست نیشانی دەکات.

www.pertwk.com

تەنگژەی دراماتیکی   التوتر الدرامي   Tenson, Dramatic

ئەو ساتەیە کە کەف و کوڵی کردەکان دەگاتە تەشق

چوارینەی شانۆیی   رباعية مسرحية   Tetralogy

هۆزانڤانی (مەرگەسات)ی گریکی لە پێشبڕکێ دراماییەکانی سەدەی پێنجەمی (پ. ز)دا بە چوارینەیێك بەشدار دەبوون کە پێکدەهات سێ ترازیدیا و شانۆییەکی ساتیری.

2-لە سەردەمی نڤاریشدا بەو چوار شانۆگەرییە دەوترێت کە بەرووددوا چارەسەری تەنیا بابەتێك یا بیرۆکەیەکیان دەکرد.. ئەو بابەتە یا بیرۆکەیە لە شانۆگەرییەکەوە بۆ ئێکێکی دی برەوی پێدەدرا.

خاڤکی پێشبەر (تیەزەر)   البرقع القوس (الواجهة)   Teaser

دەکەوێتە ئەودیوی کەوانەی شانۆکەوە..بۆ شاردنەوەی میچی شانۆکە بەکار دێت.

سی وشەش رەوشی دراماتیکی   المواقف الدرامية الستة و الثلاثون

Thirty-Six Dramatic Situations

بنووسی شانۆیی کارلۆ جۆزی (1720- 1806) ئیتالی پێی وابوو کە بنووسانی دراما بەرهەمەکانیان لە سی و شەش بابەتەوە وەردەگرن کە بریتین لە :

1- نزا.
2- رزگار کردن.
3- تاوانێك کە تۆڵە سەندنەوەی بەدواوە بێت.
4- تۆڵە سەندنەوەی کەسێك لە ناسیارێکی خۆی.

5- راونان: هەڵاتوویەك و سزاییێك.
6- رووشە: کەسی سەرکەوتوو, و کەسی ژێر کەوتوو.
7- کەوتنە نێو داوی بەدبەختیی و دڵڕەقییەوە.
8-شۆڕش و کودەتا.
9- پاڵەوانێتیی زاتدارێك.
10- رفاندن.
11- گرێیەك پێویستە شیبکرێتەوە.
12- دادگایی کردن.
13- دژایەتی کردنی ناسیاران
14- کێبەرکێ کردنی ناسیاران.
15- داوێن پیسییەك کە وابەستەی کوشتن بێت.
16- شێتیی و بێ ئاوەزیی.
17- هەڵەشەیی, قوربانییەکانی هەڵەشەیی.
18- تاوانەکانی خۆشەویستی زۆرەملێ.
19- کوشتنی ناسیارێك بە هەڵە.
20- سەرگەرد کردنی بە کۆمەڵ لە پێناو بەهایەکی نموونەیی.
21- سەرگەرد کردنی خود لە پێناو ناسیارێك.
22- سەرگەرد کردنی بەکۆمەڵ لە پێناو سۆزدا.
23- ناچار بوون بە سەرگەرد کردنی خۆشەویست.
24- کێبەرکێی نێوان چینی بەرز, و چینی خوار.
25- داوێن پیسی.
26- تاوانەکانی خۆشەویستی.
27- ئاشکرا بوونی داوێن پیسی خۆشەویست.
28- بەربەستی نێوان دوو دڵدار.

www.pertwk.com

29- خۆشویستنی نەیار.

30- ویست و ئارەزوو.

31- ململانێی نێوان مرۆیەك و خواوەندێك.

32- دڵ لێپیسکردنی نەفامانە.

33- سەرگەردێك لە ژێر فەرمانێکی دادگایی دا.

34- پەشیمانیی و سەرزەنشت کردنی ویژدان.

35- گەڕاندنەوەی چتێکی ونبوو.

36- لە دەستچوونی خۆشەویستێك.

شانۆ- نمایشتگە المسرح- دار التمثيل Theatre (Theater)

ئەو کاڤارەیە کە پێکدێت لە سەکۆی شانۆ و هۆڵی بینەران.

شانۆگەریی بانگەشە مسرحية الدعوة Thesis Play

شانۆگەریی کێشە Problem Play

ئـەو شانۆگەرییەیە کـە چارەسـەری ئایدیایـەکی دیـار کـراو دەکـات و بنووسەکەشـی بانگەشـەی بـۆ دەکـات و داوای پشـتگیریی لێکردنـی دەکات. کارە سەرەتاییەکانی برناردشۆ نموونەی ئەم چەشنەن.

شانۆخوازیی المرزحيّة Theatriclism

میتۆدێکی شانۆییە لە دەساڵی یەکەمی سەدەی بیستەم لە رووسیا و ئەڵمانیادا وەکی نەیارێك بەرامبەر بە میتۆدی سروشت خوازیی برەوی پێدراوە. ئەم میتۆدە بە بنەمایەك خۆی تۆکمە دەکات کە ئەویش (شانۆ شانۆیە نەك ژیان).

واتای سەرەکیی- تێم الثيمة- الفكرة الاساسية Theme

ئەو بیرۆکە سەرەکییەیە کە بەسەر شانۆگەرییەکەدا زاڵە.

(تێم)ی ئەلیزابیسیی: مەبەست لەو ئەکتەرە بوو کە پاش تـەواوبوونی کارەکـە لەسـەر شـانۆ دەوەسـتاو بـەپێی ویسـتی بینـەر شـیعرێکی دا دەهێنا.

بەڕێوەبەری گشتیی شانۆ

المدير العام للمسرح Theatre Manger

ئـەو کەسـەیە کـە سەرپشـکی شـانۆکەیە لـە رووی هونـەریی و ئیدارییەوە.

پەردەی دیودەر ستارة شفافة Thansiucency

پەردەیـەکی دیـودەری تەنکـە.. بـۆ دیـواری ژوورێـك بـەکار دەبرێـت بۆوەی بینەر بە سانایی لە رووداوەکانی نێو ژوورەکە تێبگات.

سازدانی کات التوقيت Timing

پەیوەست بوونە بە (کات)ەوە لە ساتی نواندندا وەکو:

1-سەرەتای بزاوتێك, یا گووتەیەك لە کاتێکی دیاردا.

2-سازندانی کاتێکە لەبۆ روودانی دووچت یا زێتر لە یەك ساتدا.

3-دیار کردنی ئەو ماوەیەیە کە تا بەرپا بوونی رووداوەکە بەسەر دەچێت.

گوتاری توندوتیژ خطبة انفعالية Tirade

وتارێکی دوور و درێژی تراژیدییە کلاسییەکانە, ئەکتەرێك بێ وچان دەیخوێنێتەوە.. ئامانجیشی ئاگادار کردنەوەیە لەو سزا توندوتیژانەی کە لە دەرئەنجامی کردەوەیێکدا دووچاری مرۆ دەبێت.

www.pertwk.com

رووناکی زرێ   اضاءة الدرع   TormentorLight

رووناکییەکە (لا) کانی شانۆ رۆشن دەکاتەوە.

شانۆی تەواو, هاماد   المسرح الشامل   Total Theatre

بەکار بردنی (تێکست)ە وەکی فاکتەرێکی لاوەکیی لە کۆی فاکتەرە شانۆییەکانی دی کە نمایشتەکە پێکدەهێنێت و لە بنەڕەتشدا بریتین لە: رووناکی, مۆسیقا, نواندن, جلك, دیکۆر.

پۆشار   الدرعان   Tormentor

پەردەێیکی تەسکە دەکەوێتە پشت پەردەی پێشەوە, ئەویش بە مەبەستی کەم کردنەوە دەلاقە, و پۆشینی بۆشایی (لا)کان.

دیمەنی تێپەڕ   مشهد انتقالي   Transitional Scene

دیمەنێکە دوو دیمەنی دی پێکەوە دەبەستێت.

دەرگا تەلسماوییەکان   الابواب المسحورة   Traps

دەلاقەیەکە لە زەمینەی تەختەی یشانۆکە یا بەقەد دیوارەکانەوەیە رێ بە هاتووچۆی ئەکتەر دەدات.

سێیانەیی   ثلاثية مسرحية   Trilogy

زنجیرەییێکە پێکهاتووە لە سێ شانۆیی و بەشەکانی دەگەڵ یەکدیدا پەیوەندیی توندوتۆڵیان هەیە. نموونەی ئەمەش (ئەلیکترا شایەنی رەش پۆشییە) لە نووسینی یۆجین ئونێل.

شانۆگەریی سێ گۆشەیی   مسرحية المثلث الغرامي   Triangle Play

شانۆگەرییەکە باس لە کێشەی خۆشەویستییەکی ئالۆز دەکات کە دوو پیاو و ئافرەتێك دووچاری دەبن, یا بەپێچەوانەوە دوو ئافرەت و پیاوێك.

شانۆگەریی لاسایی کردنەوەی گاڵتە ئامێز   مسرحية المحاكاة الهازلة   Travesty

شانۆگەرییەکە لاسایی کارێکی شێلگیرانە دەکاتەوە بە مەبەستی پێکەنین و گاڵتە پێکردن.

ئەکتەری سێهەم   الممثل الثالث   Tritagonist

مەبەست لەو ئەکتەرەیە کە (سۆفۆکلیس) دایهێنا.

بزوێنەری مەرگەسات   المحرك المأساوي   Tragic Force

لە شانۆگەریی تراژیدیدا ئەو هێزەیە کە دەنێو رووداوەکەدا بەرجەستە دەبێت و دەبێتە هۆی کردەی داکشان (الحدث الهابگ) و بەرەو بەرپابوونی رووشەی دەبات.

تراژیدیا, مەرگەسات   المأساة- التراجيديا   Tragedy

1- یەکێکە لە رەگەزە هەرە گرنگەکانی (دراما) و لە بنەڕەتدا یۆنانییەو پێکهاتەی دوو وشەیە:

(tragos) واتەبزن ، (oid) واتەستران

کە دەکاتە سترانی بزن. پێدەچێ مەبەست لەو نمایشتانە بێت کە ئەکتەران پێستی بزنیان لەبەر دەکرد.

www.pertwk.com

2–ئەو شانۆگەرییە شێلگیر و جەخاراوییەیە کە لێوان لێوە لە رووشە و کارەڕاتی دڵتەزێن، و هەروەها تژییە لە نمایشت کردنی نموونەی پاڵەوانێتیی، و باڵاگەردانیی، و ململانێ دەگەڵ سەرنقیشت (القچا و والقدر)، و پاڵنەرەکانی ئازوەریی، و تۆڵە سەندنەوە، و خۆشەویستیی و هەر چتێك کە ناخەکان دووچاری ترس، و سۆز، و سەرسوڕمان دەکات.

تراژیدیای خوێناوی   المأساة الدموية   Traged of Blood

لە سەردەمی (ئەلیزابیس)یی لە ئینگلتەرادا باو بووە، جۆرێکە لە (تراژیدیای تۆڵە). زێدەڕۆیی لە وێنا کردنی رووداوە خوێناوییەکان دەکات و کوشتن دەکاتە ئامرازی تۆڵە سەندنەوە.

تراژیکۆمیدیا   الماسلهاة– الملهاة المفجعة   Tragi- Comedy

بەزمەساتی جەخاراویی: بریتییە لە تەڤلی فاکتەرەکانی تراژیدیا و کۆمیدیا، بەڵام بە خۆشنوودیی کۆتایی پێدێت.

لە تایبەتمەندییەکانی تراژیکۆمیدیا:

رووداوی خۆکرد و ئاڵۆز.

هەڵوێستی نائاسایی.

پشت بە گەلاڵە کردن دەبەستێت.

خۆشەویستیی بیرۆکەی سەرەکییە.

لە دواساتی شانۆگەرییەکەدا پاڵەوان بەسەر شەڕخوازدا سەردەکەوێت.

درامای تیۆدۆریی   الدراما التيودورية   Tudor Drama

ئەو شانۆگەرییەیە کە لە نێوان سەردەمی (هنری حەوتەم– 1485) و سەردەمی (ئەلیزابێسی یەکەم– 1558ز)دا نووسراون، وەلێ شانۆگەرییەکانی سەردەمی (ئەلیزابێس) پێیان دەوترێ (ئەلیزابێسیی) وشەی (تیۆدۆر)ش دەگەڕێتەوە بۆ (ئۆین تیۆدۆر)ی بەگزادە کە پێوەژنەکەی (هنری) پێنجەمی مارەکرد. نەویدە (اولاد)ەکانشی بریتین لە:

– هنری حەوتەم (1485– 1509)
– هنری هەشتەم (1509– 1547)
– ئیدواردی شەشەم (1547– 1553)
– ماری یەکەم (1553– 1558)
– ئەلیزابێسی یەکەم (1558– 1603)

ئەکتەری نەگۆڕ   ممثل نمطي   Type

ئەو ئەکتەرەیە کە هەمیشە لە پێستی یێك کەسێتییەکدایە.

U

نواندنی ئاست نزم   تمثيل هبيط   Under Acting

کاتێکە کە ئەکتەر بە ئاستێکی نزمەوە رۆڵچی خۆی بنوێنێ.

ئەکتەری یەدەگ   ممثل احتياطي   Und Study

www.pertwk.com

ئەکتەرێکە تەواوی رۆڵی ئەکتەرێکی دی لەبەر دەکات بۆوەی لە کاتی تەنگانەدا, یا هەر رووداوێکی کتوپڕ کە ئەکتەری سەرەکیی دووچاری دەبێت ئەم شوێنی بگرێتەوە و رۆڵی بنوێنێت.

کۆتایی خەمۆکیی نهاية حزينة Un Happy Ending

ئەو دوا ئاکامە دڵتەزێنەیە کە ئەو کەسێتییانە بە ئەنجامی دەگەن کە هاوسۆزی بینەرن.

یەکەگەلی سێیانە الوحدات الثلاث Unities

ئەرستۆ لە (هونەری شیعر)دا لەبۆ نووسینەوەی تراژیدیایەکی تەواو (متكامل) ئەم یەکانە دەخاتە روو:

یەکەی رووداو: تراژیدیا دەبێت چارەسەری یێك رووداوێك بکات کە ماوەیەکی دیار کراوی هەبێت, هەروەها سەرەتا, و ناوەڕاست, و کۆتایی هەبێت.

یەکەی کات: رووداوەکان دەبێت لە ماوەی رۆژێکدا بەرپابن هەندێك لە لێکۆڵەران دەڵێن ماوەکەی (24) کاژێرە هەندێکی تریش دەڵێن (12) کاژێرە, لەگەڵ ئەوەشدا (ئەرستۆ) پابەندبوونێکی تەواوی بەم خاڵەوە نەبووە.

یەکەی شوێن: دەبێت رووداوەکان لە یەك ئاقاردا رووبدەن, یا لە چەند جێیەکی شارێکدا.

شانۆی زانکۆ المسرح الجامعي University Theatre

ئەو تیپەیە کە کۆمەڵێك خوێندکارانی نێو زانکۆ پێکیان هێناوە هەر زانکۆش سەرپەرشتی دەکات.

سەرووی تەختەی شانۆ اعلى الخشبة Up Stage

لای سەرەوەی سەکۆی شانۆ.

کارەکتەری هاریکار شخصية مساعدة Utilty Character

ئەو کارەکتەرەیە کە لە شانۆگەرییەکەدا ئەرکێکی خۆی هەیە, وەلێ ئەرکێکی هێندە گرنگ نییە لەبۆ برەوپێدانی گرێکەی (العقده).

V

خۆشکار مسلاة- فُدْفيل Vaudeville

بەزمە ساتێکە پێکهاتووە لە سەما, و ستران, و جوڵە و دیالۆژی پێکەنیناویی. زاراوەکەش لە بنەڕەتدا فەرەنسییە.

www.pertwk.com

هاو واقیعیی– لە واقیع چوون **مشاكلة الواقع** **Verisimilitude**

یەكێكە لەو بنەمایانەی كە كلاسییە نقارەكان لە نووسینەوەی تراژیدیادا پابەندی دەبوون, واتای زاراوەكەش پابەندبوونێكی لۆژیكییە لەبۆ ئاماژەكردن بە واقیع. بۆیە دەشێت كردە و كارەكتەرە شانۆییەكان لە واقیعدا بوونیان هەبێت ئەمەش ئەوە ناگەیەنێت كە واقیع وەكی وێنەیەكی فۆتۆگرافی بگوێزرێتەوە.

درامای سەردەمی ڤیكتۆریا **دراما العصر الفیكتوري** **Victorian Drama**

ئەو شانۆگەرییانەیە كە لە سەردەمی حوكمڕانی (ڤیكتۆریا)ی شاژنی ئینگلتەرا لە (1827– 1901)دا نووسراون.

لە دراما نووسەكانی سەردەمی تاین:

–ئۆسكار وایلد (1856– 1900) .

–جۆرج برناردشۆ (1856– 1950).

–جۆن جالزۆرسی (1867– 1933).

كارەكتەری خراپە **الشریر** **Villain**

ئەو كارەكتەریە كە كردەكانی دژ بە حەز و ویستەكانی بینەرە ئەو كردانەش هەمیشە دژ بە پاڵەوانەكە ئەنجام دەدرێن.

W

شانۆگەریی دانسقە **مسرحیة جیدة الصنع** **Well- Made Play**

ئەو شانۆگەرییەیە كە كردەكانی روو لە هەڵكشانن تا ئەو ساتەی دەگەنە تەشق و پاشان هێدی... هێدی شی دەبنەوە تاوەكی دەگەنە چارەسەر. هەروەها ئەم چەشنە شانۆگەرییە تژییە لە فاكتەری سەرنجبەر, و بەدوواداچوون, و پابەند بوون بە چارەسەر كردنی كێشەكان بەر لە كۆتایی.

كالوس **كالوس– جناح** **Wing**

رووبەرێكە لە كۆتاڵی بۆیە كراو كە دەكەوێتە سەرجەم لاكانی سەكۆی شانۆكە و بەرامبەر پەردەی پێشەوەیە كە بەرچاوگەیەك پێكدێنێت. هەر مەودایێك كە دەكەوێتە پشتی دیمەنەكانەوە.

گەندە قژ, بارۆكە **بروكة** **Wig**

سەرپۆشێكە.. تووكی سەرەكیی یا دەستكردی پێوە چەسپێنراوە.

نواندنی پێووتنەوە **التمثیل التلقیني** **Wing it**

پیشەی ئەو ئەكتەرەیە كە لە كاتی نواندنی رۆڵی خۆیدا پشت بە كەسێك دەبەستێت بۆ ئەوەی دیالۆكەكانی بۆ بخوێنێتەوە.

راهێنانی دەمدو كردن(بێژان) **تدریب الالقاء** **Word Rehearsal**

راهێنانێكە لەسەر چۆنێتیی دەربڕینی وشە و دیالۆگەكان وەلێ بەبێ هیچ جوڵەیەك.

شوێنكار **الورشة** **work-shop**

ئەو شوێنەیە كە دیكۆر، و بەرچاوگە شانۆییەكانی تێدا دەردەست دەكرێن.

www.pertwk.com

Zanni (zanny) زاني زاننی

1–کارەکتــەرێکی لاوەکــی بــوو لــە بەزمەســاتە ســەرپێیەکان رۆڵــی خزمەتکاری قۆشمەی دەبینی.

2–ئەو قۆشمەچییەیە کە دەگەڵ ئەکتەرێکی گەورەدا دەئاخڤێ.

پاشبەندی فەرهەنگی زاراوەی شانۆیی

Z

www.pertwk.com

Mummery نمایشتی دەمامکداران

Paint بۆیە کردن, ڕەنیدکردن

Painter ڕەنگکار, نیگارکێش

Painting هونەری نیگار کێشان

Paper پسوولەیەکە بەبێ بەرامبەر بە کەسانێکی دیار کراو دەدرێت کە ئامادەی بینینی شانۆگەرییەکە بن.

Parable Play شانۆگەرییەکە کە خودان مەبەستێکی ئاکاریی بێت.

Parade نمایش, پیشاندان

Paste Board= Admission Ticket پسوولەی چوونە ژوورەوە

Perform کەسێك کە لە شانۆگەرییەکەدا ڕۆڵێك بنوێنێت.

Performance 1- نواندن لە شانۆگەرییەکدا
2- شانۆگەریی

Performer ئەکتەر

Photo Play شانۆگەریی سینەمایی: شانۆگەرییەکە کرابێت بە فیلم

Piece شانۆگەریی

Pitch پلەی دەنگ

Play on Words کایەکردن بە وشەکان

Play Wood سەکۆیەکە لەبۆ بونیادنانی بەرچاوگەکان بەکار دەهێنرێت.

Pling ناوێکە لەبۆ ئەو ئەکترە بەکار دەبرێت کە پتر لە ڕۆڵێك دەنوێنێ

Plotless بێگەلاڵە

Podium سەکۆ

Pon= Improvise چەند وشەیەکە ئەکتەر لە ساتی لەبیر چوونەوەی دیالۆگەکانیدا پێکیان دەهێنێت.

Portal دەروازە, دەرگا

Powder بۆدرە, تۆز

ress Officer, Publicity ManAger سەرپشکی پروپاگندەکاریی

Recognition یکترناسینەوەی دووکارەکتەرە دوای دابڕانێکی زۆر

Resolution گرێ کردنەوە

Ritual بەزم و ڕەزم (زیکر و سەما)

Scout کەسێکە هەوڵ بۆ دۆزینەوەی کەسی خودان بەهرە دەدات

Screen دیمانە

Singer سترانبێژ

Single Act یێك پەردە

Siton Hands چەپڵە لێنادات

Smoke Machine دوکەڵدان, ئامێرێکە دووکەڵی لێوە دەردەچێت

Sound دەنگ

Sound Mixer ئامێری تەڤلکردنی دەنگ

Source ژێدەر, سەرچاوە

Stage Business= Business بزواتە شانۆییەکان

Stage Center چەقی شانۆ, نێوەڕاستی شانۆ

Stage Craft چێکردنی شانۆیی

Stage- Elevator ئەسانسێری سەکۆی شانۆ

Stge Movement بزاوتنی شانۆیی

Still وێنەیەکی فۆتۆگراڤ دیمەنێك یا ئەکتەرێکە

Subject- Matter بابەتیی شانۆگەریی

Veraion جۆری نیشاندان

www.pertwk.com

سوپاس و پێزانین:

سوپاسی یەك بەیەكی ئەم بەڕێزانەدەكەم كە یارمەتی زۆریانداوم بۆ دەردەست كردنی ئەم فەرهەنگە:-

محەمەدسەعید زەنگنە	سە باح ئیسماعیل
سیروان بێلانە	قاسم غەمگین
مەهدی شۆراوی	كۆسرەت عبدالرحمان
تاریق كارێزی	ستارمحمدقادر

هەفتەنامەی باسەڕە

www.pertwk.com